Bombay University Publications

(Devanāgarī-Pāli Texts Series, No. 6)

थेरगाथा

OR

POURINGS IN VERSE OF THE BUDDHIST BHIKKHUS

N. K. BHAGWAT

Bombay University Publications

(*Devanāgarī-Pāli Texts Series, No. 6*)

थेरगाथा

OR
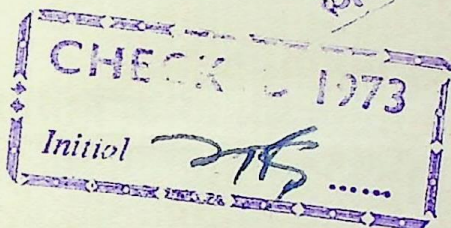
POURINGS IN VERSE OF THE BUDDHIST BHIKKHUS

For the First time *edited* in Devanāgarī

EDITED BY

N. K. BHAGWAT, M. A.

Professor, St. Xavier's College,
Fellow of the Bombay University.

FIRST EDITION

BOMBAY

1939

Price Rs. 1-8-0

Books suggested for consultation and further study:

1 The Thera and Therīgāthā (P. T. S.) edited by Oldenberg and Pischel, London, 1883.

2 Paramatthadīpanī (Simon Hewavitarne Bequest)—(Singhalese characters), Commentary on the Theragāthā (includes only 14 Nipātas), Colombo, 1918.

3 Theragāthā—(Burmese characters) published by Zabu Meit Swe Press, Rangoon, 1917.

4 A History of Indian Literature, by M. Winternitz, English Translation, by Mrs. Ketkar and Miss Kohn, published by the Calcutta University, 1933. Vol II, Pages 100-113 in particular.

5 A History of Pāli Literature, by B. C. Law, Vol I, London, 1933, Pages 263-267, Pages 1—42.

6 'Psalms of the Brothers' (Psalms of the Early Buddhists)—English translation of the Theragāthā by Mrs. Rhys Davids, London, 1913.

7 Buddhism—its History and Literature—(American Literatures) by T. W. S. Rhys Davids, London.

8 'Bauddhasaṃghācā Paricaya'—in Marāṭhī, by D. Kosambi, published by the Karnatak Printing Press, 1926.

9 'Monasticism' (Buddhist)—Article in the Encyclopaedia of Ethics and Religions, Ed. Hastings, Vol. 8th, Pages 797-802.

CONTENTS

PREFACE.

Theragāthā or Pourings in verse of the Buddhist Bhikkhus, forms one of the Fifteen Books of the Khuddakanikāya and is now edited in Devanāgarī Characters in the series of Pāli Publications undertaken by the University.[1]

The Theragāthā is associated with another work named the Therīgāthā, which has been already published in this series and constitutes Text No: 4.[2] The Bhikkhuṇis also uttered in verse their reflections while they traversed the path, which led them to the attainment of Arhatship. These two works together have great value for us as showing the building up of the personality of these men and women of the Buddhist Reformation. They also throw a flood of light on the life and atmosphere of the Saṃgha, which is one of the three gems (Ratanas) of Buddhism.[3] In this Preface we shall speak of the Theragāthā alone, but the Reader is advised to read the Preface of the Therīgāthā side by side to realise a complete picture of Buddhist monasticism.

The Theragāthā Collection contains Thirty-six groups of verses and these verses number in all 1279, *excluding* the *three* verses of the Introduction. The verses are said to be the utterances of 264 Theras or Elders. These verses are grouped into Nipātas, like Ekanipāta, Dukanipāta, till they are made to number upto the Saṭṭhika nipāta, although this sequence is not regular and we have noted down the absent Nipātas at the end of every Nipāta. Further after the Saṭṭhika Nipāta,

---

1 The aims and objects of this Series have been mentioned by the Vice-Chancellor in his 'Foreword' to the *Nidānakathā*, Page iv—Paragraphs 2-3.

2 Therīgāthā—published, 1937.

3 The other *two* Ratanas or gems being the Buddha and the Dhamma.

there is given the last Nipāta, entitled the *Mahānipāta*, although in the Commentary of the Theragāthā by Dhammapāla, this Nipāta is designated as the *Sattatinipāta*. This last covers 71 Gāthas and constitutes the utterance of one Bhikkhu, Vaṃgīsa (No. 264). At the end of the Theragāthā it is said that the number of the Elders or Theras in this work comes up to 264,[1] while the number of verses uttered by them works up to 1360. The difference in the total number of verses as mentioned in the Text *at the end* of this work and the one, we have arrived at works up to 81.[2] This shows that this work bears the stamp of incompleteness and can be accounted for by remarking that very many of the verses may have been lost till the work was finally committed to writing. Winternitz mentions 107 poems with 1,279 stanzas.[3] He does not, however, note down the difference in the total number of verses. These gāthas are ascribed by tradition to certain Theras. This tradition is guaranteed by Paramatthadīpanī, the commentary written by Dhammapāla,[4] since he narrates the life-history of each of these Theras. These narratives may have been fashioned out of the verses themselves or purely invented and have been described as "entirely unauthentic", neither is the tradition of the names of the Theras, as the authors of the verses, on the whole,

---

1 This number of Bhikkhus is according to the concluding verses of the Theragāthā. Mrs. Rhys Davids, however, regards अधिमुत्त (११४, २४८) किम्बिल (११८, १३८), मालुंक्यपुत्त (२१४, २५२) पारापरिय, (११६, २४९) and रेवत (२४४) as *duplicates* and, according to her the total number of Theras is 259. 'Psalms of the Brethren', Introduction P. XXVII.

2 1360 according to the concluding verses—1279 = 81.

3 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.

4 The commentary may have been composed probably in the 5th Century A. D.

trustworthy.[1] The monks, who ascribed the verses to certain Theras knew little of the real composers of the songs. The question of the reliability of the Commentary and its value has been very well discussed by Mrs. Rhys Davids in her Introduction to the Psalms of the Brethren.[2] If we find in Dhammapāla 'historico-scientific-defects,' it is no use 'to girt at him for lacking anything so *new-born* in ourselves.'[3] The Anthology is a collection containing an early nucleus with later accretions. The Saṃgha during its organisation and continuance for over forty years since its start by the Master, and during the next two or three Centuries continued to develop; and with this development doubtless did the stock of gāthās grow, so that at the Council of Patna the whole stock underwent revision and selection.[4] Further accretions may have been made before the time when the Piṭakas were committed to writing.[5] The great bulk of the poems, however, are relatively early as could be seen by both the doctrine and diction of them. Following this line of thinking Mrs. Rhys Davids is less 'Sceptically' inclined and remarks 'that a wholesale and indiscriminating scepticism as to the historical reality of the men and women whose names are attached to these poems is *too easy*.'[6] By using discrimination she sees "our cluster of Theras in a perspective like that of a Renaissance painter's aerial gallery." She thus defends the presentation of the 'psalms' in their 'Nature and historical setting and discovers the utility of the Commentary in varying degrees. The verses, according to the tradition, form the work of many

---

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101.
2 Introduction to the Psalms—Page xx.
3 Introduction to the Psalms—Page xxi.
4 Introduction to the Psalms—Page xxi, (Summed up ; not quoted).
5 खण्डसुमन (९६) सन्धित (१६९)
6 Introduction to the Psalms—Page xxiii (Summed up; not quoted).

authors and these authors may be monks and nuns as well. It can not be the product of one brain.'[1] If the same phrases frequently recur and the tone of the verses is 'Uniform' in many respects, it proves only the stamp of the 'Buddhist mind.'[2] Very many of the Theras were, no doubt, men of acknowledged culture and they did preach not only to lay men and women, but also to Bhikkhus as well and did expound on various occasions,[3] the essential and subtler facts of human life and experience. The Gāthās are thus, in majority of cases, the outward expression of the intensity of feeling and 'serene joy of emancipation.' Some of the Gāthās show the contemplation of the attainment of emancipation, while some reveal the sublime nature of the Dhamma and some are purely interrogatory.[4] Most of the Gāthās were uttered after the attainment of Arhatship by those who took a survey of the path that had been trodden and in that moment gave expression to the intensity of feeling. There are others, however, who were not themselves composers, but who could express themselves in terms of verses of those, who had, on a former occasion, composed these verses under similar circumstances. This accounts for the same verses, being uttered by different Theras and the stereotyped method of expressing one's experiences by the employment of the same phrases, refrains and even lines. There were, however, talented Theras, who did not only feel an imperative need of articulate self-expression but who had been able to devote themselves outright to the cultivation of the Art of verbal self-expression.[5] Tālāpuṭa's pourings, for

---

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 101—Neumann refuted.

2 Winternitz, *History*, Vol. II. Page 102.

3 Bhikkhus like Sāriputtā, (२५९), Moggallaña, (२६३), Mahākassapa (२६१) ; Puṇṇa, the Son of Mantāṇi (४).

4 Paramatthadipanī (Simon Hewavitarne Bequest)—edition 1918, Prefatory Note—Page iii.

5 Introduction to the Psalms—Page xli (Summed up ; not quoted).

example, breathe in that feeling, which is conceivable only as the growth of a culture that has won its way through much suffering. This whole is summed up by Mrs. Rhys Davids thus: "Our monachistic Theras sought out Nature as much because they were poets and children of Nature as because they were Arhats. They present a unique blend of religious maturity, primeval shyness, and æsthetic sensitiveness."[1] Mrs. Rhys Davids is further quite right in assuming that "some conjuncture of notable experience and responsive internal development, recipient and synergic, has supervened, and for a brief space the rhythm of being becomes rhythmically articulate."[2] They then burst into a rhythmic Udāna, 'a breathing forth' of their deep emotion. We have thought it better to retain the term 'pourings in verse', rather than the term 'Psalms.' It will be easy to see why this work as much as the Therīgāthā should have attracted the attention and scholarship of European scholars, who have produced literature on these two collections.[3]

As for the *Chronology* of the Theragāthā, the question can be decided with a certain degree of approximation. Whatever may have been the dates of the individual Texts of the Tipiṭaka they can be fixed between the 'upper limit' and the 'lower limit'.[4] The former includes the period of 45 years of the Master, after his enlightenment; while the latter may be brought down to the 5 Cen. of the Christian Era, during which scholars like Buddhadatta, Buddhaghosa and Dhammapāla completed Pāli Literature. Another landmark in this chronology is the reign of the king Vaṭṭagamaṇī Abhaya of Ceylon, during which Pāli *canon*, was, according to tradition,

1 Introduction to the Psalms—Page xli.

2 Introduction to the Psalms—Page xli.

3 B. C. Law—*A History of Pāli Literature*—Vol. I, Pages 264-265.

4 B. C. Law, *A History of Pāli Literature*—Vol. I, Page 11, the whole para.

committed to writing in the first Cen. B. C. The truth of this tradition can be substantiated by facts and by internal evidence from the Milinda Pañha, a work of the First Cen. A. D. These and other proofs of sculptural and monumental inscriptions, and epithets like 'Bhāṇaka, Suttantika, Peṭakī, Pañcanekāyika' point to the fact that "before the 2nd Cen. B. C. there was already a collection of Buddhist Texts, which was called 'Piṭakas' and was divided into 'Nikāyas'.[1] The Khuddakanikāya, comprises the Theragāthā. This Nikāya consists of fifteen books as enumerated according to the list of the Majjhimabhāṇaka; while the Dīghabhāṇaka mentions only twelve. From this and other considerations it is also contented that the Khuddakapāṭhā was a compilation made in Ceylon and was accorded a place among the books of the Khuddakanikāya either immediately before the commitment of the Pāli Canon to writing during the reign of king Vaṭṭagāmaṇi or even after that although before the time of Buddhaghosa.[2] According to Dhammapāla many Theras lived later than the first great Council (Saṃgīti). Names of Tekicchakārī, Vitasoka and Ekavihāriya are mentioned. The first lived in the reign of Asoka's father; while the other two were Asoka's brothers. Their verses very likely, may have been incorporated in the Anthology at the Third Saṃgīti at Pātaliputta.[3] Sabbakāma Thera, who presided at the second Buddhist Council in the city of Vesāli has contributed his share to the Theragāthā.[4] Again Dr. Winternitz mentions verses belonging to the later strata of Buddhist poetry and thought.[5] He further draws our attention to the Gāthās of Pārāpariya Thera (257, verses

---

1 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 17, consult the whole para.

2 B. C. Law, *History*—Vol. I, Page 34, the whole para in general.

3 Introduction to the Psalms—Page xxi.

4 Paramatthadīpanī (S. Hewavitarne Bequest) edition 1918, Prefatory Note—Page iii.

5 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 110.

923–951) and of Phussa Thera (258, verses 952–983). Herein they speak of the *decay of the religion* and the state described therein may have reference to centuries after the founding of the order and 'after the time of Asoka.'[1] From this, he concludes that the Gāthās were not already collected and carefully preserved during Gotoma's lifetime and soberly fixed soon after his death.[2] They must have been finally fixed when the Pacchima Kāla (verses 980) had set in.[3] This time, therefore, may have been somewhere between the third Cen. B. C. and 1 Cen. B. C.[4]

After these general considerations, we turn to the collection of the Theragāthā for a rather detailed examination. In the first place Mrs. Rhys Davids points out the difference in idiom, sentiment and tone between the Theragāthā and the Therīgāthā. In the *latter* 'a personal note' is very frequently struck; and one hears more of the 'inner experience'. In the Theragāthā, on the other hand, there is mention of external experiences. 'In the monks' songs descriptions of Nature predominate, while in those of the nuns pictures of life prevail.'[5] To understand the real significance of the Theragāthā, however, we must understand the Introductory verses of this Collection. 'Listen to the Gāthās encompassing the self (Attupanāyikā) of those, who are grounded in self.[6] The Theras, carrying on Vipassanā (Paññā) attained to the ideal of

---

1 Winternitz, *History*—Vol, II, Page 110.

2 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 111.

3 The actual line is: भिक्खूनं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कालम्हि पच्छिमे । (Page 110).

4 Most of the stories that are given in the Theragāthā Commentary are found in the same form, but in different style of language in the commentaries to the Anguttaranikāya, Dhammapada and Apadāna. So many verses are repeated in the Theragāthā. The Aṭṭhakathās are *old*.

5 Winternitz, *History*—Vol. II, Page 102.

6 The actual line is: सुणाथ भावितत्तानं गाथा अत्तुपनायिका ।

the Immortal Place (Nibbāṇa) and having put an end of their self and reflecting on the various stages *of the path*, trodden by them, expressed themselves. If we realise the meaning of *Attupanāyikā*, it covered the whole of their life—consisting of material life and inner experience as the result of self-introspection. Before the Theras embraced a life of houselessness, they lived in their own houses, surroundings, atmosphere—in this world. But when, owing to the happening of an incident during their life, they left their own home, they lived in the Saṃgha and being self-grounded, had to face various incidents in their new life, had a varied experience and they built up their personality on this rock-bed of experience and introspection and thus there is recorded in this Collection, howsoever imperfectly, both the experiences of these 264 Bhikkhus! Mrs. Rhys Davids has given us this analysis:—*External Experience* in the case of 114 Theras; *Internal Experience* in the case of 141 Theras and *Mixed Experience* in the case of 9[1]. Further out of 264 Bhikkhus she has grouped their *pourings* as under:—Homilies: 46; External Experience: 114; Internal Experience: 95; and mixed: 9.[2] In building up their personality, they developed various good qualities, removed many evil ones, in spite of odds showed their mettle, pluck and stuff, became fully alive to the tremendous power that they acquired, got out of their narrow groove of stagnant and static life, widened their outlook and liberalised their vision, faced temptations and conquered them[3]. This new personality emerged out of the ashes of their old slough—consisting of ignorance and bigotry, intolerance, pride and infatuation, love for luxury and craving of sensual pleasures—

1–2 Introduction to the Psalms: Pages xxxii—xxxiii.

3 Take the following stories as types:— अङ्गुलिमाल (२५५) रट्ठपाल, (२५१) सुन्दरसमुद्द (२२४) काळुदायी (२३३) सुनीत (२४२), तालपुट (२६२).

in fact, everything that cramped their growth ethical, mental, intellectual and emotional. Further this personality was built on the *Three-fold* essentials of Seela, Samādhi and Paññā. The whole beauty of their life in association, in Saṃgha, was that they were given full scope, and opportunity in this new world of theirs to develop these three essentials with a view to prepare them to carry out the great programme of social, moral and spiritual regeneration of the land, based on equality of castes and the doctrine of Kamma rather than the doctrine of birthright. The Master wanted to prepare a band of faithful and devoted band of Bhikkhus and Bhikkhuṇis and send them out into the open world[1] to preach and teach, to regulate and govern, to infuse a new spirit and implication for life, to develop nobler and universal qualities of Metta, Karuṇā, Muditā and Upekkhā,[2] and create a new world based on equality, humanity, and brotherhood. Hence the necessity of Monasteries or viharas, organised life with a distinctive dress and the rules and regulations of the Vinaya Piṭaka. The verses in the Theragāthā, if properly analysed and examined in detail will reveal to us the above-mentioned fundamental ideas and points.

If we grasp the points and considerations mentioned in the last paragraph, we can easily explain the rich *sententious* vein of the verses of the Theragāthā. The Bhikkhus, in their utterances speak of things of general import, moralise and philosophise in the form a maxim or a sooth-saying and

---

1 चरथ भिक्खवे चारिकं चरमानो बहुजनहिताय, बहुजनसुखाय, लोकानुकम्पाय, अत्थाय, हिताय, सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धम्मं अदिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रम्हचरियं पकासेथ.—महावग्ग, विनयपिटक.

2 Known as the Brahmavihārā (exalted states) e.g.
एवं सब्वेसु पाणेसु सब्बत्थ कुसलो सिया ।

hence the reading of these Gāthās refreshes the spirit of the Reader, as he reads these verses of wisdom and recorded experience. (Vide: Enclosure I).[1] They are pithy, breathe in shrewd commonsense, pointed, going home to the heart, setting the mind a-thinking, and helping the reader to change his view and create an outlook where there is none. They are so popular that they are found in works like the Dhammapada, the Suttanipātā, the Udāna, the Dīgha and the Majjhimanikāyas and other parts of Suttanta literature.

Another noticeable feature of the Theragāthā is the love of Nature and beautiful descriptions occurring in the work. On the face of it, it seems somewhat puzzling as to how these Bhikkhus, who had left their home for realising the emptiness of phenomena and the attainment of the Nibbāṇa, could have shown such marvellous predilection for what is sublime and grand in Nature; but on a closer consideration, we see that Nature helped them to concentrate and realise the essentials of doctrines. The Bhikkhus were not sickly sentimental, nor unnecessarily sombre and pessimistic. The capacity to appreciate the grandeur, gorgeousness and majesty of Nature precludes any possibility of their being sentimental, sombre and pessimistic. They were also neither croakers nor grumblers. When, therefore, they saw grand scenes of Nature, they burst into songs. (Vide: Enclosure II) Dr. Winternitz remarks, "sure enough, in the 'Songs of the Elders,' the charming descriptions of Nature are largely instrumental in making many of these religious poems real gems of Indian lyric poetry".[2] In the midst of forest and mountain scenery the Bhikkhu pursues his meditation; and even when thunder rolls and rains pour down, the liberated Bhikkhu sits in bliss. "Even the saint, who is indifferent to pleasure and pain, does not refrain from describing the

---

1 It is not possible to give all here. Some of them are reproduced in Enclosure I.

2 Winternitz, *History*. Vol. II, Page 106.

spring"[1] Dr. Winternitz traces this liking for Nature on the part of the Bhikkhu, who has embraced a life of houselessness, as a prominent feature of Indian poetry and mentions the Rāmāyaṇa in this connection[2]. Mrs. Rhys Davids, however, sees the Buddhist as striking 'a more intimate note'.[3] She quotes lines from the Theragāthā and remarks, "such lines as these and many more, simply as word-music, we may place without hesitation beside any passage of Keats and Shelley".[4]

Buddha's monastic order was absolutely a distinctive feature although it may not have been new creation. Separation from the world, in the solitary existence of a hermit or ascetic or in regulated societies had been a characteristic feature of Indian Life. The basis of Gotama's religious system had, however, been Monastic Rule and Self-discipline and this, according to him, was the sole way of religious attainment. Further, what differentiated Buddha's Saṃgha from its predecessor was the removal of all distinctions of caste. Membership of the order was open to all from the highest to the lowest, without distinction of race or birth". No distinction or priority of caste was ever recognised in Buddhism.[5] The doors of Immortality were thrown open to all—in fact to those, who had *ears* to *listen*.[6] It was the greatest experiment of democracy in religion tried by Gotama in his days. Men, women and children, recruited from all strata of society rallied round the standard of the Master, cheerfully submitted themselves to the vow of

---

1 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 107.

2 Winternitz, *History*, Vol. II, Page 106.

3 Introduction to the Psalms—Page xxxvii—Note.

4 Introduction to the Psalms—Page xxxvi. Her appreciation of the Bhikkhus as Poets of Nature is really very stimulating and convincing.

5 *Encyclopædia of Religion and Ethics*—Ed. Hasting, Vol. 8 (Monasticism) ' Buddhist '—Page 797.

6 Cf. अपारुता तेसं अमतस्स द्वारा । ये सोतवन्तो पमुञ्चन्तु सद्धं ॥

poverty, to the relinquishment of individual possession of worldly goods and sought a life of renunciation and strenuous pursuit of the highest aim.[1] Thus a brotherhood of religious aspirants was formed and Gotama's own splendid and inspiring example drew members to this Brotherhood from people, not only from status and position, but from all ranks and grades. A mere analysis of the social standing of the *Theras* would be interesting and instructive. They belong to various classes like the Brahmins, (113 Theras); Khattiyas (60); owners and cultivators (7); Burgesses (53); craftsmen etc. (9); actor (1) Pariahs, labourers etc. (10); Illegitimate sons of Kings etc. (3) and sons of lay-adherents (3). This classification is based on the number of Theras being 259.[2] Mrs. Rhys Davids presents this analysis to disprove the view that 'Buddhism, at its inception, had but little power to draw to itself the lowly, the wretched, and the suffering'.[3] Buddhism further appealed to the fair sex, can be proved from the very existence of the Therīgāthā. Buddhism also appealed to the young.[4] "In contrast to the Brahmin ordinance which prescribed a retreat to a recluse's career for the declining years of life, the Saṃgha welcomed the young".[5] It is pointed out that the childlike diction and ideas of the words put into their mouth are worthy of note. The author of the 'Psalms of the Brethren', says, 'Hence the verses support the legend of the Commentary, and strengthen our belief in the faithfulness of the prose tradition which saw, in its greater founder not only

---

1 Remember the beautiful story of रट्ठपाल as given in the Majjhima-nikāya (Majhima Paṇṇāsaka). He tells his father to throw all the riches and wealth shown to him (Raṭṭhpāla) into the Ganges !

2 Introduction to the Psalms: Page xxviii.

3 Mrs. Rhys Davids mentions Oldenberg, Buddha, P. 180 and Note

4 भद्द (२२६) सङ्किच्च (२४०) सीवलि (६०) सोपाक, (३३, २२७) सुमन (२१९).

5 Introduction to the Psalms, Pages xxx—xxxi.

a mind of consummate wisdom, but a heart filled with tender compassion, strong and willing to save even those little ones".[1] It goes to confirm the Divine saying "Suffer *me to come* to the little children, for of such too is my kingdom that is within you."[2]

The doctrines that are found in the Collection are, in fact, the same as occurring in the Therīgāthā. The four Noble Truths and the Ideal of Nirvāṇa are found every now and then. " Tisso Vijjā Anuppattā, Katam Buddhassa Sāsanam ", is the burthen that is met with practically throughout these verses. The three knowledges (Vijjas) aim at the attainment of extreme peace of mind, by the utter extinction of passion, hatred and illusion. Sensual pleasures are condemned in no unmistakable terms. 'Craving for existence' is required to be destroyed, round of birth and death is ended and there is no further existence beyond. " Plain living is emphasized on with four or five morsels of food and a cup of water," and expresses the ideas of 'Phāsu-vihāra' or easy life. (Verse No. 986).

The highest ideal is that of Arhatship. When a Bhikkhu entered the Saṃgha, he was placed under the tutelage of an Acariya. He observed, faithfully the rule of life and grasped the principles and significance of rules that were prescribed for him. Bhikkhus were given instructions in the eightfold path, the real nature of sensual pleasures, the Asubha Bhāvanā (foulness of matter), the seven factories of enlightenment, lessons in meditation, the real nature of five groups and spheres of consciousness, the six Abbiññas, the powers of performing miracles, the three Vijjas (knowledges), studying the appearance and disappearance of elements of being, the five fetters or Nīvaraṇāni, the four noble truths, the nature of Avijjā, the destruction of the craving for existence, seela, its nature and perfume ; the destruction of floods, knots and conceit ; Vimokkha (another name for the Nibbāṇa) cognisable

---

1-2 Introduction to the Psalms. Page xxx—xxxi.

as unconditioned and through the realisation of the emptiness of phenomena (suññato); neither the five groups nor elements of being constituting the soul; eight vimokkhas, emancipation both ways (ubhato), four-fold vipallas, three-fold metta-kamma, ceto pariññanāṇa (knowledge of reading the thoughts of others); the thirty-two signs of greatness (mahā-purisa lakkhaṇāni); Dhutangāni—all these and others are mentioned and are deemed necessary to attain to the ideal of the Nibbāṇa. The latter is looked at both as a negative aspect and a positive one; evidence of its being positive in aspect is complete in the Theragāthā—it is the highest peace; the most secure resort; insight, happiness, coolness, calmness. These doctrines are intended to bring out a *moral* development, in the Bhikkhu and virtues like self-restraint, abstinence, contentment, patience, celibacy or chastity, humility, benevolence, liberality, reverence, gratitude, toleration, veracity or truth, righteousness, the four Brahmavihāras—these, though common to other books of the Suttapiṭaka, are represented here as constituting personal confessions or personal experiences. Bhikkhus relate how they had to stand temptations and conquered them (V. 270, 302, 462–466). One Bhikkhu acknowledges the realisation of truth through his mother, (V. No. 338 वड्ढथेर.) A Bhikkhu consoles his mother that after all her son was not dead[1] (सानुथेर, verse 47). This Collection gives a rich crop of external experiences, although description of the inner life of the Bhikkhu is also not rare. Tālapuṭa (No. 262) gives in a soliloquy his yearnings—'wrestlings with the *Citta*.' They describe their spiritual conflicts, and upward aspirations. They also sing their final attainment, cessation of toil, completed introspective sanctification: 'duty done'[2]. They realise how

1 मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

2 Introduction to the Psalms–Page xlii. कतं करणीयं

under diverse conditions and with diverse motives they left their householders' life and became free from the trammels of their past state, also from the inconvenience, and from their intolerable condition. Their keen sense of duty or culmination of a developed or pre-fulfilled culture enabled them to undergo necessary preparation and thus triumph over many temptations. They entered a new atmosphere, in which they found full scope for development, struggle and unfoldment of personality. They understood and realised the laws of the world, their origin, their working, terrible havoc caused by the ignorance of the laws, and they cut off the sources of suffering. With this new eye of truth and new implication and interpretation of life, they entered into a new *world of action,* active piety, active benevolence and beneficence and in imitation of their Master and obeying His behest, they carried on the work of imparting a message of hope to suffering humanity.[1] From the Theragāthā, it can be conclusively proved that the Theras did serve the Society and their life in the Saṃgha was a preparation to that effect. It may not be 'conscious' with them, but it was so with the Budhha, who founded the Saṃgha. The Master's life was an ideal before them.

Reference has already been made to the pithy sentences, soothsayings and maxims, that are scattered throughout this Collection. That is a prominent literary feature. Secondly, the same verses, refrain, typical phrases, and enumerations, are put into the songs of various Bhikkhus. There may have been ready such collections of detached Gāthās and they are interspersed in this *Collection*, sometimes even loosely but connected with the name of a Bhikkhu. It can be shown that such disjointed Gāthas can be taken out of the narrative, without any break in the continuity. Thirdly, we can trace different stages in the structure—"a ballad, incipient drama, or a con-

1 'Preface' to the Therīgāthā (Devanāgarī Edition of the University) Pages (vii–viii).

secutive symmetrical monologue'.[1] The Gāthās of Raṭṭhapāla or Angulimāla, may have been composed by others and are introduced in the Majjhimanikāya and they are now inserted en bloc in this Collection.[2] Thus we find inserted here very old compositions, bearing the stamp of oldest Indian Ākhyānas. The verses of the Paṇṇāsa and saṭṭhika Nipātās, however, are too poetic to be regarded as sustained efforts of genuine poetry. They were, originally, composed by some expert or experts out of genuine original reminiscences, and associated with the names of particular Bhikkhus. They then were woven into ballads or monologues or independent literary episodes and then broadcast and thus passed for as compositions in respect of a particular Bhikkhu. The composition in these Nipātās seem to be the result rather of Communistic than of individual efforts.[3] There is also rich variety of style in these compositions. Thirdly, attention may be drawn to the stock of similes and metaphors scattered in this collection. They are noticeable in other parts of Pāli Literature. Bhikkhus' mind is compared to a monkey (128-129); conquest of man compared to that of an elephant or horse (358–362) ; Taṇhā compared to Beeraṇa grass (406); similes of Kakaca or Puttamansa (448)—these are common. There are, fourthly, met with in this collection, several verses as puzzles. (Vide : Enclosure III) There is apparent contradiction or something contrary to what is seen or heard in everyday life, but on carefully reading the verse, the apparent contradiction disappears. There are, fifthly, mentioned several subjects—mostly of ethical import. For example, Reflections on Speech (Vācā)—(326–327, 1230–1233);

---

1 Quoted from 'Psalms of the Sisters',—Introduction. Page xx.

2 रट्ठपाल (२५१) Gāthās ७७२—७९६ ; अङ्गुलिमाल (२५५) Gāthās ८६९—८९४.

3 Quoted from 'Psalms of the Sisters'—Introduction Page xxii.

4 Therīgāthā, (Devanāgarī Pāli Texts Series No, 4) Preface, p ix.

object of a Paribbājaka and mendicancy (42–43 ; 100, 1165–1166) Nibbāṇa is dissolution of all knots (1168) ; what will happen in future? (957–969) ; life of gluttony and idleness causes rebirth (104) ; how to live happily ? (231–233) ; the merits of Faith (53–54 ; 252) ; who does not prosper in the doctrine of the Jina ? (363–364), what constitutes the real pleasure (Rati) ? (401) and when it can be achieved (521–529) ; Hope is the Goad of action (533) ; a life of austerities is no good (286–288) ; life spent in performing sacrifices brings no good (344) ; the merits of Seela (611–622) ; Dhamma is the guardian of man (306–308) ; who becomes a real Paṇḍita ? (373–377) ; respect among one's friends who follow the same course of life is the key of realisation of Dhamma (390–395) ; evils of anger and how to control it (444–449) ; world is ridden by Death (451–454) ; blessings and potency of Paññā (wisdom) (553–559) ; control of Sense-organs leads to the advantage of man, while absence of it to his loss (731–748).

This cursory view and study of the Theragāthā will give the reader an idea into the variety, richness and poetic and ethical vein and grandeur of these utterances. We have already given our reasons to prefer the word 'Pourings' to 'Psalms' in the Preface to the Therīgāthā and we do not repeat them here. These Gāthās present to us a mind, highly ecstatic, and working on psychological laws under peculiar and critical circumstances.

The Text in the Devanāgarī that is given to the Reader is not a mere reprint of P. T. S. edition or of any particular edition. The Burmese edition and the partial text incorporated in the Paramatthadīpanī have been consulted and the text has been very carefully edited. We have given running number to all the Gāthās and have begun from the verses in the beginning and so there will always be a difference of three in the counting between the number as given by the P. T. S. edition and the number given in this Edition. We have further given the

running numbers to Theras so as to arrive at the total number of 264. Besides we have given the running number to the utterances of a particular Bhikkhu and put the total number of the utterances of that individual Bhikkhu in bracket to the right of the name into brackets. This facilitates checking of verses in a particular Nipāta as given in the Uddāna. Further the process of abridgement of repeated verses in the Theragāthā followed by the editors of the P. T. S. has been, many a time, puzzling and misleading to the reader and students of Pālī. We have, therefore, filled all those gaps by repeating the lines along with every verse, or giving the word in the beginning and in the end, and have used the letter '*pe*'. To give an example we refer to the utterances of Mālunkyaputta (Bhikkhu No. 252) and constituting verses 797–820 of our edition; and 794–817 of the P. T. S. The Pāli student finds it difficult to follow the hints of the editors, for example, in connection with verses 794–795. We have, therefore, constructed both the verses supplying the gaps and reproducing the two verses—separately and clearly marking them with proper number. We have used the Comma (,) freely to show the process of sandhi and indicate such other changes and implications as are detailed in the first publication of this series viz., The Nidānakathā (Preface, Pages IX–X). Free use of Parasavaṇṇa i.e. using the corresponding nasal and not the Pāli niggahita is another feature of the books published in this Series. Introduction of bold type in the case of subjects and proper names, topics and technical words has been adhered to. Enclosures are given to the Preface, showing the Subhāsitani, detailed reference and in some cases reproduction of verses, describing Nature and her varied scenes and puzzles or Kūṭagāthās. Detailed list of Theras and the number of verses uttered by each have been given. In the end Theras and their serial number with the number of Gāthās uttered by each, have been alphabetically arranged by my students and thus a nice *Index* has been added. No efforts, in short, have been

spared to make the Text as useful as possible to the Pāli student, for whom this Series has been started by this University.

Our thanks are due to my student Mr. Gangji Velji Khimji Shah, (an M. A. Student) who, at a considerable sacrifice of time and energy, wrote down a fair MSS. in the Devanāgarī of the Theragāthā and who sat with me for hours together while editing the Text and reading and comparing different Texts and correcting the proofs. He further helped me in getting the Text through the Press, by making the Press Management to expedite the work after the submission of corrected proofs. All this he did for his love of work and the cause of Pāli scholarship. I am also equally obliged to Mr. (now Prof.) R. K. Acharya, of the Baroda College, who helped me in editing the MSS. and who wanted to add short notes of philological nature, culled from the Commentary on the Theragāthā, to illustrate the meanings of words, occurring in the Text, but owing to the incompleteness of the Singhalese Commentary, which covers only 1–14 Nipātas of the whole Text, his notes, to our regret, could not be incorporated in this edition. We greatly appreciate the help rendered by Messrs. Gangji Velji Shah and B. G. Gokhale in preparing Index to this work. The Management of the Karnatak Printing Press, in the end, deserves our sincere thanks for prompt and efficient work.

In conclusion, we are glad to mention that other Professors of Pāli have come forward to co-operate with the University by offering their honorary services and submitting their MSS of other Texts for inclusion in this Series. Prof. R. D. Vadekar will be soon adding the 'Milinda Pañha' to this series. It is also a matter of satisfaction that this activity of the University has been widely appreciated by Pāli Scholars from Bengal and Pāli Professors and Scholars in other parts of India as well.

Sugata Nidhāna,
Khar, Bombay,
August, 1939

N. K. BHAGWAT.

ENCLOSURE I

सुभासितानि

(१) सब्भिरे'व समासेथ पण्डितेहे'त्थदस्सिभि ।

verse 7

(२) साधु सुविहितान दस्सनं । कङ्खा छिज्जति बुद्धि वड्ढति ॥

verse 78

(३) हित्वा सतपलं कंसं सोवण्णं सतराजिकं । अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतिया-भिसेचनं ॥

verse 100

(४) एकङ्गदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो ।

verse 109

(५) सरीरसुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता ? ।

verse 117

(६) सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।

verse 140

(७) न ब्राम्हणो बहिवण्णो अन्तोवण्णो हि ब्राम्हणो ।

verse 143

(८) पञ्ञाय अत्थं जानाति । ञातो अत्थो सुखावहो ॥

verse 144

(९) यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं । तस्स तस्से'व दायादो यं यं कम्मं पकुब्बति ॥

verse 147

(१०) अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति । आयु खीयति मच्चानं कुन्नदीनं' व ओदकं ॥

verse 148

(११) एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति ।

verse 150

(१२) सङ्गामे मे मतं सेय्यो यञ्चे जीवे पराजितो ॥

verse 197

(१३) यं हि कयिरा तं हि वदे यं न कयिरा न तं वदे ॥

verse 229

(१४) योनिसो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ।

verse 296

(१५) धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो सुचिण्णो सुखमा' वहाति ॥
अधम्मो निरयं नेति । धम्मो पापोति सुग्गतिं ॥

verses 306, 307

(१६) एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुब्बतो ।

verse 326

(१७) यो वे गरूनं वचनञ्ञू धीरो । वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।

verse 373

(१८) सो करोहि सुदीपम'त्तनो त्वं । न हि ताणं तव विज्जते'व अञ्ञं ॥

verse 415

(१९) कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो सङ्गामं जेति दुज्जयं ।

verse 445

(२०) अमोघं दिवसं कयिरा अप्पेन बहुकेन वा । यं यं विजहते रत्तिं तदूनं
तस्स जीवितं ॥

verse 454

(२१) पञ्ञाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ।

verse 502

(२२) आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति । आसाय वाणिजा यन्ति ।
समुद्दं धनहारका । याय आसाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्झतु ॥

verse 533

(२३) साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्ञो अञ्ञस्स कारको ।

verse 545

(२४) पञ्ञा सुतविनिच्छिनी । पञ्ञा कित्तिसिलोकवद्धनी । पञ्ञासहितो नरो
इध । अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥

verse 554

(२५) यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ?।

verse 555

(२६) ना'तिवेलं पभायसेय्य सङ्घमज्झम्हि पण्डितो ।

verse 585

(२७) यञ्च अञ्ञे न रक्खन्ति, यो च अञ्ञे न रक्खति । स वे भिक्खु सुखं सेति । कामेसु अनपेक्खवा ॥

verse 603

(२८) सीलं हि सब्बसम्पात्तिं उपनामेति सेवितं ।

verse 611

(२९) सीलमे'व इध अग्गं, पञ्ञवा पन उत्तमो । मनुस्सेसु च देवेसु सीलपञ्ञाणतो जयं ॥

verse 622

(३०) तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च । एतेन ब्राम्हणो होति ॥

verse 634

(३१) अत्तना चोदय'त्तानं, निब्बाणम'भिहारये ॥

verse 640

(३२) अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ।

verse 669

(३३) अयसो च सेय्यो विञ्ञूनं न यसो अप्पबुद्धिनं ।

verse 670

(३४) गरहा'व सेय्यो विञ्ञूहि यञ्चे बालप्पसंसना ।

verse 671

(३५) पविवेकियं दुक्खं सेय्यो यञ्चे काममयं सुखं ।

verse 672

(३६) मरणं धम्मिकं सेय्यो यञ्चे जीवे अधम्मिकं ।

verse 673

(३७) इन्द्रियानि मनुस्सानं हिताया'हिताय च । अरक्खितानि अहिताय रक्खितानि हिताय च ॥

verse 731

(३८) तस्मा हि पञ्ञा'व धनेन सेय्यो । याय वोसानं इधा' धिगच्छति ।

verse 787

(३९) कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन मथेन्ति चित्तं ॥

verse 790

(४०) निप्पपञ्चरतो बुद्धो निप्पपञ्चम'देसयि ।

verse 905

(४१) सतं हि सो पियो होति असतं होति अप्पियो ।

verse 997

(४२) साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति । असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥

verse 1012

(४३) अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि वण्णिता ।

verse 1127

(४४) तमेव वाचं भासेय्य याय'त्तानं न तापये । परे च न विहिंसेय्य सा वे वाचा सुभासिता ॥

verse 1230

(४५) बहूनं वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता । इत्थीनं पुरुसानञ्च ये ते सासनकारका ॥

verse 1259

(४६) यथावादी तथाकारी अहू बुद्धस्स सावको ।

verse 1280

ENCLOSURE II

निसग्गवण्णनं (Nature Descriptions)

(१) नीलब्भवण्णा रुचिरा सीतवारी सुचिन्धरा । इन्दगोपकसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं ॥ verse 16 वनवच्छ थेरो (१३)

(२) नीला सुगीवा सिखिनो मोरा कारवियं अभिनदन्ति । ते सीतवातकलिता सुत्तं झायं निबोधेन्ति ॥ verse 25 चितको थेरो (२२)

(३) विवरं अनुपतन्ति विज्जुता । वेभारस्स च पडण्वस्स च । नगविवरगतो च झायति । पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥
verse 44 सिरिवड्ढो थेरो (४१)

(४) विहविंहाभिनदिते सिप्पिकाभिरुतेहि च । न मे तं फन्दति चित्तं एकत्तनिरतं हि मे ॥
verse 52, रामणेय्यको थेरो (४९)

(५) धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे । उपसम्मन्ति वितक्का चित्तं सुसमाहितं मम ॥
verse 53 विमलो थेरो (५०)

(६) वस्सति देवो यथा सुगीतं one-fourth line of verses, 54–57 and 328-332, Four Therās and गिरिमानन्दो थेरो (२००)

(७) नगानगग्गेसु सुसंविरूळहा । उदग्गमेघेन नवेन सित्ता । विवेककामस्स अरञ्जसञ्जिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स कल्यतं ॥
verse 113, उसभो थेरो (११०)

(८) अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गलमिगायुता । अम्बुसेवालसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं ॥
verses 116, 604 वनवच्छथेरो (११३) सङ्किचथेरो (२४०)

(९) देवो च वस्सति देवो च गळगळायति । एकको चा'हं भेरवे बिले विहरामि तस्स मय्हं एकस्स भेरवे बिले विहरतो । न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा
verse 922, सम्बुलकच्चानो थेरो (१५५)

(१०) नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । सुनीलगीवा सुमुखा सुगज्जिनो । सुसद्द-लाचा'पि महामही अयं । सुब्यापितम्बु सुबलाहकं नभं ॥

verse 214, चूळको थेरो (१६६)

(११) यदा बलाका सुचि पण्डरच्छदा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता । पलेहिति आलयमा'लयेसिनी । तदा नदी **अजकरणी** रमेति ॥

verses 310-313 सप्पको थेरो (१९६)

(१२) अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विप्पहाय । ते अच्चिमन्तो' व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥

next one verse, in all 530–531, काळुदायी थेरो (२३३)

(१३) सुपुप्फिते **सीतवने** सीतले गिरिकन्दरे । गत्तानि परिसिञ्चित्वा चङ्कमिस्सामि एकको ॥

verse 543, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१४) मालुते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके । अविज्जं दालयिस्सामि निसिन्नो नगमुद्धनि ॥

वने कुसुमसञ्छन्ने पब्भारे नून सीतले । विमुत्तिसुखेन सुखितो रमिस्सामि **गिरिब्बजे**

verses 547–548, एकविहारियो थेरो (२३४)

(१५) पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमारुय्ह कस्सपो । झायति अनुपादानो पहीनभयभेरवो ॥

and the Burthen ते सेला रमयन्ति मं । verses 1062–1068, महाकस्सपो थेरो (२६१)

(१६) कदानु' हं पब्बतकन्दरासु । एकाकियो अदुतियो विहस्सं । अनिच्चतो सब्बभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥

verse 1094, तालपुटो थेरो (२६२)

कदा नु मं पावुसकालमेघो । नवेन तोयेन सचीवरं वने । इसिप्पयातम्हि पथे वजन्तं । ओवस्सते तं नु कदा भाविस्सति ? ॥

and next two verses, in all 1105–1107, तालपुटो थेरो (२६२)

ENCLOSURE III

कूटगाथायो

(१) पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्चु'त्तरि भावये । पञ्चसङ्गातिगो भिक्खू
ओघतिण्णो'ति वुच्चति ॥

verse 18

(२) ना'हं भयस्स भायामि ।

verse 24

(३) मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं दिस्सन्ती कस्मा मं अम्म रोदसि ? ॥

verse 47

(४) आसं कुटिया विराजय । दुक्खा भिक्खु पुन नवा कुटि ॥

verse 60

(५) पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तञ्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तञ्च न पस्सति ॥

verse 64

(६) उप्पतन्तेसु निपते निप्पतन्तेसु उप्पते ।
वसे अवस मानेसु, रममानेसु, नो रमे ॥

verse 79

(७) मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेन अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥

verse 128

(८) गहकारक, दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि ॥

verse 187

(९) पूजितो पूजनेय्यानं सक्करेयान सक्कतो ।
अपचितो अपचितेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे ॥

verse 189

(१०) यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं यथा उद्धं तथा अधो ॥

verse 399

(११) छन्नं अतिवस्सति विवटं ना'तिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं ना'तिवस्सति ॥

verse 450

(१२) कम्म बहुकं न कारये परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ॥

verse 497

(१३) अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ॥

verse 669

(१४) गरहा'व सेय्यो विञ्ञूहि यञ्चे बालप्पसंसना ॥

verse 671

(१५) वनथं न करेय्य कुहिञ्चि ।
निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥

verse 1217

थेरानं तेसं गाथानञ्च अनुक्कमो।

[१७]

तिकनिपातो

[१८]

चतुक्कनिपातो

[१९]

पञ्चकनिपातो

[२०]

छक्कनिपातो

[२१]

सत्तनिपातो

[२२]

अट्ठनिपातो

[२३]

नवनिपातो

[२४]

दसनिपातो

[२५]

एकादसनिपातो

[२६]

द्वादसनिपातो

[२७]

तेरसनिपातो

[२८]

चुद्दसनिपातो

[२९]

सोळस-निपातो

[३०]

वीसतिनिपातो

[३१]

तिंसनिपातो

[३२]

चत्ताळीस-निपातो

[३३]

पञ्ञासनिपातो

[३४]

सट्ठिकनिपातो

[३५]

महा-निपातो

[३६]

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

थेर-गाथा

१ सीहानं'व नदन्तानं दाठीनं गिरिगब्भरे ।
सुणाथ भावितत्तानं **गाथा अत्तुपनायिका** ॥ १ ॥

२ यथानामा यथागोत्ता यथाधम्मविहारिनो ।
यथाधिमुत्ता सप्पञ्ञा विहरिंसु अतन्दिता ॥ २ ॥

३ तत्थ तत्थ विपस्सित्वा फुसित्वा **अच्चुत पदं** ।
कतन्तं पच्चवेक्खन्ता इमं अत्थं अभासिसुं ॥ ३ ॥

एकनिपातो

[१]

१ सुभूति-थेरो

४ "छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता । वस्स देव यथासुखं ।
चित्तं मे सुसमाहितं विमुत्तं । आतापी विहरामि, वस्स देवा'ति" ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा **सुभूति** थेरो गाथं अभासित्था'ति' ।

२ महाकोट्ठिक-थेरो

५ "उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे दुमपत्तं'व मालुतो'ति" ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा **महाकोट्ठिक**थेरो गाथं अभासित्थ ।

३ कङ्खारेवतो थेरो

६ "पञ्ञं इमं पस्स तथागतानं । अग्गि यथा पज्जलितो
निसीथे (v. l. निसीदे)
आलोकदा चक्खुददा भवन्ति । ये आगतानं विनयन्ति कङ्खं'ति" ॥ १ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा **कङ्खारेवतो** थेरो गाथं अभासित्थ ।

४ पुण्णो मन्तानि–पुत्तो थेरो

७ "सब्भिरे'व समासेथ पण्डितेहे'त्थदस्सिभि ।
अत्थं महन्तं गम्भीरं दुद्दसं निपुणं अणुं
धीरा समधिगच्छन्ति अप्पमत्ता विचक्खणा'ति" ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा **पुण्णो मन्तानिपुत्तो** थेरो गा. अभासित्थ ।

५ दब्बो थेरो

८ "यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । **दब्बो** सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि । दब्बो सो परिनिब्बुतो ठित्ततो'ति" ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा **दब्बो** थेरो गा. अभासित्थ ।

६ सीतवनियो थेरो

९ "यो सीतवनमु'पागा भिक्खु । एको सन्तुसितो समाहितत्तो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । रक्खं **कायगतासतिं** धितीमा'ति" ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा **सीतवनियो** थेरो गा० अभासित्थ ।

७ भल्लियो थेरो

१० "यो'पानुदि मच्चुराजस्स सेनं । नळसेतुं'व सुदुब्बलं महोघो ।
विजितावी अपेत-भेरवो हि दन्तो सो परिनिब्बुतो ठितत्तो'ति" ॥ १ ॥
इ. सु. आयस्मा **भल्लियो** थेरो गा० अभासित्थ ।

८ वीरो थेरो

११ "यो दुद्दमयो दमेन दन्तो । वीरो सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो । वीरो सो परिनिब्बुतो ठितत्तो'ति" ॥ १ ॥

९ पिलिन्दवच्छ–थेरो

१२ "स्वागतं ना'पगतं (v. l. न दुरागतं) नयिदं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु धम्मेसु यं सेट्ठं तदु'पागमिं'ति"॥ १ ॥

१० पुण्णमास–थेरो

१३ "विहरि अपेक्खं इध वा हुरं वा । यो वेदगू समितो यतत्तो ।
सब्बेसु धम्मेसु अनुपलित्तो । लोकस्स जञ्ञा उदयब्बयञ्चा'ति"॥१॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

सुभूति कोट्ठिको थेरो कङ्खारेवतसुब्बतो (v.l. °सम्मतो)
मन्तानिपुत्तो दब्बो च सीतवनियो च भल्लियो
वीरो पिलिन्दवच्छो च पुण्णमासो तमोनुदो'ति ।

---

[२]

११ चूळवच्छो–थेरो

१४ "पामुज्जबहुलो भिक्खु धम्मे बुद्धप्पवेदिते ।
अधिगच्छे पदं सन्तं सङ्खारूपसमं सुखं'ति" ॥ १ ॥

१२ महावच्छो थेरो

१५ "पञ्ञाबली सीलवतू'पपन्नो । समाहितो झानरतो सतीमा ।
यदत्थियं भोजनं भुञ्जमानो । कङ्खेथ काल इध वीतरागो'ति" ॥ १ ॥

१३ वनवच्छ–थेरो

१६ "नीलब्भवण्णा रुचिरा सीतवारी सुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं'ति" ॥ १ ॥

१४ वनवच्छस्स थेरस्स सामणेरो

१७ "उपज्झायो मं अवचासि इतो गच्छामि सीवक ।
गामे मे वसति कायो, अरञ्ञं मे गतो मनो ।
सेमानको पि गच्छामि; न'त्थि सङ्गो विजानतं'ति" ॥ १ ॥

१५ कुण्डधानो थेरो

१८ " पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च' उत्तरि भावये ।
पञ्च-सङ्गातिगो भिक्खु ओघतिण्णो'ति वुचती'ति " ॥ १ ॥

१६ बेलट्ठसीसो थेरो

१९ " यथापि भद्दो आजञ्ञो नङ्गलावत्तनी सिखी ।
गच्छति अप्पकसिरेन, एवं रत्तिं दिवा मम ।
गच्छन्ति अप्पकसिरेन सुखे लद्धे निरामिसे'ति " ॥ १ ॥

१७ दासको थेरो

२० " मिद्धी यदा होति महग्घसो च । निद्दायिता सम्परिवत्तसायी ।
महावराहो'व निवापपुट्ठो । पुनप्पुनं गब्भमु'पेति मन्दो'ति " ॥ १ ॥

१८ सिङ्गलपिता थेरो

२१ " अहु बुद्धस्स दायादो भिक्खु भेसकळावने ।
केवलम'ट्ठिसञ्ञाय अफरिं पठविमि'मं ।
मञ्ञे'हं कामरागं सो खिप्पमे'व पहीयती'ति " ॥ १ ॥

१९ कुळो थेरो

२२ " उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति
(v. l. दमयन्ति) तेजनं ।
दारुं नमयन्ति (v. l. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं
दमयन्ति सुब्बता'ति " ॥ १ ॥

२० अजितो थेरो

२३ " मरणे मे भयं न'त्थि, निकन्ती न'त्थि जीविते ।
सन्देहं निक्खिपिस्सामि सम्पजानो पटिस्सतो'ति " ॥ १ ॥

वग्गो दुतियो ।

उद्दानं

चूळवच्छो महावच्छो वनवच्छो च सीवको
कुण्डधानो च बेलट्ठि दासको च ततो परं
सिङ्गालपितिको थेरो कुळो च अजितो, दसा'ति ।

---

[३]

२१ निग्रोधो थेरो

२४ “ना’हं भयस्स भायामि । सत्था नो **अमतस्स** कोविदो ।
यत्थ भयं ना’वतिट्ठति । तेन मग्गेन वजन्ति भिक्खवो’ति ” ॥ १ ॥

२२ चित्तको थेरो

२५ “नीला सुगीवा सिखिनो मोराकारं वियं (v.l. कारम्भियं, कायं विय) अभिनदन्ति ।
ते सीतवातकलिता (v. l. सीतवातकीळिता, ० कळिभा)
सुत्तं झायं निबोधेन्ती’ति” ॥ १ ॥

२३ गोसालो (v. l. गोपालो) थेरो

२६ “अहं खो **वेळुगुम्बस्मिं** भुत्वान मधुपायासं ।
पदक्खिणं सम्मसन्तो (v. l. सम्पस्सन्तो) **खन्धानं उदयब्बयं** ।
सानुं पटिगमिस्सामि विवेकम’नुब्रूहयं’ति” ॥ १ ॥

२४ सुगन्धो थेरो

२७ “अनुवस्सिको पब्बजितो, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं’ति” ॥ १ ॥

२५ नन्दियो थेरो

२८ “**ओभास**जातं फलगं चित्तं यस्स अभिण्हसो ।
तादिसं भिक्खुमा’सज्ज **कण्ह,** दुक्खं निगच्छसी’ति” ॥ १ ॥

२६ अभयो थेरो

२९ “सुत्वा सुभासितं वाचं बुद्धस्सा’**दिच्चबन्धुनो** ।
पच्चव्याधिं हि निपुणं **वाळग्गं** उसुणा यथा’ति” ॥ १ ॥

२७ लोमसकङ्गियो थेरो

३० “दब्बं कुसं पोटकिलं उसीरं मुञ्जपब्बजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि (v. l. अपनुदिस्सामि)
विवेकम’नुब्रूहयं’ति” ॥ १ ॥

२८ जम्बुगामिक-पुत्तो थेरो

३१ "कच्चि नो वत्थपसुतो, कच्चि नो भूसनारतो।
कच्चि **सीलमयं गन्धं,** त्वं वासि (v. l. किं त्वं वायसि)
ने'तरा पजा'ति" ॥ १ ॥

२९ हारितो थेरो

३२ "समुन्नमयम'त्तानं उसुकारो'व तेजनं।
चित्तं उजुं करित्वान **अविज्जं** छिन्द **हारिता**'ति" ॥ १ ॥

३० उत्तियो थेरो

३३ "आबाधे मे समुप्पन्ने सति मे उपपज्जथः—
'आबाधो मे समुप्पन्नो, कालो मे न'प्पमज्जितुं'ति" ॥ १ ॥

वग्गो ततियो

उद्दानं

'**निग्रोधो चित्तको** थेरो **गोसालत्थेरो सुगन्धो**
नन्दियो अभयो थेरो थेरो **लोमसकङ्गियो**
जम्बुगामिकपुत्तो च **हारितो उत्तियो** इसी'ति" ॥

---

[४]

३१ गव्हरतीरियो भिक्खु

३४ "फुट्ठो डंसेहि मकसेहि अरञ्ञस्मिं ब्रहावने।
नागो सङ्गामसीसे' व सतो तत्रा'धिवासये'ति" ॥ १ ॥

३२ सुप्पियो थेरो

३५ "अजरं जीरमानेन तप्पमानेन निब्बुतिं।
निम्मिस्सं (v. l. निमियं) **परमं सन्तिं योगक्खेमं**
अनुत्तरं'ति" ॥ १ ॥

३३ सोपाको थेरो

३६ " यथापि एकपुत्तस्मिं पियस्मिं कुसली सिया ।
एवं सब्बेसु पाणेसु सब्बत्थ कुसलो सिया'ति" ॥ १ ॥

३४ पोसियो थेरो

३७ " अनासन्नवरा एता निच्चमे'व विजानता ।
गामा अरञ्ञमा'गम्म ततो गेहं उपाविसिं ।
ततो उट्ठाय पक्कामिं अनामन्तेत्वा **पोसियो**'ति" ॥ १ ॥

३५ सामञ्ञकानि थेरो

३८ " सुखं सुखत्थो लभते तदा'चरं । कित्तिञ्च पप्पोति यस'स्स वड्ढति ।
यो **अरियम'ट्ठङ्गिकं अञ्जसं** उजुं । भावेति मग्गं **अमतस्स** पत्तिया'ति" ॥ १ ॥

३६ कुमापुत्तो थेरो

३९ " साधु सुतं साधु चरितकं साधु सदा **अनिकेतविहारो** ।
अत्थपुच्छनं पदक्खिणकम्मं **एतं सामञ्ञं अकिञ्चनस्सा**'ति" ॥ १ ॥

३७ कुमापुत्तस्स थेरस्स सहायको थेरो

४० " नानाजनपदं यन्ति विचरन्ता असञ्ञता ।
समाधिञ्च विराधेन्ति किं सु रट्ठचरिया करिस्सति ।
तस्मा विनेय्य सारम्भं झापेय्य अपुरक्खतो'ति" ॥ १ ॥

३८ गवम्पति थेरो

४१ " यो इद्धिया **सरभुं** पट्ठपेसि । सो गवम्पति असितो अनेजो ।
तं सब्बसङ्गातिगतं महामुनिं । देवा नमस्सन्ति भवस्स पारगुं'ति" ॥ १ ॥

३९ तिस्सो थेरो

४२ " सत्तिया विय ओमट्ठो डय्हमाने' व मत्थके ।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति" ॥ १ ॥

४० वड्ढमानो थेरो

४३ "सत्तिया विय ओमट्ठो डय्हमाने'व मत्थके।
भवरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति" ॥ १ ॥

वग्गो चतुत्थो

उद्दानं

गव्हरतीरियो सुप्पियो सोपाको च पोसियो च।
सामञ्ञकानि कुमापुत्तो कुमापुत्तसहायको।
गवम्पति तिस्स थेरो **वड्ढमानो** महायसो'ति'।

---

[५]

४१ सिरिवड्ढो थेरो

४४ "विवरं अनुपतन्ति विज्जुता। **वेभारस्स** च **पण्डवस्स** च।
नगविवरगतो च झायति। पुत्तो **अप्पटिमस्स** तादिनो'ति" ॥ १ ॥

४२ खदिरवनियो थेरो

४५ "**चाले उपचाले सीसूपचाले** पतिस्सतिका नु खो विहरथ।
आगतो वो बालं विय वेधी'ति" ॥ १ ॥

४३ सुमङ्गलो थेरो

४६ "सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु सुमुत्तिको'म्हि तीहि खुज्जकेहि।
असितासु मया, नङ्गलासु मया, खुद्दकुद्दालासु मया।
यदिपि इधमे'व इधमे'व अथवापि अलमे'व अलमे'व।
झाय **सुमङ्गल** झाय सुमङ्गल, अप्पमत्तो विहर सुमङ्गला'ति" ॥ १ ॥

४४ सानु थेरो

४७ "मतं वा अम्म रोदन्ति यो वा जीवं न दिस्सति।
जीवन्तं मं अम्म दिस्सन्ति कस्मा मं अम्म रोदसी'ति"? ॥ १ ॥

४५ रमणीयविहारी थेरो

४८ "यथापि भद्दो आजञ्ञो खलित्वा पतितिट्ठति।
एवं दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं'ति" ॥ १ ॥

४६ समिद्ध–थेरो

४९ "सद्धाया'हं पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं।
सति पञ्ञा च मे वुड्ढा चित्तञ्च सुसमाहितं।
कामं करस्सु रूपानि ने'व मं ब्याधयिस्ससी'ति" ॥ १ ॥

४७ उज्जयो थेरो

५० "नमो ते बुद्धवीर'त्थु विप्पमुत्तो'सि सब्बधि।
तुय्हा'पदाने विहरं विहरामि अनासवो'ति" ॥ १ ॥

४८ सञ्जयो थेरो

५१ "यतो'हं पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं।
ना'भिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं'ति" ॥ १ ॥

४९ रामणेय्यको थेरो

५२ "विहविहाभिनदिते (v. l. चिहचिहाभिनदिते) सिप्पिकाभिरुतेहि च।
न मे तं फन्दति चित्तं, एकत्तनिरतं हि मे" ॥ १ ॥

५० विमलो थेरो

५३ "धरणी च सिञ्चति वाति मालुतो विज्जुता चरति नभे।
उपसम्मन्ति वितक्का, चित्तं सुसमाहितं ममा'ति" ॥ १ ॥

वग्गो पञ्चमो

उद्दानं

सिरिवड्ढो रेवतो थेरो सुमङ्गलो सानुसव्हयो।
रमणीयविहारी च समिद्ध–उज्जय–सञ्जयो।
रामणेय्यो च सो थेरो विमलो च रणञ्जयो'ति।

---

[६]

५१ गोधिको थेरो

५४ "वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च मय्हं । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा'ति" ॥ १ ॥

५२ सुबाहु थेरो

५५ "वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च काये । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा'ति" ॥ १ ॥

५३ वल्लियो थेरो

५६ "वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अप्पमत्तो । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा'ति" ॥ १ ॥

५४ उत्तियो थेरो

५७ "वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **अदुतियो** । अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा'ति" ॥ १ ॥

५५ अञ्जनावनियो थेरो

५८ "आसन्दिं कुटिकं कत्वा ओगय्ह **अञ्जनं वनं** ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

५६ कुटिविहारी थेरो

५९ "को कुटिकायं भिक्खु कुटिकायं वीतरागो सुसमाहितचित्तो ।
एवं जानाहि आवुसो अमोघा ते कुटिका कता'ति" ॥ १ ॥

५७ कुटिविहारी थेरो

६० "अयमा'हु **पुराणिया** कुटि, अञ्ञं पत्थयसे **नवं कुटिं** ।
आसं कुटिया (v. l. add पि) विराजय, दुक्खा
भिक्खु पुन नवा कुटी'ति" ॥ १ ॥

५८ रमणीयकुटिको थेरो

६१ " रमणीया मे कुटिका सद्धादेय्या मनोरमा ।
न मे अत्थो कुमारीहि येसं अत्थो तहिं गच्छथ नारियो'ति" ॥ १ ॥

५९ कोसल्ल–विहारी थेरो

६२ " सद्धाया'हं पब्बजितो, अरञ्ञे मे कुटिका कता ।
अप्पमत्तो च आतापी सम्पजानो पटिस्सतो'ति" ॥ १ ॥

६० सीवलि थेरो

६३ " ते मे इज्झिसु सङ्कप्पा यदत्थो पाविसिं कुटिं ।
विज्जा-विमुत्तिं पच्चेस्सं मानानुसयमु'ज्जहं'ति" ॥ १ ॥

वग्गो छट्ठो

उद्दानं

गोधिको च सुबाहु च वल्लियो उत्तियो इसि ।
अञ्जनावनियो थेरो दुवे कुटिविहारिनो ।
रमणीयकुटिको च कोसल्लव्हय–सीवली'ति ॥

---

[७]

६१ वप्पो थेरो

६४ " पस्सति पस्सो पस्सन्तं अपस्सन्तञ्च न पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं पस्सन्तञ्च न पस्सती'ति" ॥ १ ॥

६२ वज्जिपुत्तो थेरो

६५ " एकका मयम'रञ्ञे विहराम अपविद्धं'व वनस्मिं दारुकं ।
तस्स मे बहुका पिहयन्ति नेरयिका विय सग्गगामिनं'ति" ॥ १ ॥

६३ पक्खो थेरो

६६ " चुता पतन्ति पतिता गिद्धा च पुनरागता ।
कतं किच्चं रतं रम्मं सुखेन'न्वागतं सुखं'ति" ॥ १ ॥

६४ विमलकोण्डञ्ञो थेरो

६७ "दुमव्हयाय उप्पन्नो जातो पण्डरकेतुना।
केतुहा केतुना येव महाकेतुं पधंसयी'ति" ॥ १ ॥

६५ उक्खेपकतवच्छो थेरो

६८ "उक्खेपकतवच्छस्स सङ्कलितं बहूहि वस्सेहि।
तं भासति गहट्ठानं सुनिसिन्नो उळारपामुज्जो'ति" ॥ १ ॥

६६ मेघियो थेरो

६९ "अनुसासि महावीरो सब्बधम्मान पारगू।
तस्सा'हं धम्मं सुत्वान विहासिं सन्तिके रतो।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

६७ एकधम्मसवनीयो थेरो

७० "किलेसा झापिता मय्हं भवा सब्बे समूहता।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ १ ॥

६८ एकुद्दानीयो (v. l. एकुदानियो) थेरो

७१ "अधिचेतसो अप्पमज्जतो। मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो।
सोका न भवन्ति तादिनो। उपसन्तस्स सदा सतीमतो'ति" ॥ १ ॥

६९ छन्नो थेरो

७२ "सुत्वान धम्मं महतो महारसं। सब्बञ्ञुतञ्ञाणवरेन देसितं।
मग्गं पपज्जिं अमतस्स पत्तिया। सो योगक्खेमस्स पथस्स
कोविदो'ति" ॥ १ ॥

७० पुण्णो थेरो

७३ "सीलं एव इध अग्गं पञ्ञवा पन उत्तमो।
मनुस्सेसु च देवेसु सीलपञ्ञाणतो जयं'ति" ॥ १ ॥

वग्गो सत्तमो

उद्दानं

वप्पो च **वज्जिपुत्तो** च **पक्खो विमलकोण्डञ्ञो** ।
उक्खेपकतवच्छो च **मेघियो एक-धम्मिको** ।
एकुद्दानिय-छन्नो च **पुण्णथेरो** महब्बलो'ति ।

---

[८]

७१ वच्छपालो थेरो

७४ "सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना । मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवित-वुद्धसीलिना । **निब्बाणं** न हि तेन दुल्लभं'ति" ॥ १ ॥

७२ आतुमो थेरो

७५ "यथा कळीरो सुसु वड्ढितग्गो । दुन्निक्खमो होति पसाखजातो ।
एवम'हं भरियायानीताय । अनुमञ्ञ मं पब्बजितो'म्हि दानी'ति" ॥१॥

७३ माणवो थेरो

७६ "जिण्णञ्च दिस्वा दुक्खितञ्च ब्याधितं । मतञ्च दिस्वा गतमा'युसङ्खयं ।
ततो अहं निक्खमितून पब्बजिं । पहाय कामानि मनोरमानी'ति' ॥१॥

७४ सुयामनो थेरो

७७ "**कामच्छन्दो** च **ब्यापादो थीनमिद्धञ्च** भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च सब्बसो'व न विज्जती'ति" ॥ १ ॥

७५ सुसारदो थेरो

७८ "साधु सुविहितान दस्सनं । कङ्खा छिज्जति बुद्धि वड्ढति ।
बालम्पि करोन्ति पण्डितं । **तस्मा साधु सतं समागमो**'ति" ॥१॥

७६ पियञ्जहो थेरो

७९ "उप्पतन्तेसु निपते, निप्पतन्तेसु उप्पते, ।
वसे अवसमानेसु, रममानेसु नो रमे'ति" ॥ १ ॥

७७ हत्थारोहपुत्तो थेरो

८० "इदं पुरे चित्तम'चारि चारिकं। येनि'च्छकं यत्थकामं यथासुखं।
तद'ज्जहं निग्गहिस्सामि योनिसो। हत्थिप्पभिन्नं विय
अङ्कुसग्गहो'ति" ॥१॥

७८ मेण्डसिरो थेरो

८१ "अनेकजातिसंसारं सन्धाविस्सं अनिब्बिसं।
तस्स मे दुक्खजातस्स दुक्खक्खन्धो अपरद्धो'ति" ॥ १ ॥

७९ रक्खितो थेरो

८२ "सब्बो **रागो** पहीनो मे। सब्बो **दोसो** समूहतो।
सब्बो मे विगतो **मोहो**। सीतिभूतो'स्मि **निब्बुतो**'ति" ॥ १ ॥

८० उग्गो थेरो

८३ "यं मया पकतं कम्मं अप्पं वा यदि वा बहुं।
सब्बमे'तं परिक्खीणं न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ १ ॥

वग्गो अट्ठमो

उद्दानं

वच्छपालो च यो थेरो **आतुमो माणवो** इसि।
सुयामनो सुसारदो थेरो यो च **पियञ्जहो**।
आरोहपुत्तो मेण्डसिरो रक्खितो उग्गसह्वयो'ति ॥

---

[९]

८१ समितिगुत्तो थेरो

८४ "यं मया पकतं पापं पुब्बे अञ्ञासु जातिसु।
इधे'व तं वेदनियं, वत्थु अञ्ञं न विज्जती'ति" ॥१॥

८२ कस्सपो थेरो

८५ "येन येन सुभिक्खानि सिवानि अभयानि च।
तेन पुत्तक गच्छस्सु, मा सोका'पहतो (v.l. सोकपहतो) भवा'ति" ॥१॥

८३ सीहो थेरो

८६ "सीह'प्पमत्तो विहर रत्तिन्दिवम'तन्दितो।
भावेहि कुसलं धम्मं जह सीघं समुस्सयं'ति" ॥ १ ॥

८४ नीतो थेरो

८७ "सब्बरत्तिं सुपित्वान दिवा सङ्गणिके रतो।
कुदास्सु नाम दुम्मेधो दुक्खस्स'न्तं करिस्सती'ति" ? ॥ १ ॥

८५ सुनागो थेरो

८८ "**चित्तनिमित्तस्स** कोविदो पविवेकरसं विजानिय।
झायं निपको पटिस्सतो अधिगच्छेय्य सुखं निरामिसं'ति" ॥ १ ॥

८६ नागितो थेरो

८९ "इतो बहिद्धा पुथु अञ्ञवादिनं। मग्गो न निब्बाणगमो यथा अयं।
इति'स्सु सङ्घं भगवानुसासति। सत्था सयं पाणितले'व दस्सयं'ति" ॥१॥

८७ पविट्ठो थेरो

९० **खन्धा** दिट्ठा यथाभूतं **भवा** सब्बे पदालिता।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ १ ॥

८८ अज्जुनो थेरो

९१ "असक्खिं वत अत्तानं उद्धातुं उदका थलं।
वुय्हमानो महोघे'व **सच्चानि** पटिविज्झि अहं'ति ॥ १ ॥

८९ देवसभो थेरो

९२ "उत्तिण्णा पङ्का पलिपा, पाताला परिवज्जिता।
मुत्तो **ओघा** च **गन्था** च सब्बे **माना** विसंहता'ति" ॥ १ ॥

९० सामिदत्तो थेरो

९३ "**पञ्चक्खन्धा** परिञ्ञाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ १ ॥

वग्गो नवमो

उद्दानं

थेरो **समितिगुत्तो** च **कस्सपो सीहसव्हयो** ।
नीतो सुनागो नागितो पविट्ठो अज्जुनो इसि ।
देवसभो च यो थेरो **सामिदत्तो** महब्बलो ॥

---

[१०]

९१ परिपुण्णको थेरो

९४ " न तथामतं सतरसं सुधन्नं यं मया'ज्ज परिभुत्तं ।
अपरिमितदस्सिना **गोतमेन बुद्धेन** देसितो धम्मो'ति" ॥ १ ॥

९२ विजयो थेरो

९५ " यस्सा'सवा परिक्खीणा आहारे च अनिस्सितो ।
सुञ्ञतो अनिमित्तो च **विमोक्खो** यस्स गोचरो ।
आकासे'व सकुन्तानं पदं तस्स दुरन्नयं'ति " ॥ १ ॥

९३ एरको थेरो

९६ " दुक्खा कामा एरक, न सुखा कामा **एरक**, ।
यो कामे कामयति, दुक्खं सो कामयति एरक ।
यो कामे न कामयति, दुक्खं सो न कामयति एरका'ति " ॥ १ ॥

९४ मेत्तजि थेरो

९७ " नमो हि तस्स भगवतो **सक्यपुत्तस्स** सिरीमतो ।
तेना'यं अग्गपत्तेन **अग्गधम्मो** सुदेसितो'ति " ॥ १ ॥

९५ चक्खुपलो थेरो

९८ " अन्धो'हं हतनेत्तो'स्मि, कन्तारद्धान पक्खन्दो
(v. l. पक्खन्नो, पक्खन्तो)
सयमानोपि गच्छिस्सं न सहायेन पापेना'ति " ॥ १ ॥

९६ खण्डसुमनो थेरो

९९ "एकपुप्फं चजित्वान असीतिवस्सकोटियो।
सग्गेसु परिचारेत्वा सेसकेन'म्हि निब्बुतो'ति" ॥ १ ॥

९७ तिस्सो थेरो

१०० "हित्वा सतपलं (v. l. सतं बलं) कंसं सोवण्णं सतराजिकं।
अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतिया'भिसेचनं'ति" ॥ १ ॥

९८ अभयो थेरो

१०१ "रूपं दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति।
तस्स वड्ढन्ति आसवा भवमूलो'पगामिनो' (v. l. भवमूला
भवगामिनो) ति" ॥ १ ॥

९९ उत्तियो थेरो

१०२ "सद्दं सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति।
तस्स वड्ढन्ति आसवा संसारं उपगामिनो'ति" ॥ १ ॥

१०० देवसभो थेरो

१०३ "सम्मप्पधानसम्पन्नो सतिपट्ठानगोचरो।
विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो परिनिब्बिस्सति अनासवो'ति" ॥ १ ॥

वग्गो दसमो

उद्दानं

परिपुण्णको च विजयो एरको मेत्तजी मुनी।
चक्खुपालो खण्डसुमनो तिस्सो अभयो च।
उत्तियो महापञ्ञो थेरो देवसभोपि चा'ति ॥

[११]

१०१ बेलट्ठकानि (v. l. बेलट्ठको) थेरो

१०४ " हित्वा गिहित्वं अनवोसितत्तो । मुखनङ्गली ओदरिको कुसीतो ।
महवराहो' व निवापपुट्ठो । पुनप्पुनं गब्भमु'पेति मन्दो'ति" ॥ १ ॥

१०२ सेतुच्छ–थेरो

१०५ " मानेन वञ्चितासे सङ्खारेसु सङ्किलिस्समानसे ।
लाभा'लाभेन मथिता समाधिं ना'धिगच्छन्ती'ति" ॥ १ ॥

१०३ बन्धुरो (v. l. बन्धनो) थेरो

१०६ " ना'हं एतेन अत्थिको । सुखितो धम्मरसेन तप्पितो ।
पीत्वान रसग्गमु'त्तमं । न च काहामि विसेन सन्थवं'ति" ॥ १ ॥

१०४ खितको थेरो

१०७ " लहुको वत मे कायो फुट्ठो च पीतिसुखेन विपुलेन ।
तूलमि'व एरितं मालुतेन पिलवति (v. l. सीलवती') व मे
कायो'ति" ॥ १ ॥

१०५ मलितवम्भो थेरो

१०८ " उक्कण्ठितो पि न वसे रममानो पि पक्कमे ।
न त्वे'वा'नत्थसहितं वसे वासं (v. l. वाचं) विचक्खणो'ति" ॥ १ ॥

१०६ सुहेमन्तो थेरो

१०९ " सतलिङ्गस्स अत्थस्स सतलक्खणधारिनो ।
एकङ्गदस्सी दुम्मेधो सतदस्सी च पण्डितो'ति" ॥ १ ॥

१०७ धम्मसवो थेरो

११० " पब्बजिं (v. l. पब्बज्जं) तुलयित्वान अगारस्मान'गारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

१०८ धम्मसवपितु थेरो

१११ "सवीसं वस्ससतिको पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

१०९ सङ्घरक्खितो थेरो

११२ "न नूना'यं परमहितानुकम्पिनो । रहोगतो अनुविगणेति सासनं ।
तथाह'यं विहरति पाकतिन्द्रियो । मिगी यथा तरुणजातिका
वने'ति" ॥ १ ॥

११० उसभो थेरो

११३ "नगा नगग्गेसु सुसंविरूळ्हा । उदग्गमेघेन नवेन सित्ता ।
विवेककामस्स अरञ्ञसञ्ञिनो । जनेति भिय्यो उसभस्स
कल्यतं'ति" ॥ १ ॥

वग्गो एकादसमो

उद्दानं

बेलट्ठकानि सेतुच्छो बन्धुरो खितको इसि ।
मलितवम्भो सुहेमन्तो धम्मसवो धम्मसवपिता ॥
सङ्घरक्खितत्थेरो च **उसभो** च महामुनी'ति ॥

---

[१२]

१११ जेन्तो थेरो

११४ "दुप्पब्बज्जं वे, दुरधिवासा गेहा । धम्मो गम्भीरो, दुरधिगमा भोगा ।
किच्छा वुत्ति नो इतरीतरेने'व । युत्तं चिन्तेतुं सततम'निच्चतं'ति" ॥ १ ॥

११२ वच्छगोत्तो थेरो

११५ "तेविज्जो'हं महाझायी चेतोसमथकोविदो ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

११३ वनवच्छ-थेरो

११६ "अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना ते सेला रमयन्ति मं'ति" ॥ १ ॥

११४ अधिमुत्तो थेरो

११७ "कायदुट्ठुल्लगरुनो हिय्यमानम्हि जीविते।
सरीरसुखगिद्धस्स कुतो समणसाधुता'ति"? ॥ १ ॥

११५ महानामो थेरो

११८ "एसा'व हिय्यसे पब्बतेन बहुकुटजसल्लकितेन।
नेसादकेन गिरिना यसस्सिना परिच्छदेना'ति" ॥ १ ॥

११६ पारापरियो (v. l. पारम्परियो) थेरो

११९ "**छ फस्सायतने** हित्वा गुत्तद्वारो सुसंवुतो।
अघमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो (v. l. 'ति") ॥ १ ॥

११७ यसो थेरो

१२० "सुविलित्तो सुवसनो सब्बाभरणभूसितो।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ १ ॥

११८ किम्बिलो (v. l. तिमिरो) थेरो

१२१ "अभिसत्थो'व निपतति वयो। रूपम'ञ्ञमि'व तथेव सन्तं।
तस्से'व सतो अविप्पवसतो। अञ्ञस्से'व सरामि अत्तानं'ति" ॥ १ ॥

११९ वज्जिपुत्तो थेरो

१२२ "रुक्खमूलगहनं पसक्किय। **निब्बाणं** हदयस्मिं ओसिय।
झाय गोतम, मा च पमादो। किं ते **बिळिबिळिका**
करिस्सती'ति" ॥ १ ॥

१२० इसिदत्तो थेरो

१२३ "**पञ्चक्खन्धा** परिञ्ञाता तिट्ठन्ति छिन्नमूलका।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ १ ॥

द्वादसमो वग्गो

तत्रु'द्दानं भवति

जेन्तो च **वच्छगोत्तो** च **वच्छो** च **वनपव्हयो** ।
अधिमुत्तो महानामो पारापरियो (v. l. पारम्परियो)
यसो पि च ।
किम्बिलो वज्जिपुत्तो च **इसिदत्तो** महायसो'ति ।
वीसुत्तरसतं थेरा कतकिच्चा अनासवा ।
एकके'व निपातम्हि सुसङ्गीता महेसिभी'ति ।

निट्ठितो **एकनिपातो**

दुकनिपातो

[१३]

१२१ उत्तरो थेरो (१)

१२४ " न'त्थि कोचि **भवो** निच्चो **सङ्खारा** वा पि सस्सता ।
उप्पज्जन्ति च ते **खन्धा** चवन्ति अपरापरं ॥ १ ॥

१२५ एतमा'दीनवं ञत्वा भवेन'म्हि अनत्थिको ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो'ति " ॥ २ ॥

इत्थं सुदं आयस्मा **उत्तरो थेरो** गाथायो अभासित्था'ति' ।

१२२ पिण्डोलभारद्वाजो थेरो (२)

१२६ " न इदं अनयेन जीवितं । ना'हारो हदयस्स सन्तिको ।
आहारट्ठितिको **समुस्सयो** । इति दिस्वान चरामि **पसनं** ॥ ३ ॥

१२७ पङ्को'ति हि नं अवेदयुं (v. l. अवेरस्सुं) । यायं
वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो'ति " ॥ ४ ॥

इत्थं सुदं आयस्मा **पिण्डोलभारद्वाजो थेरो** गाथायो
अभासित्था'ति' ।

१२३ वल्लियो थेरो (३)

१२८ " मक्कटो पञ्चद्वारायं कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेन अनुपरियेति घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥ ५ ॥

१२९ तिट्ठ मक्कट, मा धावि। नहि ते तं यथापुरे।
निग्गहीतो'सि पञ्ञाय, ने'तो दूरं गमिस्ससी'ति" ॥ ६ ॥

१२४ गङ्गातीरियो थेरो (v. l. भिक्खु) (४)

१३० "तिण्णं मे तालपत्तानं गङ्गातीरे कुटी कता।
छवसित्तो'व मे पत्तो, पंसुकूलञ्च चीवरं ॥ ७ ॥

१३१ द्विन्नं अन्तरवस्सानं एका वाचा मे भासिता।
ततिये अन्तरवस्सम्हि तमोक्खन्धो पदालितो'ति" ॥ ८ ॥

१२५ अजिनो थेरो (५)

१३२ "अपि चे होति तेविज्जो मच्चुहायी अनासवो।
अप्पञ्ञातो'ति नं बाला अवजानन्ति अजानता ॥ ९ ॥

१३३ यो च खो अन्नपानस्स लाभी होती'ध पुग्गलो।
पापधम्मो पि चे होति, सो नेसं होति सक्कतो'ति" ॥ १० ॥

१२६ मेळजिनो थेरो (६)

१३४ "यदा'हं धम्मं अस्सोसिं भासमानस्स सत्थुनो।
न कङ्खम'भिजानामि सब्बञ्ञू अपराजिते ॥ ११ ॥

१३५ सत्थवाहे महावीरे सारथीनं वरुत्तमे।
मग्गे पटिपदायं वा कङ्खा मय्हं न विज्जती'ति" ॥ १२ ॥

१२७ राधो थेरो (७)

१३६ "यथा अगारं दुच्छन्नं वुट्ठि समतिविज्झति।
एवं अभावितं चित्तं रागो समतिविज्झति ॥ १३ ॥

१३७ यथा अगारं सुच्छन्नं वुट्ठि न समतिविज्झति।
एवं सुभावितं चित्तं रागो न समतिविज्झति'(v. l. ति") ॥ १४ ॥

१२८ सुराधो थेरो (८)

१३८ "खीणा हि मय्हं जाति, वुसितं जिनसासनं।
पहीनो जालसङ्खातो, भवनेत्ति समूहता ॥ १५ ॥

१३९ यस्स'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो' (v. l. ति") ॥ १६ ॥

१२९ गोतमो थेरो (९)

१४० "सुखं सुपन्ति मुनयो ये इत्थीसु न बज्झरे ।
सदा वे रक्खितब्बासु यासु सच्चं सुदुल्लभं ॥ १७ ॥

१४१ वधं चरिम्ह ते काम, अनणा दानि ते मयं ।
गच्छाम दानि निब्बाणं, **यत्थ गन्त्वा न सोचती**'ति " ॥ १८ ॥

१३० वसभो थेरो (१०)

१४२ "पुब्बे हनति अत्तानं पच्छा हनति सो परे ।
सुहतं हन्ति अत्तानं वीतंसेने'व पक्खिमा ॥ १९ ॥

१४३ "**न ब्राम्हणो बहिवण्णो, अन्तोवण्णो हि ब्राम्हणो ।**
यस्मिं पापानि कम्मानि स वे कण्हो सुजम्पती'ति" ॥ २० ॥

वग्गो पठमो

उद्दानं

उत्तरो चे'व **पिण्डोलो वल्लियो तीरियो** इसि ।
अजिनो च **मेळजिनो राधो सुराधो गोतमो ।**
वसभेन इमे होन्ति **दस थेरा** महिद्धिका'ति ॥

---

[१४]

१३१ हमाचुन्दो थेरो (११)

१४४ "सुस्सूसा सुतवड्ढनी, सुतं पञ्ञाय वड्ढनं ।
पञ्ञाय अत्थं जानाति, **ञातो अत्थो सुखावहो** ॥ २१ ॥

१४५ सेवेथ पन्तानि सेनासनानि । चरेय्य संयोजनविप्पमोक्खं ।
सचे रतिं ना'धिगच्छेय्य तत्थ । सङ्घे वसे रक्खितत्तो सतीमा'ति" ॥ २२ ॥

१३२ जोतिदास–थेरो (१२)

१४६ "ये खो ते वेघमिस्सेन ना'नत्थेन च कम्मुना।
मनुस्से उपरुन्धन्ति फरुसुपक्कमा जना।
ते पि तथे'व कीरन्ति, नहि कम्मं पनस्सति॥ २३॥

१४७ **यं करोति नरो कम्मं कल्याणं यदि पापकं।
तस्स तस्से'व दायादो यं यं कम्मं पकुब्बती'ति"** ॥ २४॥

१३३ हेरञ्ञ (v. l. ञ्जि) कानि थेरो (१३)

१४८ "अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति।
आयु खीयति मच्चानं कुन्नदीनं'व ओदकं॥ २५॥

१४९ अथ पापानि कम्मानि करं बालो न बुज्झति।
पच्छा'स्स कटुकं होति विपाको हि'स्स पापको'ति"॥ २६॥

१३४ सोममित्तो थेरो (१४)

१५० "परित्तं दारुमा'रुय्ह यथा सीदे महण्णवे।
एवं कुसीतं आगम्म साधुजीवी पि सीदति।
तस्मा तं परिवज्जेय्य कुसीतं हीनवीरियं॥ २७॥

१५१ पविवित्तेहि अरियेहि पहितत्तेहि झायिहि।
निच्चं आरद्धवीरियेहि पण्डितेहि सहा'वसे'ति"॥ २८॥

१३५ सब्बमित्तो थेरो (१५)

१५२ "जनो जनम्हि सम्बद्धो जनमेव'स्सितो जनो।
जनो जनेन हेठियति (v. l. बाधियति) हेठेति च जनो जनं॥२९॥

१५३ को हि तस्स जनेन अत्थो जनेन जनितेन वा॥
जनं ओहाय गच्छं तं हेठयित्वा (v. l. बाधयित्वा) बहुं
जन'ति"॥ ३०॥

१३६ महाकालो थेरो (१६)

१५४ "काळी इत्थी ब्रहती धङ्करूपा। सत्थिञ्च भेत्वा अपरञ्च सत्थिं।
बाहञ्च भेत्वा अपरञ्च बाहुं। सीसञ्च भेत्वा दधिथालकं'व। एसा
निसिन्ना अभिसन्दहित्वा॥ ३१॥

१५५ यो वे अविद्वा **उपधिं** करोति । पुनप्पुनं दुक्खमु'पेति **मन्दो** ।
तस्मा पजानं उपधिं न कयिरा । 'मा'हं पुन भिन्नसिरो
सयिस्सं'ति" ॥ ३२ ॥

१३७ तिस्सो थेरो (१७)

१५६ " बहू सपत्ते लभति मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
लाभी अन्नस्स पानस्स वत्थस्स सयनस्स च ॥ ३३ ॥

१५७ एतमा'दीनवं ञत्वा सक्कारेसु महब्भयं ।
अप्पलाभो अनवस्सुतो सतो भिक्खु परिब्बजे'ति" ॥ ३४ ॥

१३८ किम्बिलो (v. l. किमिलो) थेरो (१८)

१५८ " पाचीनवंसदायम्हि **सक्यपुत्ता** सहायका ।
पहाय अनप्पके भोगे उञ्छापत्तागते रता ॥ ३५ ॥

१५९ आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दळ्हपरक्कमा ।
रमन्ति धम्मरतिया हित्वान लोकिकं रतिं'ति" ॥ ३६ ॥

१३९ नन्दो थेरो (१९)

१६० " **अयोनिसो मनसिकारा** मण्डनं अनुयुञ्जिसं ।
उद्धतो चपलो चा'सिं कामरागेन अट्टितो ॥ ३७ ॥

१६१ उपायकुसलेना'हं **बुद्धेना'दिच्चबन्धुना** ।
योनिसो पटिपज्जित्वा भवे चित्तं उदब्बहिं'ति " ॥ ३८ ॥

१४० सिरिमा थेरो (२०)

१६२ " परे च नं पसंसन्ति अत्ता चे असमाहितो ।
मोघं परे पसंसन्ति, अत्ता हि असमाहितो ॥ ३९ ॥

१६३ परे च नं गरहन्ति अत्ता चे सुसमाहितो ।
मोघं परे गरहन्ति, अत्ता हि सुसमाहितो' (v. l. ति") ॥ ४० ॥

वग्गो दुतियो

उद्दानं

चुन्दो च जोतिदासो च थेरो हेरञ्ञकानि यो ।
सोममित्तो सब्बमित्तो कालो तिस्सो च किम्बिलो ।
नन्दो च सिरिमा चे'व दस थेरा महिद्धिका'ति ।

---

[१५]

१४१ उत्तरो थेरो (२१)

१६४ " **खन्धा** मया परिञ्ञाता, तण्हा मे सुसमूहता ।
भाविता मम **बोज्झङ्गा,** पत्तो मे **आसवक्खयो** ॥ ४१ ॥

१६५ सो'हं खन्धे परिञ्ञाय अब्बहित्वान (v. l. अब्भुहित्वा) जालिनिं ।
भावयित्वान बोज्झङ्गे निब्बायिस्सं अनासवो'ति " ॥ ४२ ॥

१४२ भद्दजि थेरो (२२)

१६६ " **पनादो** नाम सो राजा यस्स यूपो सुवण्णयो ।
तिरियं (v. l. सोळसु'ब्बेधो) सोळसपब्बेधो उब्भमाहु सहस्सधा ॥ ४३ ॥

१६७ सहस्सकण्डु सतभेण्डु (v. l.° गेण्डु) धजालु हरितामयो ।
अनच्चुं तत्थ गन्धब्बा छ सहस्सानि सत्तधा'ति" ॥ ४४ ॥

१४३ सोभितो थेरो (२३)

१६८ " सतिमा पञ्ञवा भिक्खु आरद्धबलवीरियो ।
पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरिं ॥ ४५ ॥

१६९ **चत्तारो सतिपट्ठाने** सत्त अट्ठ च भावयं ।
पञ्च कप्पसताना'हं एकरत्तिं अनुस्सरिं'ति" ॥ ४६ ॥

१४४ वल्लियो थेरो (२४)

१७० "**यं** किचं दळ्हविरियेन यं किचं बोद्धुमि'च्छता ।
करिस्सं, नावरुज्झिस्सं, (v. l. नावरज्झिस्सं) **पस्स** विरियं परक्कमं ॥ ४७ ॥

१७१ त्वञ्च मे मग्गं अक्खाहि अञ्जसं अमतोगधं ।
अहं मोनेन मोनिस्सं **गङ्गासोतो**'व सागरं'ति" ॥ ४८ ॥

१४५ वीतसोको थेरो (२५)

१७२ "**केसे** मे ओलिखिस्सन्ति कप्पको उपसङ्कमि ।
ततो आदासमा'दाय सरीरं पच्चवेक्खिसं ॥ ४९ ॥

१७३ तुच्छो कायो अदिस्सित्थ, अन्धकारे तमो व्यगा ।
सब्बे चोळा समुच्छिन्ना, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ५० ॥

१४६ पुण्णमासो थेरो (२६)

१७४ "**पञ्च नीवरणे** हित्वा **योगक्खेमस्स** पत्तिया ।
धम्मादासं गहेत्वान ञाणदस्सनम'त्तनो ॥ ५१ ॥

१७५ पच्चवेक्खिं इमं कायं सब्बं सन्तरबाहिरं ।
अज्झत्तञ्च बहिद्धा च तुच्छो कायो अदिस्सथा'ति" ॥ ५२ ॥

१४७ नन्दको थेरो (२७)

१७६ "**यथा** पि भद्दो आजञ्ञो खलित्वा पतितिट्ठति ।
भिय्यो लद्धान संवेगं अदीनो वहते धुरं ॥ ५३ ॥

१७७ **एवं** दस्सनसम्पन्नं सम्मासम्बुद्धसावकं ।
आजानियं मं धारेथ **पुत्तं बुद्धस्स ओरसं**'ति" ॥ ५४ ॥

१४८ भरतो थेरो (२८)

१७८ "एहि **नन्दक** गच्छाम **उपज्झायस्स** सन्तिकं ।
सीहनादं नदिस्साम बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥ ५५ ॥

१७९ याय नो अनुकम्पाय अम्हे पब्बाजयी मुनि ।
सो नो अत्थो अनुप्पत्तो सब्ब**संयोजन**क्खयो'ति" ॥ ५६ ॥

१४९ भारद्वाजो थेरो (२९)

१८० "नदन्ति एवं सप्पञ्ञा सीहा'व गिरिगब्भरे।
वीरा विजितसङ्गामा जेत्वा **मारं** सवाहनं ॥ ५७ ॥

१८१ "**सत्था** च परिचिण्णो मे, **धम्मो सङ्घो** च पूजितो।
अहञ्च वित्तो सुमनो पुत्तं दिस्वा अनासवं'ति" ॥ ५८ ॥

१५० कण्हदिन्नो थेरो (३०)

१८२ "उपासिता सप्पुरिसा, सुता धम्मा अभिण्हसो।
सुत्वान पटिपज्जिस्सं अञ्जसं अमतोगधं ॥ ५९ ॥

१८३ "भवरागहतस्स मे सतो। भवरागो पुन मे न विज्जति।
न चा'हु न च मे भविस्सति। न च मे एतरहि पि विज्जती'ति" ॥ ६० ॥

वग्गो ततियो

उद्दानं

उत्तरो भद्दजि थेरो **सोभितो वल्लियो** इसि।
वीतसोको च सो थेरो **पुण्णमासो** च **नन्दको**।
भरतो भारद्वाजो च **कण्हदिन्नो** महामुनी' ति ॥

---

[१६]

१५१ मिगसिरो थेरो (३१)

१८४ "यतो अहं पब्बजितो सम्मासम्बुद्धसासने।
विमुच्चमानो उग्गच्छिं, **कामधातुम्**'पच्चगं ॥ ६१ ॥

१८५ ब्रम्हुनो पेक्खमानस्स ततो चित्तं विमुच्चि मे।
'अकुप्पा मे विमुत्ती'ति सब्बसंयोजनक्खया'ति" ॥ ६२ ॥

१५२ सिवको थेरो (३२)

१८६ "अनिच्चानि गहकानि तत्थ तत्थ पुनप्पुनं।
गहकारं गवेसन्तो दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ६३ ॥

१८७ गहकारक दिट्ठो'सि, पुन गेहं न काहसि।
सब्बा ते फसुका (v. l. फासुका) भग्गा थूणिरा च (v. l. तुण्हिरा'व; थूणिका च) विदालिता।
विपरियादिकतं चित्तं इधे'व विधमिस्सती'ति" ॥ ६४ ॥

१५३ उपवानो थेरो (३३)

१८८ " अरहं सुगतो लोके वातेहा'बाधितो मुनि।
सचे उण्होदकं अत्थि मुनिनो देहि ब्राम्हण ॥ ६५ ॥

१८९ पूजितो पूजनेय्यानं सक्करेय्यान सक्कतो।
अपचितो अपचिनेय्यानं तस्स इच्छामि हातवे'ति" ॥ ६६ ॥

१५४ इसिदिन्नो थेरो (३४)

१९० " दिट्ठा मया धम्मधरा उपासका। कामा अनिच्चा इति भासमाना।
सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु। पुत्तेसु दारेसु च ते अपेक्खा ॥ ६७ ॥

१९१ अद्धा न जानन्ति यथा'वधम्मं। कामा अनिच्चा इति चापि आहु।
रागञ्च तेसं न बल'त्थि छेत्तुं। तस्मा सिता पुत्तदारं धनञ्चा'ति" ॥ ६८ ॥

१५५ सम्बुल (v. l. सम्पहुल ०) कच्चानो थेरो (३५)

१९२ " देवो च वस्सति देवो च गळगळायति। एकको चा'हं भेरवे बिले विहरामि।
तस्स मय्हं एकस्स भेरवे बिले विहरतो। न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ॥ ६९ ॥

१९३ **धम्मता** ममे'सा यस्स मे एककस्स भेरवे बिले विहरतो।
न'त्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा'ति" ॥ ७० ॥

१५६ खितको (v. l. नितको) थेरो (३६)

१९४ " कस्स सेलूपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति।
विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति।
यस्से'वं भावितं चित्तं कुतो तं दुक्खमे'स्सति ?" ॥ ७१ ॥

१९५ "मम सेलूपमं चित्तं ठितं ना'नुपकम्पति ।
विरत्तं रजनीयेसु कुप्पनीये न कुप्पति ।
ममे'वं भावितं चित्तं, कुतो मं दुक्खमे' स्सती'ति" ? ॥ ७२ ॥

१५७ सोणोपोटिरिय पुत्तो (v. l. पोटिरियो) थेरो (३७)

१९६ "न ताव सुपितुं होति रत्ति नक्खत्तमालिनी ।
पटिजग्गितुमे' वे'सा रत्ति होति विजानता ॥ ७३ ॥

१९७ हत्थिक्खन्धा'वपतितं कुञ्जरो चे अनुक्कमे ।
सङ्गामे मे मतं सेय्यो यञ्चे जीवे पराजितो'ति" ॥ ७४ ॥

१५८ निसभो थेरो (३८)

१९८ "**पञ्च कामगुणे** हित्वा पियरूपे मनोरमे ।
सद्धाय अभिनिक्खम्म दुक्खस्स'न्तकरो भवे ॥ ७५ ॥

१९९ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि सम्पजानो पटिस्सतो'ति" ॥ ७६ ॥

१५९ उसभो थेरो (३९)

२०० "अम्बपल्लवसङ्कासं अंसे कत्वान चीवरं ।
निसिन्नो हत्थिगीवायं गामं पिण्डाय पाविसिं ॥ ७७ ॥

२०१ हत्थिक्खन्धतो ओरुय्ह संवेगम'लभिं तदा ।
सो'हं दित्तो तदा सन्तो, पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ७८ ॥

१६० कप्पटकुरो थेरो (४०)

२०२ "अयमि'ति **कप्पटो कप्पटकुरो,** अच्छाय अतिभरिताय ।
अमतघटिकायं धम्मकतमत्तो (v. l. धम्मकप्पटमत्तो) कतपदं
झानानि ओचेतुं ॥ ७९ ॥

२०३ मा खो त्वं कप्पट पचालेसि मा तं उपकण्णकम्हि ताळेस्सं ।
न'ह (v. l. न वा त्वं) त्वं कप्पट मत्तं अञ्ञासि
सङ्घमज्झम्हि पचलायमानो'ति" ॥ ८० ॥

वग्गो चतुत्थो

उद्दानं

मिगसिरो सिवको च **उपवानो** च पण्डितो ।
इसिदिन्नो च **कच्चानो खितको** च महावसी ।
पोटिरियपुत्तो निसभो उसभो कप्पटकुरो'ति ।

---

[१७]

१६१ कुमारकस्सपो थेरो (४१)

२०४ " अहो बुद्धा, अहो धम्मा, अहो नो सत्थु सम्पदा ।
यत्थ एतादिसं धम्मं सावको सच्छिकाहिति ॥ ८१ ॥

२०५ असङ्ख्येय्येसु कप्पेसु **सक्कायाधिगता** अहुं ।
तेसं अयं पच्छिमको, चरिमो'यं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति " ॥ ८२ ॥

१६२ धम्मपालो थेरो (४२)

२०६ " यो हवे दहरो भिक्खु युञ्जति बुद्धसासने ।
जागरो पतिसुत्तेसु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ ८३ ॥

२०७ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं'ति " ॥ ८४ ॥

१६३ ब्रम्हालि थेरो (४३)

२०८ " कस्सि'न्द्रियानि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । येवा पि तस्स पिहयन्ति तादिनो ?" ॥ ८५ ॥

२०९ " मय्हि'न्द्रियानि समथं गतानि । अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स । देवा पि मय्हं पिहयन्ति
तादिनो'ति " ॥ ८६ ॥

१६४ मोघराजा थेरो (४४)

२१० " छविपापक चित्तभद्दक **मोघराज** सततं समाहितो ।
हेमन्तिकसीतकालरत्तियो भिक्खु त्वं'सि कथं करिस्ससि ?" ॥ ८७ ॥

२११ सम्पन्नसस्सा **मगधा** केवला इति मे सुतं ।
पलालच्छन्नको सेय्यं यथ'ञ्ञे सुखजीविनो'ति" ॥ ८८ ॥

१६५ विसाखो पञ्चालिपुत्तो (v. l. पञ्चालपुत्तो) थेरो (४५)

२१२ "न उक्खिपे नो च परिक्खिपे परे । न ओक्खिपं पारगतं न एरये ।
न चत्तवण्णं परिसासु व्याहरे । अनुद्धतो सम्मितभाणि
सुब्बतो ॥ ८९ ॥

२१३ सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना । मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवितवुद्धसीलिना । निब्बाणं न हि तेन दुल्लभं'ति" ॥ ९० ॥

१६६ चूळको थेरो (४६)

२१४ "नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा । सुनीलगीवा सुमुखा सुगज्जिनो ।
सुसद्दला चा'पि महामही अयं । सुब्यापितम्बु सुवलाहकं नभं ॥ ९१ ॥

२१५ सुकल्लरूपो सुमनस्स झायितं । सुनिक्खमो साधु सुबुद्धसासने ।
सुसुक्कसुक्कं निपुणं सुदुद्दसं । फुसाहि तं उत्तमं अच्चुतं
पदं'ति" ॥ ९२ ॥

१६७ अनूपमो थेरो (४७)

२१६ "नन्दमानागतं चित्तं सूलमारोपमानकं ।
तेन तेने'व वजसि येन सूलं कलिङ्गरं ॥ ९३ ॥

२१७ ता'हं चित्तकलिं ब्रूमि तं ब्रूमि चित्तदुब्भकं ।
सत्था ते दुल्लभो लद्धो मानत्थे मं नियोजयी'ति" ॥ ९४ ॥

१६८ वज्जितो थेरो (४८)

२१८ "संसरं दीघमद्धानं गतीसु परिवत्तिसं ।
अपस्सं **अरियसच्चानि** अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ ९५ ॥

२१९ तस्स मे अप्पमत्तस्स संसारा विनळीकता ।
सब्बा गती समुच्छिन्ना, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ९६ ॥

१६९ सन्धितो थेरो (४९)

२२० "अस्सत्थे हरितो' भासे संविरूळ्हम्हि पादपे ।
एकं बुद्धगतं सञ्ञं अलभित्थं पटिस्सतो ॥ ९७ ॥

२२१ एकतिंसे इतो कप्पे यं सञ्ञं अलभिं तदा ।
तस्सा सञ्ञाय वाहसा पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ९८ ॥

पञ्चमो वग्गो

उद्दानं

कुमारकस्सपो थेरो **धम्मपालो** च **ब्रम्हालि** ।
मोघराजा विसाखो च **चूळको** च **अनूपमो** ।
वज्जितो सन्धितो थेरो किलेसरजवाहनो'ति ।
गाथा **दुकनिपातम्हि नवुति** चे'व **अट्ठ** च ।
थेरा एकूनपञ्ञासं भासिता नयकोविदा ।

दुकनिपातो (निट्ठितो) ।

तिकनिपातो
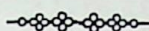
[१८]

१७० अङ्गणिक-भारद्वाजो थेरो (१)

२२२ " अयोनिसुद्धिम'न्वेसं अग्गिं परिचरिं वने ।
सुद्धिमग्गं अजानन्तो अकासिं अमरं (v. l. अमतं) तपं ॥ १ ॥

२२३ तं सुखेन सुखं लद्धं पस्स धम्मसुधम्मतं
तिस्सो विज्जा अनुप्पता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ २ ॥

२२४ ब्रम्हबन्धु पुरे आसिं, इदानि खो'म्हि ब्राम्हणो ।
तेविज्जो, न्हातको च'म्हि **सोत्थियो** च'म्हि **वेदगू**'ति" ॥ ३ ॥

१७१ पच्चयो थेरो (२)

२२५ " पञ्चाहा'हं पब्बजितो **सेखो** अप्पत्तमानसो ।
विहारं मे पविट्ठस्स चेतसो पणिधी अहू :—॥ ४ ॥

२२६ नासिस्सं न पिविस्सामि विहारतो न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हासल्ले अनूहते ॥ ५ ॥

२२७ तस्स मे'वं विहरतो पस्स विरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ६ ॥

१७२ बाकुल–थेरो (३)

२२८ " यो पुब्बे करणीयानि पच्छा सो कातुमि'च्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना पच्छा च अनुतप्पति ॥ ७ ॥

२२९ यं हि कयिरा तं हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं परिजानन्ति पण्डिता ॥ ८ ॥

२३० सुसुखं वत **निब्बाणं** सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं यत्थ दुक्खं निरुज्झती'ति" ॥ ९ ॥

१७३ धनियो थेरो (४)

२३१ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्ञस्मिं अपेक्खवा ।
सङ्घिकं ना'तिमञ्ञेय्यं चीवरं पानभोजनं ॥ १० ॥

२३२ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्ञस्मिं अपेक्खवा ।
अहिमुसिकसोब्भं'व सेवेथ सयनासनं ॥ ११ ॥

२३३ सुखञ्चे जीवितुमि'च्छे सामञ्ञस्मिं अपेक्खवा ।
इतरीतरेन तुस्सेय्य एकधम्मञ्च भावये'ति" ॥ १२ ॥

१७४ मातङ्गपुत्तो थेरो (५)

२३४ " अतिसीतं अतिउण्हं अतिसायमि'दं अहू ।
इति विस्सट्ठकम्मन्ते खणा अच्चेन्ति माणवे ॥ १३ ॥

२३५ यो च सीतञ्च उण्हञ्च तिणा भिय्यो न मञ्ञति ।
करं पुरिसकिच्चानि, सो सुखा न विहायति ॥ १४ ॥

२३६ दब्बं कुसं पोटकिलं उसीरं मुञ्जपब्बजं ।
उरसा पनुदहिस्सामि विवेकम' नुब्रूहयं'ति" ॥ १५ ॥

१७५ खुज्जसोभितो थेरो (६)

२३७ " ये **चित्तकथी** बहुस्सुता । समणा **पाटलिपुत्तवासिनो** ।
तेस'ञ्ञतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति **खुज्जसोभितो** ॥ १६ ॥

२३८ ये चित्तकथी बहुस्सुता । समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेस'ञ्ञतरो अयं आयुवा । द्वारे तिट्ठति मालुतेरितो ॥ १७ ॥

२३९ सुयुद्धेन सुयिट्ठेन सङ्गामविजयेन च ।
ब्रम्हचरिया'नुचिण्णेन एवा'यं सुखमे' धती'ति" ॥ १८ ॥

१७६ वारण–थेरो (७)

२४० " यो'ध कोचि मनुस्सेसु परपाणानि हिंसति ।
अस्मा लोका परम्हा च उभया धंसते नरो ॥ १९ ॥

२४१ योे च मेत्तेन चित्तेन सब्बपाणानुकम्पति ।
बहुं हि सो पसवति पुञ्ञं तादिसको नरो ॥ २० ॥

२४२ सुभासितस्स सिक्खेथ समणूपासनस्स च ।
एकासनस्स च रहो चित्तवूपसमस्स चा'ति" ॥ २१ ॥

१७७ पस्सिक (v. l. वस्सिक) थेरो (८)

२४३ "एको पि सद्धो मेधावी अस्सद्धानि'ध ञातिनं ।
धम्मट्ठो सीलसम्पन्नो होति अत्थाय बन्धुनं ॥ २२ ॥

२४४ निग्गय्ह अनुकम्पाय चोदिता ञातयो मया ।
ञातिबन्धवपेमेन कारं कत्वान भिक्खुसु ॥ २३ ॥

२४५ ते अब्भतीता कालकता पत्ता ते तिविधं (v. l. तिदिवं) सुखं ।
भातरो मय्हं माता च मोदन्ति कामकामिनो'ति" ॥ २४ ॥

१७८ यसोज–थेरो (९

२४६ "कालपब्बङ्गसङ्कासो किसो धम्मनिसन्थतो ।
मत्तञ्ञू अन्नपानम्हि अदीनमनसो नरो ॥ २५ ॥

२४७ फुट्ठो डंसेहि मकसेहि अरञ्ञस्मिं ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीसे' व सतो तत्रा'धिवासये ॥ २६ ॥

२४८ यथा ब्रम्हा तथा एको, यथा देवो तथा दुवे ।
यथा गामो तथा तयो, कोलाहलं ततुत्तरिं'ति" ॥ २७ ॥

१७९ साटिमत्तिय–थेरो (१०)

२४९ "अहु तुय्हं पुरे सद्धा, सा ते अज्ज न विज्जति ।
यं तुय्हं तुय्हमे' वे'तं न'त्थि दुच्चरितं मम ॥ २८ ॥

२५० अनिच्चा हि चला सद्धा एवं दिट्ठा हि सा मया ।
रज्जन्ति पि विरज्जन्ति तत्थ किं जिय्यते मुनि ॥ २९ ॥

२५१ पच्चति मुनिनो भत्तं थोकं थोकं कुले कुले ।
पिण्डिकाय चरिस्सामि अत्थि जङ्घाबलं ममा'ति" ॥ ३० ॥

१८० उपालि थेरो (११)

२५२ “ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपब्बजितो नवो ।
मित्ते भजेय्य कल्याणे सुद्धा'जीवे अतन्दिते ॥ ३१ ॥

२५३ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपब्बजितो नवो ।
सङ्घस्मिं विहरं भिक्खु **सिक्खेथ विनयं बुधो** ॥ ३२

२५४ सद्धाय अभिनिक्खम्म नवपब्बजितो नवो ।
कप्पा'कप्पेसु कुसलो चरेय्य अपुरक्खतो'ति” ॥ ३३ ॥

१८१ उत्तरपालो थेरो (१२)

२५५ “ पण्डितं वत मं सन्तं अलम'त्थविचिन्तकं ।
पञ्चकामगुणा लोके सम्मोहा पातयिंसु मं ॥ ३४ ॥

२५६ पक्खन्दो **मारविसये** दळ्हसल्लसमप्पितो ।
असक्खिं **मच्चुराजस्स** अहं पासा पमुच्चितुं ॥ ३५ ॥

२५७ सब्बे कामा पहीना मे । भवा सब्बे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो । न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति” ॥ ३६ ॥

१८२ अभिभूत–थेरो (१३)

२५८ “ सुणाथ ञातयो सब्बे यावन्ते'त्थ समागता ।
धम्मं वो देसयिस्सामि दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥ ३७ ॥

२५९ आरभथ निक्खमथ युञ्जथ बुद्धसासने ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ ३८ ॥

२६० यो इमस्मिं **धम्मविनये** अप्पमत्तो विहेस्सति ।
पहाय जातिसंसारं दुक्खस्स'न्तं करिस्सती'ति” ॥ ३९ ॥

१८३ गोतमो थेरो (१४)

२६१ “ संसरं हि निरयं अगच्छिस्सं । **पेतलो**कम'गमं पुनप्पुनं ।
दुक्खमम्हि पि तिरच्छानयोनियानेकधा हि वुसितं चिरं मया ॥ ४० ॥

२६२ मानुसो पि च भवो'भिराधितो । सग्गकायम'गमं सकिं सकिं ।
रूपधातुसु अरूपधातुसु । ने'वसञ्ञिसु असञ्ञिसुट्ठितं ॥ ४१ ॥

२६३ सम्भवा सुविदिता असारका । सङ्खता पचलिता सदेरिता ।
तं विदित्वा महमत्तसम्भवं । सन्ति एव सतिमा समज्झगं'ति" ॥ ४२ ॥

१८४ हारितो थेरो (१५)

२६४-२६६ "यो पुब्बे करणीयानि...पे०...(verses २२८-२३०)
यत्थ दुक्खं निरुज्झती'ति" ॥ ४३-४५ ॥

१८५ विमलो थेरो (१६)

२६७ पापमित्ते विवज्जेत्वा भजेय्यु'त्तमपुग्गले ।
ओवादे च'स्स तिट्ठेय्य पत्थेन्तो अचलं सुखं ॥ ४६ ॥

२६८-२६९ परित्तं दारुं...पे०...(verses १५०-१५१) पण्डितेहि
सहा'वसे'ति" ॥ ४७-४८ ॥

उद्दानं

अङ्गणिको-भारद्वाजो पच्चयो बाकुलो इसि ।
धनियो मातङ्गपुत्तो सोभितो वारणो इसि ।
पस्सिको च **यसोजो** च **साटिमत्तिय उपालि** च ।
उत्तरपालो अभिभूतो गोतमो हारितो पि च ।
थेरो **तिकनिपातम्हि** निब्बाणे **विमलो** कतो ।
अट्ठतालीस गाथायो, थेरा **सोळस** कित्तिता'ति

तिकनिपातो निट्ठितो

चतुक्कनिपातो

[१९]

१८६ नागसमाल-थेरो (१)

२७० “ अलङ्कता सुवसना मालिनी चन्दनु'स्सदा ।
मज्झे महापथे नारी तुरिये नच्चति **नट्टकी** ॥ १ ॥

२७१ पिण्डिकाय पविट्ठो'हं गच्छन्तो नं उदिक्खिसं ।
अलङ्कतं सुवसनं मच्चुपासं' व ओड्डितं ॥ २ ॥

२७२ ततो मे **मनसीकारो योनिसो** उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु निब्बिदा समतिट्ठथ ॥ ३ ॥

२७३ ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ४ ॥

१८७ भगु थेरो (२)

२७४ “ अहं सिद्धेनपक्कतो विहारा उपनिक्खमिं ।
चङ्कमं अभिरूहन्तो तत्थे'व पपतिं छमा ॥ ५ ॥

२७५ गत्तानि परिमज्जित्वा पुन पारुय्ह चङ्कमं ।
चङ्कमे चङ्कमिं सो'हं अज्झत्तं सुसमाहितो ॥ ६ ॥

२७६-२७७ ततो मे...पे०...(verses २७२-२७३) कतं बुद्धस्स सासनं'
ति" ॥ ७-८ ॥

१८८ सभियो थेरो (३)

२७८ “ परे च न विजानन्ति मयमे'त्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥ ९ ॥

२७९ यदा च अविजानन्ता इरियन्ति अमरा विय।
विजानन्ति च ये धम्मं आतुरेसु अनातुरा॥ १०॥

२८० यं किञ्चि सिथिलं कम्मं सकिलिट्ठञ्च यं वतं।
सङ्कस्सरं ब्रम्हचरियं, न तं होति महप्फलं॥ ११॥

२८१ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो नू'पलब्भति।
आरका होति सद्धम्मा नभं पुथविया यथा' ति"॥ १२॥

१८९ नन्दको थेरो (४)

२८२ "धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे मारपक्खे अवस्सुते।
नव सोतानि ते काये यानि सन्दन्ति सब्बदा॥ १३॥

२८३ मा पुराणं अमञ्ञित्थो, मा'सादेसि तथागते।
सग्गे पि ते न रज्जन्ति किमङ्ग पन मानुसे॥ १४॥

२८४ ये च खो बाला दुम्मेधा दुम्मन्ति मोहपारुता।
तादिसा तत्थ रज्जन्ति मारखित्तम्हि बन्धने॥ १५॥

२८५ येसं **रागो** च **दोसो** च **अविज्जा** च विराजिता।
तादी तत्थ न रज्जन्ति (v. l. तादिसा तत्थ रज्जन्ति) छिन्नसुत्ता
अबन्धना'ति"॥ १६॥

१९० जम्बुको थेरो (५)

२८६ "पञ्च पञ्ञास वस्सानि रजोजल्लम'धारयिं।
भुञ्जन्तो **मासिकं भत्तं** केसमस्सुं अलोचयिं॥ १७॥

२८७ **एकपादेन अट्ठासिं, आसनं परिवज्जयिं।**
सुक्खगूथानि च **खादिं, उद्देसञ्च** न **सादियिं**॥ १८॥

२८८ एतादिसं करित्वान बहुं दुग्गतिगामिनं।
वुय्हमानो महोघेन बुद्धं सरणमा'गमं॥ १९॥

२८९ सरणागमनं पस्स, पस्स धम्मसुधम्मतं।
तिस्सो विज्जा अनुपत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं'ति"॥ २०॥

१९१ सेनको थेरो (६)

२९० "स्वागतं वत मे आसि **गयायं गयफग्गुया**।
यं अद्दसासिं सम्बुद्धं देसेन्तं धम्ममु'त्तमं॥ २१॥

२९१ महप्पभं **गणा'चरियं** अग्गप्पत्तं विनायकं ।
सदेवकस्स लोकस्स जिनं अतुलदस्सनं ॥ २२ ॥

२९२ महानागं महावीरं महाजुतिं अनासवं ।
सब्बा'सवपरिक्खीणं सत्थारं अकुतोभयं ॥ २३ ॥

२९३ चिरसङ्किलिट्ठं वत मं दिट्ठिसन्दानसन्दितं (v. l. °सन्तान बन्धितं) ।
विमोचयी सो भगवा **सब्बगन्थे**हि सेनकं'ति" ॥ २४ ॥

१९२ सम्भूतो थेरो (७)

२९४ "यो दन्धकाले तरति तरणीये च दन्धये ।
अयोनिसो संविधानेन (v. l. अयोनि संविधानेन) बालो
दुक्खं निगच्छति ॥ २५ ॥

२९५ तस्स अत्था परिहायन्ति कालपक्खे'व चन्दिमा ।
आयसक्यञ्च पप्पोति मित्तेहि च विरुज्झती'ति" ॥ २६ ॥

२९६ यो दन्धकाले दन्धेति तरणीये च तारये ।
योनिसो संविधानेन सुखं पप्पोति पण्डितो ॥ २७ ॥

२९७ तस्स अत्था परिपूरन्ति सुक्कपक्खे'व चन्दिमा ।
यसोकित्तिञ्च पप्पोति, मित्तेहि न विरुज्झती'ति" ॥ २८ ॥

१९३ राहुलो थेरो (८)

२९८ "उभयेने'व सम्पन्नो **राहुलभद्दो**'ति मं विदु ।
यञ्चम्हि पुत्तो बुद्धस्स यञ्च धम्मेसु चक्खुमा ॥ २९ ॥

२९९ यञ्च मे आसावा खीणा, यञ्च न'त्थि पुनब्भवो ।
अरहा दक्खिणेय्यो'म्हि तेविज्जो **अमतद्दसो** ॥ ३० ॥

३०० कामन्धा जालसञ्छन्ना तण्हाछदनछादिता ।
पमत्तबन्धुना बद्धा मच्छा'व कुमिनामुखे ॥ ३१ ॥

३०१ तं कामम'हमु'ज्झित्वा छेत्वा मारस्स बन्धनं ।
समूलं (v. l. अज्जेन) तण्हम'ब्बुय्ह सीतिभूतो'स्मि निब्बुतो'ति" ॥ ३२ ॥

१९४ चन्दनो थेरो ९)

३०२ "जातरूपेन पच्छन्ना (v. l. सञ्छन्ना) दासीगणपुरक्खता ।
अङ्केन (v. l. अज्जेन) पुत्तमा'दाय भरिया मं उपागमि ॥ ३३ ॥

३०३ तञ्च दिस्वान आयन्ति सक्कपुत्तस्स मातरं ।
अलङ्कतं सुवसनं मच्चुपासं'व ओड्डितं ॥ ३४ ॥

३०४-३०५ ततो मे...पे०...(verses: २७२-२७३ . बुद्धस्स सासनं'ति"
॥ ३५-३६ ॥

१९५ धम्मिको थेरो (१०)

३०६ " धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं । धम्मो सुचिण्णो सुखमा'वहाति ।
एसा'निसंसो धम्मे सुचिण्णे । न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥ ३७॥

३०७ न हि धम्मो अधम्मो च उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ॥ ३८ ॥

३०८ तस्मा हि धम्मेसु करेय्य छन्दं । इति मोदमानो सुगतेन तादिना ।
धम्मे ठिता सुगतवरस्स सावका । नियन्ति धीरा सरणवरग्गगा-
मिनो ॥ ३९ ॥

३०९ विप्फोटितो गण्डमूलो, तण्हाजालो समूहतो ।
सो खीणसंसारो न च'त्थि किञ्चनं । चन्दो यथा दोसिना पुण्ण-
मासिया'ति" ॥ ४० ॥

१९६ सप्पको (v . सब्बको) थेरो (११)

३१० " यदा बलाका सुचि पण्डरच्छदा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
पलेहिति आलयमा'लयेसिनी । तदा नदी **अजकरणी** रमेतिं
(v. l. यमेति) मं ॥ ४१ ॥

३११ यदा बलाका सुविसुद्धपण्डरा । काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
परियेसति लेणम'लेणदस्सिनी । तदा नदी अजकरणी रमेति
(v. l. यमेति) मं ॥ ४२ ॥

३१२ कं नु तत्थ न रमेन्ति जम्बुयो उभतो तहिं ।
सोभेन्ति आपगाकूलं (v. l. आसभाकुलं) महालेणस्स पच्छतो ॥४३॥

३१३ तामतमदसङ्घसुप्पहीना । भेका मन्दवती पनादयन्ति ।
ना'ज्ज गिरिनदीहि विप्पवाससमयो । खेमा अजकरणी सिया
सुरम्मा'ति" ॥ ४४

१९७ मुदितो थेरो (१२)

३१४ "पब्बजिं जीविकत्थो'हं, लद्धानु'पसम्पदं ।
ततो सद्धं पटिलभिं, दळ्हविरियो परक्कमिं ॥ ४५ ॥

३१५ कामं भिज्जतु अयं कायो मंसपेसी विसीयरुं ।
उभोजण्णुकसन्धीहि जङ्घायो पपतन्तु मे ॥ ४६ ॥

३१६ नासिस्सं न पिविस्सामि विहारा च न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं तण्हासल्ले अनूहते ॥ ४७ ॥

३१७ तस्स मे'वं...पे०...(verse २२७) कतं बुद्धस्स सासनं' ति" ॥४८॥

उद्दानं

नागसमालो भगु च **सभियो नन्दको** पि च ।
जम्बुको सेनको थेरो **सम्भूतो राहुलो**'पि च ।
भवति **चन्दनो** थेरो **दसे** ते बुद्धसावका ।
धम्मिको सप्पको थेरो **मुदितो** चा पि ते तयो ।
गाथायो **द्वे** च **पञ्ञास थेरा** सब्बे पि **तेरसा**'ति* ॥
चतुक्कनिपातो निट्ठितो

---

* The number of Bhikkhus in the Uddāna is mentioned as *Thirteen*; but the Bhikkhus mentioned in the available editions of the Theragāthā are *Twelve*; similarly the number of Gāthās mentioned in the Uddāna is *52*, whereas they are really *48* i. e. 4 verses are wanting, the utterance of one Bhikkhu. Editor

पञ्च (v. l. क) निपातो

[२०]

१९८ राजदत्तो थेरो (१)

३१८ " भिक्खु सीवथिकं गन्त्वा अद्दसं इत्थिमु'ज्झितं ।
अपविद्धं (v. l. अपविट्टं) सुसानस्मिं खज्जन्तिं किमीहि फुटं ॥ १ ॥

३१९ यं हि एके जिगुच्छन्ति मतं दिस्वान पापकं ।
कामरागो पातुरहू, अन्धो'व सवती अहुं ॥ २ ॥

३२० ओरमो'दनपाकम्हा तम्हा ठाना अपक्कमिं ।
सतिमा सम्पजानो'हं एकमन्तं उपाविसिं ॥ ३ ॥

३२१–३२२ ततो मे...पे०...(verses २७२–२७३) कतं बुद्धस्स सासनं'ति"
॥४–५॥

१९९ सुभूतो थेरो (२)

३२३ " अयोगे युञ्जम'त्तानं पुरिसो किच्चमि'च्छतो ।
चरञ्चे ना'धिगच्छेय्य, तं मे दुब्भगलक्खणं ॥ ६ ॥

३२४ अब्बूळ्हं अघतं विजितं, एकञ्चे ओस्सज्जेय्य कली'व सिया ।
सब्बानि पि चे ओस्सज्जेय्य, अन्धा'व सिया समविसमस्स अदस्स-
नत्तो ॥ ७ ॥

३२५ यम्हि कयिरा...पे०...(verse २२९) परिजानन्ति पण्डिता ॥८॥

३२६ यथा पि रुचिरं पुप्फं वण्णवन्तम'गन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा अफला होति अकुब्बतो ॥ ९ ॥

३२७ यथा पि रुचिरं पुप्फं वण्णवन्तं सगन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा सफला होती सकुब्बतो'ति" ॥ १० ॥

२०० गिरिमानन्दो थेरो (३)

३२८ " वस्सति देवो यथा सुगीतं । छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **वूपसन्तो** । अथ चे पत्थयसि पवस्स देव ॥ ११ ॥

३२९ वस्सति देवो ...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **सन्तचित्तो**...पे०...पवस्स देव ॥ १२ ॥

३३० वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **वीतरागो**...पे०...पवस्स देव ॥ १३ ॥

३३१ वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **वीतदोसो**...पे०...पवस्स देव ॥ १४ ॥

३३२ वस्सति देवो...पे०...सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि **वीतमोहो**...पे०...पवस्स देवा'ति" ॥ १५ ॥

२०१ सुमनो थेरो (४)

३३३ " यं पत्थयानो धम्मेसु **उपज्झायो** अनुग्गहि ।
अमतं अभिकङ्खन्तं, कतं कत्तब्बकं मया ॥ १६ ॥

३३४ अनुप्पत्तो सच्छिकतो सयं धम्मो अनीतिहो ।
विसुद्धञाणो निक्कङ्खो ब्याकरोमि तव'न्तिके ॥ १७ ॥

३३५ पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८ ॥

३३६ अप्पमत्तस्स मे सिक्खा सुस्सुता तव सासने ।
सब्बे मे आसवा खीणा, न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ १९ ॥

३३७ अनुसासि मं अरियवता, अनुकम्पी अनुग्गहि ।
अमोघो तुय्हं ओवादो, अन्तेवासिम्हि सिक्खितो'ति" ॥ २० ॥

२०२ वड्ढो थेरो (५)

३३८ " साधु हि किर मे माता पतोदमु'पदंसयि ।
यस्सा'हं वचनं सुत्वा अनुसिट्ठो जनेत्तिया ।
आरद्धविरियो पहितत्तो पत्तो सम्बोधिमु'त्तमं ॥ २१ ॥

३३९ अरहा दक्खिणेय्यो'म्हि तेविज्जो अमतद्दसो।
जित्वा **नमुचिनो** सेनं विहरामि अनासवो ॥ २२ ॥

३४० अज्झत्तञ्च बहिद्धा च ये मे विज्जिंसु आसवा।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ २३ ॥

३४१ विसारदा खो भगिनी एतम'त्थं अभासयिः–।
अपि हा नून मयि पि वनथो ते न विज्जति ॥ २४ ॥

३४२ परियन्तकतं दुक्खम'न्तिमो'यं समुस्सयो।
जातिमरणसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ २५ ॥

२०३ नदीकस्सपो थेरो (६)

३४३ "अत्थाय वत मे बुद्धो नदिं **नेरञ्जरं** अगा।
यस्सा'हं धम्मं सुत्वान मिच्छादिट्ठिं विवज्जयिं ॥ २६ ॥

३४४ यजिं उच्चावचे यञ्ञे, **अग्गिहुत्तं** जुहिं अहं।
एसा सुद्धी'ति मञ्ञन्तो अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ २७ ॥

३४५ दिट्ठिगहणपक्खन्दो परामासेन मोहितो।
असुद्धिं मञ्ञिसं सुद्धिम'न्धभूतो अविद्दसु ॥ २८ ॥

३४६ मिच्छादिट्ठि पहीना मे, भवा सब्बे विदालिता।
जुहामि दक्खिणेय्यग्गिं, नमस्सामि तथागतं ॥ २९ ॥

३४७ मोहा सब्बे पहीना मे, भवतण्हा पदालिता।
विक्खीणो जातिसंसारो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ३० ॥

२०४ गयाकस्सपो थेरो (७)

३४८ "पातो मज्झन्तिकं सायं तिक्खत्तुं दिवसस्स'हं।
ओतरिं उदकं सोतं **गयाय गयफग्गुया** ॥ ३१ ॥

३४९ यं मया पकतं पापं पुब्बे अञ्ञासु जातिसु।
तं दानी'ध पवाहेमि एवंदिट्ठि पुरे अहुं ॥ ३२ ॥

३५० सुत्वा सुभासितं वाचं धम्मत्थसहितं पदं।
तथं यथावकं अत्थं योनिसो पच्चवेक्खिसं ॥ ३३ ॥

३५१ निन्हातसब्बपापो'म्हि निम्मलो पयतो सुचि ।
सुद्धो सुद्धस्स दायादो पुत्तो बुद्धस्स ओरसो ॥ ३४ ॥

३५२ ओगय्ह'ट्ठङ्गिकं सोतं सब्बपापं पवाहयिं ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ३५ ॥

२०५ वक्कलि थेरो (८)

३५३ वातरोगा'भिनीतो त्वं विहरं कानने वने ।
पविद्धगोचरे लूखे कथं भिक्खु करिस्ससि ? ॥ ३६ ॥

३५४ पीतिसुखेन विपुलेन फरमानो समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ३७ ॥

३५५ भावेन्तो **सतिपट्ठाने इन्द्रियानि बलानि** च ।
बोज्झङ्गानि च भावेन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ३८ ॥

३५६ आरद्धविरिये पहितत्ते निच्चं दळ्हपरक्कमे ।
समग्गे सहिते दिस्वा विहरिस्सामि कानने ॥ ३९ ॥

३५७ अनुस्सरन्तो सम्बुद्धं अग्गदन्तं समाहितं ।
अतन्दितो रत्तिं दिवं विहरिस्सामि कानने'ति" ॥ ४० ॥

२०६ विजितसेनो थेरो (९)

३५८ "ओलग्गेस्सामि ते चित्त आणिद्वारे'व हत्थिनं ।
न तं पापे नियोजेस्सं कामजालसरीरजं ॥ ४१ ॥

३५९ त्वमो'लग्गो न गच्छसि द्वारविवरं गजो' वा'लभन्तो ।
न च चित्तकलि पुनप्पुनं पसहं पापरतो चरिस्ससि ॥ ४२ ॥

३६० यथा कुञ्जरं अदन्तं नवग्गहं अङ्कुसग्गहो ।
बलवा आवत्तेति अकामं, एवं आवत्तयिस्सं तं ॥ ४३ ॥

३६१ यथा वरहयदमकुसलो सारथि पवरो दमेति आजञ्ञं ।
एवं दमयिस्सं तं पतिट्ठितो पञ्चसु बलेसु ॥ ४४ ॥

३६२ सतिया तं निबन्धिस्सं पयतत्तो वो दमेस्सामि ।
विरियधुरनिग्गहीतो न'यितो दूरं गमिस्ससे चित्ता'ति" ॥ ४५ ॥

२०७ यसदत्तो थेरो (१०)

३६३ " उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति **जिनसासनं** ।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पठवी यथा ॥ ४६ ॥

३६४ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं
परिहायति सद्धम्मा काळपक्खे'व चन्दिमा ॥ ४७ ॥

३६५ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
परिसुस्सति सद्धम्मे मच्छो अप्पोदके यथा ॥ ४८ ॥

३६६ उपारम्भचित्तो दुम्मेधो सुणाति जिनसासनं ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते बीजं'व पूतिकं (v. l. पूतिका) ॥ ४९ ॥

३६७ यो च तुट्ठेन चित्तेन सुणाति जिनसासनं ।
खेपेत्वा आसवे सब्बे सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
पप्पुय्य **परमं सन्तिं** परिनिब्बाति अनासवो'ति" ॥ ५० ॥

२०८ सोणो कुटिकण्णो थेरो (११)

३६८ " उपसम्पदा च मे लद्धा विमुत्तो च'म्हि अनासवो ।
सो च मे भगवा दिट्ठो विहारे च सहा'वसिं ॥ ५१ ॥

३६९ बहुदे'व रत्तिं भगवा अब्भोकासे'तिनामयि ।
विहारकुसलो सत्था विहारं पाविसी तदा ॥ ५२ ॥

३७० सन्थरित्वान सङ्घाटिं सेय्यं कप्पेसि गोतमो ।
सीहो सेलगुहायं'व पहीनभयभेरवो ॥ ५३ ॥

३७१ ततो कल्याणवाक्करणो सम्मासम्बुद्धसावको ।
सोणो अभासि सद्धम्मं बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥ ५४ ॥

३७२ **पञ्चक्खन्धे** परिञ्ञाय भावयित्वान अञ्जसं ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं परिनिब्बिस्सति अनासवो'ति" ॥ ५५ ॥

२०९ कोसियो थेरो (१२)

३७३ " यो वे गरूनं वचनञ्ञू धीरो । वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।
सो भत्तिमा नाम च होति पण्डितो । ञत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥ ५६ ॥

३७४ यं आपदा उप्पतित्ता उळारा । नक्खम्भयन्ते पटिसङ्खयन्तं ।
सो थामवा नाम च होति पण्डितो । ञत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥ ५७ ॥

३७५ यो वे समुद्दो'व ठितो अनेजो । गम्भीरपञ्ञो निपुणत्थदस्सी ।
असंहारियो नाम च होति पण्डितो । ञत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥ ५८ ॥

३७६ बहुस्सुतो धम्मसधरो च होति । धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ।
सो तादिसो नाम च होति पण्डितो । ञत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥ ५९ ॥

३७७ अत्थञ्च यो जानाति भासितस्स । अथञ्च ञत्वान च तथा करोति ।
अत्थन्तरो (v. l. अत्थधरो) नाम स होति पण्डितो । ञत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्सा'ति" ॥ ६० ॥

उद्दानं

राजदत्तो सूभूतो च **गिरिमानन्द-सुमनो** ।
वड्ढो च **कस्सपो** थेरो **गयाकस्सप–वक्कलि** ।
विजितो यसदत्तो च **सोणो कोसिय**सव्हयो ।
सट्ठि च **पञ्चगाथायो, थेरा** चे'त्थ **द्वादसा**'ति ।

पञ्चनिपातो

छ (V. L. क्क) निपातो
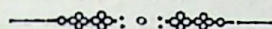
[२१]

२१० उरुवेळकस्सपो थेरो (१)

३७८ " दिस्वान पाटिहीरानि, **गोतमस्स** यसस्सिनो ।
न ता'वा'हं पणिपतिं (v. l. पणिपातं) इस्सामानेन वञ्चितो ॥ १ ॥

३७९ मम सङ्कप्पम'ञ्ञाय चोदेसि नरसारथि ।
ततो मे आसि संवेगो अब्भुतो लोमहंसनो ॥ २ ॥

३८० पुब्बे **जटिल**भूतस्स या मे इद्धि परित्तिका ।
ता'हं तदा निरङ्कत्वा पब्बजिं जिनसासने ॥ ३ ॥

३८१ पुब्बे **यञ्ञेन सन्तुट्ठो कामधातु**पुरक्खतो ।
पच्छा **राग**ञ्च **दोस**ञ्च **मोह**ञ्चापि समूहनिं ॥ ४ ॥

३८२ **पुब्बेनिवासं** जानामि, **दिब्बचक्खुं** विसोधितं ।
इद्धिमा **परचित्तञ्ञू दिब्बसोत**ञ्च पापुणिं ॥ ५ ॥

३८३ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा'नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो'ति" ॥ ६ ॥

२११ तेकिच्छकानि (v. l. तेकिच्छकारी) थेरो (२)

३८४ " अतिहिता वीहि खलगता सालि । न च लभे पिण्डं, कथम'हं कस्सं ॥७॥

३८५ **बुद्धम**'प्पमेय्यं अनुस्सरं पसन्नो । पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमु'-दग्गो ॥ ८ ॥

३८६ **धम्मम**'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ ९ ॥

३८७ **सङ्घम**'प्पमेय्यं...पे०...सततमु'दग्गो ॥ १० ॥

३८८ **अब्भोकासे** विहरसि । सीता हेमन्तिका इमा रत्तियो ।
मा सीतेन **परेतो** विहञ्ञित्थो । पविस त्वं विहारं फुसितग्गळं ॥ ११ ॥

३८९ फुसिस्सं **चतस्सो अप्पमञ्ञायो** । ताहि च सुखितो विहरिस्सं ।
ना'हं सीतेन विहञ्ञिस्सं । अनिञ्जितो विहरन्तो'ति" ॥ १२ ॥

२१२ महानागो थेरो (३)

३९० " यस्स सब्रह्मचारीसु गारवो नू'पलब्भति ।
परिहायति सद्धम्मा, मच्छो अप्पोदके यथा ॥ १३ ॥

३९१ यस्स सब्रह्मचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
न विरूहति सद्धम्मे खेत्ते बीजं'व पूतिकं ॥ १४ ॥

३९२ यस्स सब्रह्मचारीसु...पे०...नू'पलब्भति ।
आरका होति निब्बाणा **धम्मराजस्स** सासने ॥ १५ ॥

३९३ यस्स सब्रह्मचारीसु गारवो उपलब्भति ।
न विहायति सद्धम्मा, मच्छो बव्होदके यथा ॥ १६ ॥

३९४ यस्स सब्रह्मचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सो विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजं'व भद्दकं ॥ १७ ॥

३९५ यस्स सब्रह्मचारीसु...पे०...उपलब्भति ।
सन्तिके होति निब्बाणं धम्मराजस्स सासने'ति" ॥ १८ ॥

२१३ कुल्लो थेरो (४)

३९६ " **कुल्लो सीवथिकं** गन्त्वा अद्दसमि'त्थिमु'ज्झितं ।
अप्पविद्धं (v. l. अपविट्ठं) सुसानस्मिं खज्जन्ति किमिही फुटं ॥१९॥

३९७ आतुरम'सुचिं पूतिं पस्स कुल्ल समुस्सयं ।
उग्घरन्तं पग्घरन्तं बालानं अभिनन्दितं ॥ २० ॥

३९८ **धम्मादासं** गहेत्वान ञाणदस्सनपत्तिया ।
पच्चवेक्खि इमं कायं तुच्छं सन्तरबाहिरं ॥ २१ ॥

३९९ **यथा इदं तथा एतं यथा एतं तथा इदं ।**
यथा अधो तथा उद्धं यथा उद्धं तथा अधो ॥ २२ ॥

४०० यथा दिवा तथा रत्तिं यथा रत्तिं तथा दिवा।
यथा पुरे तथा पच्छा यथा पच्छा तथा पुरे॥ २३ ॥

४०१ **पञ्चङ्गिकेन तुरियेन** न रति होति तादिसी।
यथा **एकग्गचित्तस्स सम्मा धम्मं विपस्सतो'ति**" ॥ २४ ॥

२१४ मालुंक्यपुत्तो थेरो (५)

४०२ "मनुजस्स पमत्तचारिनो। तण्हा वड्ढति मालुवा विय।
सो प्लवति हुराहुरं फलमि'च्छं'व वनस्मिं वानरो ॥ २५ ॥

४०३ यं एसा सहती जम्मी तण्हा लोके विसत्तिका।
सोका तस्स पवड्ढन्ति अभिवड्ढं'व **बीरणं** ॥ २६ ॥

४०४ यो चे'तं सहती जम्मिं तण्हं लोके दुरच्चयं।
सोका तम्हा पपतन्ति उदबिन्दु च पोक्खरा ॥ २७ ॥

४०५ तं वो वदामि भद्दं वो यावन्ते'त्थ समागता।
तण्हाय मूलं खणथ उसीरत्थो'व बीरणं ॥ २८ ॥

४०६ मा वो नळं'व सोतो'व **मारो** भञ्जि पुनप्पुनं।
करोथ बुद्धवचनं, खणो वे मा उपच्चगा।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि समप्पिता ॥ २९ ॥

४०७ पमादो रजो (v. l. add सब्बदा) पमादानु'पतितो रजो।
अप्पमादेन विज्जाय अब्बुहे सल्लम'त्तनो'ति"॥ ३० ॥

२१५ सप्पदास (v. l. सब्बदास) थेरो (६)

४०८ "पण्णवीसति वस्सानि यतो पब्बजितो अहं।
अच्छरासङ्घातमत्तम्पि चेतोसन्तिं अनज्झगं ॥ ३१ ॥

४०९ अलद्धा चित्तस्स एकग्गं कामरागेना'द्दितो।
बाहा पग्गय्ह कन्दन्तो विहारानुपनिक्खमिं ॥ ३२ ॥

४१० 'सत्थं वा आहरिस्सामि, को अत्थो जीवितेन मे ?।
कथं हि सिक्खं पच्चक्खं कालं कुब्बेथ मादिसो" ॥ ३३ ॥

४११ तदा'हं खुरमा'दाय मञ्चकम्हि उपाविसिं।
परिनीतो खुरो आसि धमनिं छेत्तुम'त्तनो ॥ ३४ ॥

४१२ ततो मे मनसीकारो योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहू निब्बिदा समतिट्ठत ॥ ३५ ॥

४१३ ततो चित्तं विमुच्चि मे पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं" ॥ ३६ ॥

२१६ कातियानो थेरो (७)

४१४ " उट्ठाहि (v. l. उट्ठेहि) निसीद **कातियान ।**
मा निद्दाबहुलो अहु, जागरस्सु ।
मा तं अलसं पमत्तबन्धु । कूटेने'व जिनातु मच्चुराजा ॥ ३७ ॥

४१५ सेय्यथापि (v. l. सयथापि) महासमुद्दवेगो ।
एवं जातिजरा'तिवत्तते तं ।
सो करोहि सुदीपम'त्तनो त्वं । न हि ताणं
तव विज्जते'व अञ्ञं ॥ ३८ ॥

४१६ सत्था हि विजेसि मग्गमे'तं । सङ्गा जातिजरा भया अतीतं ।
पुब्बापरत्तम'प्पमत्तो । अनुयुञ्जस्सु दळ्हं करोहि योगं ॥ ३९ ॥

४१७ पुरिमानि पमुञ्च बन्धनानि । सङ्घाटीखुरमुण्डभिक्खभोजी ।
मा खिड्डारतिञ्च मा निद्दं । अनुयुञ्जित्थ झाय (v. l. झियाय)
कातियान ॥ ४० ॥

४१८ झायाहि जिनाहि कातियान । **योगक्खेमपथेसु** कोविदो'सि ।
पप्पुय्य (v. l. अब्बुय्ह) अनुत्तरं विसुद्धिं । **परिनिब्बाहिसि**
वारिना'व जोति ॥ ४१ ॥

४१९ पज्जोतकरो परित्तरंसो । वातेन विनम्यते लता'व ।
एवम्पि तुवं अनादियानो । **मारं इन्दसगोत्त** निद्धुनाहि ।
सो वेदयिता सुवीतरागो । कालं कङ्ख इधे'व सीतिभूतो'ति" ॥ ४२ ॥

२१७ मिगजालो थेरो (८)

४२० "सुदेसितो चक्खुमता **बुद्धेना'दिच्चबन्धुना ।**
सब्बसंयोजनातीतो सब्बवट्टविनासनो ॥ ४३ ॥

४२१ निय्यानिको उत्तरणो तण्हामूलविसोसनो ।
विसमूलं आघातनं छेत्वा पापेति निब्बुतिं ॥ ४४ ॥

४२२ अञ्ञाणमूलभेदाय कम्मयन्तविघाटनो (v. l. विपाटनो)
विञ्ञाणानं परिग्गहे ञाणवजिरनिपातनो ॥ ४५ ॥

४२३ वेदनानं विञ्ञापनो उपादानप्पमोचनो ।
भवं अङ्गारकासुं'व ञाणे न अनुपस्सको ॥ ४६ ॥

४२४ महारसो सुगम्भीरो जरामच्चुनिवारणो ।
अरियो अट्ठङ्गिको **मग्गो** दुक्खूपसमनो **सिवो** ॥ ४७ ॥

४२५ 'कम्मं कम्मं'ति ञत्वान विपाकञ्च विपाकतो ।
पटिच्चु'प्पन्नधम्मानं यथावालोकदस्सनो ।
महाखेमङ्गमो सन्तो परियोसानभद्दको'ति" ॥ ४८ ॥

२१८ जेन्तो पुरोहितपुत्तो थेरो (९)

४२६ "जातिमदेन मत्तो'हं भोगइस्सरियेन च ।
सण्ठानवण्णरूपे न **मदमत्तो** अचारि'हं (v. l. विचरि'हं) ॥ ४९ ॥

४२७ ना'त्तनो समकं कञ्चि अतिरेकं'व मञ्ञिसं ।
अतिमानहतो बालो **पत्थद्धो** उस्सितद्धजो ॥ ५० ॥

४२८ मातरं पितरञ्चा'पि अञ्ञे पि गरुसम्मते ।
न कञ्चि अभिवादेसिं **मानत्थद्धो** अनादरो ॥ ५१ ॥

४२९ दिस्वा **विनायकं** अग्गं सारथीनं वरुत्तमं ।
तपन्तमि'वा'दिच्चं भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥ ५२ ॥

४३० मानं मदञ्च छड्डेत्वा विप्पसन्नेन चेतसा ।
सिरसा अभिवादेसिं सब्बसत्तानमु'त्तमं ॥ ५३ ॥

४३१ अतिमानो च ओमानो पहीना सुसमूहता ।
अस्मिमानो समुच्छिन्नो सब्बे मानविधा हता'ति" ॥ ५४ ॥

२१९ सुमनो थेरो (१०)

४३२ "यदा नवो पब्बजितो जातिया सत्तवस्सिको ।
इद्धिया अभिभोत्वान **पन्नगिन्दं** (v. l. सिन्धुभिन्दं)
महिद्धिकं ॥ ५५ ॥

४३३ उपज्झायस्स उदकं **अनोतत्ता** महासरा।
आहरामि ततो दिस्वा मं सत्था एतद'ब्रवि :– ॥ ५६ ॥

४३४ '**सारिपुत्त,** इमं पस्स आगच्छन्तं कुमारकं।
उदकुम्भकमा'दाय **अज्झत्तं सुसमाहितं** ॥ ५७ ॥

४३५ पासादिकेन वत्तेन कल्याणइरियापथो।
सामणेरो **अनुरुद्धस्स** इद्धिया च विसारदो ॥ ५८ ॥

४३६ आजानियेन आजञ्ञो साधुना साधुकारितो।
विनीतो **अनुरुद्धेन** कतकिच्चेन सिक्खितो ॥ ५९ ॥

४३७ सो पत्वा परमं सन्तिं सच्छिकत्वा अकुप्पतं।
सामणेरो 'व **सुमनो** 'मा मं जञ्ञा'ति इच्छती'ति" ॥ ६० ॥

२२० न्हातकमुनि थेरो (११)

४३८ "वातरोगाभिनीतो त्वं विहरं कानने वने।
पविद्ध (v. l. पविट्ठ) गोचरे लूखे कथं भिक्खु करिस्ससि? ॥ ६१ ॥

४३९ पीतिसुखेन विपुलेन फरित्वान समुस्सयं।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो विहरिस्सामि कानने ॥ ६२ ॥

४४० भावेन्तो **सत्त बोज्झङ्गे, इन्द्रियानि बलानि** च।
झानसुखुमसम्पन्नो विहरिस्सं अनासवो ॥ ६३ ॥

४४१ विप्पमुत्तं किलेसेहि सुद्धचित्तं अनाविलं।
अभिण्हं पच्चवेक्खन्तो विहरिस्सं अनासवो ॥ ६४ ॥

४४२ अज्झत्तञ्च बहिद्धा च ये मे विज्जिंसु (v. l. वज्जिंसु) आसवा।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना न च उप्पज्जरे पुन ॥ ६५ ॥

४४३ **पञ्चक्खन्धा** परिञ्ञाता तिट्ठन्ति छिन्नमूलका।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ ६६ ॥

२२१ ब्रम्हदत्तो थेरो (१२)

४४४ "अक्कोधस्स कुतो कोधो दन्तस्स समजीविनो।
सम्मदञ्ञा विमुत्तस्स उपसन्तस्स तादिनो? ॥ ६७ ॥

४४५ तस्से'व तेन पापियो यो कुद्धं पटिकुज्झति।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥ ६८ ॥

४४६ उभिन्नम'त्थं चरति अत्तनो च परस्स च ।
परं सङ्कुपितं ञत्वा यो सतो उपसम्मति ॥ ६९ ॥

४४७ उभिन्नं तिकिच्छन्तं (v. l. तिकिच्छन्तानं अत्तनो) तम'त्तनो च परस्स च ।
जना मञ्ञन्ति 'बालो'ति ये धम्मस्स अकोविदा ॥ ७० ॥

४४८ **उप्पज्जते सचे कोधो, आवज्ज ककचूपमं।**
उप्पज्जे चे रसे तण्हा, **पुत्तमंसूपमं सर** ॥ ७१ ॥

४४९ सचे धावति ते चित्तं कामेसु च भवेसु च ।
खिप्पं निग्गण्ह **सतिया** किट्ठादं विय दुप्पसुं'ति" ॥ ७२ ॥

२२२ सिरिमण्डो थेरो (१३)

४५० " छन्नं अतिवस्सति (v. l. अच्छन्नं अतिवस्सति) विवटं ना'तिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ एवं तं ना'तिवस्सति ॥ ७३ ॥

४५१ **मच्चुना** अब्भाहतो लोको, **जराय** परिवारितो ।
तण्हासल्लेन ओतिण्णो, **इच्छाधूपायितो** सदा ॥ ७४ ॥

४५२ मच्चुना अब्भाहतो लोको परिक्खित्तो जराय च ।
हञ्ञति निच्चम'त्ताणो (v. l. निच्चं अत्तनो) पत्तदण्डो'व (v. l. सत्तदण्डो'व) तक्करो ॥ ७५ ॥

४५३ आगच्छन्त'ग्गिखन्धा' व मच्चुब्याधिजरा तयो ।
पच्चुग्गन्तुं बलं न'त्थि जवो न'त्थि पलायितुं ॥ ७६ ॥

४५४ **अमोघं दिवसं कयिरा अप्पेन बहुकेन वा।**
यं यं विजहते रत्तिं तदूनं तस्स जीवितं ॥ ७७ ॥

४५५ चरतो तिट्ठतो वा पि आसीनसयनस्स वा ।
उपेति चरिमा रत्ति, **न ते कालो पमज्जितुं**'ति " ॥ ७८ ॥

२२३ सब्बकामो थेरो (१४)

४५६ " दिपादको'यं असुचि दुग्गन्धो परिहीरति (v. l. परिहरति) ।
नानाकुणपपरिपूरो विस्सवन्तो ततो ततो ॥ ७९ ॥

४५७ मिगं निलीनं कूटेन, बलिसेने'व अम्बुजं ।
वानरं विय लेपेन, बाधयन्ति पुथुज्जनं ॥ ८० ॥

४५८ रूपा सद्दा रसा गन्धा फोट्ठब्बा च मनोरमा ।
पञ्च कामगुणा एते इत्थिरूपस्मिं दिस्सरे ॥ ८१ ॥

४५९ ये एता उपसेवन्ति रत्तचित्ता पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आचिनन्ति पुनब्भवं ॥ ८२ ॥

४६० यो वे'ता परिवज्जेति सप्पस्से'व पदा सिरो ।
सो' मं विसत्तिकं लोके सतो समतिवत्तति ॥ ८३ ॥

४६१ कामेस्वा'दीनवं दिस्वा नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो'ति" ॥ ८४ ॥

उद्दानं

उरुवेळकस्सपो च थेरो **तेकिच्छकानि** च ।
महानागो च **कुल्लो** च **मालुतो सप्पदासको** ।
कातियानो च **मिगजालो जेन्तो सुमन**सव्हयो ।
न्हातमुनि ब्रम्हदत्तो सिरिमण्डो सब्बकामको ।
गाथायो **चतुरासीति** थेरा चे'त्थ **चतुद्दसा**'ति ।

छक्कनिपातो निट्ठितो

सत्तनिपातो

[२२]
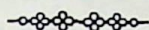
२२४ सुन्दरसमुद्दो थेरो (१)

४६२ "**अलङ्कता** सुवसना मालधारी विभूसिता ।
अलत्तककता पादा पादुकारुय्ह **वेसिका** ॥ १ ॥

४६३ पादुका ओरुहित्वान पुरतो पञ्जलीकता ।
सा मं सण्हेन मुदुना मितपुब्बं (v. l. म्हितपुब्बं) अभासथ :—॥ २ ॥

४६४ 'युवा'सि त्वं पब्बजितो, तिट्ठाहि मम सासने ।
भुञ्ज मानुसके कामे, अहं वित्तं ददामि ते ।
सच्चं ते पटिजानामि अग्गिं वा ते हराम'हं ॥ ३ ॥

४६५ यदा जिण्णा भविस्साम उभो दण्डपरायणा ।
उभो पि पब्बजिस्साम उभयत्थ कटग्गहो' ॥ ४ ॥

४६६ तञ्च दिस्वान याचन्तिं वेसिकं पञ्जलीकतं ।
अलङ्कतं सुवसनं मच्चुपासं' व ओड्डितं ॥ ५ ॥

४६७–४६८ ततो मे ... (verses २७२–२७३) बुद्धस्स सासनं'ति" ॥ ६–७ ॥

२२५ लकुण्टको थेरो (२)

४६९ "परे **अम्बाटका'रामे** (v. l. अम्बितका'रामे) वनसण्डम्हि **भद्दियो** ।
समूलं तण्हम'ब्बुय्ह तत्थ भद्दो झियायति (v. l. भद्दो'व झायति) ॥ ८ ॥

४७० "रमन्ते'के मुतिङ्गेहि वीणाहि पणवेहि च।
अहञ्च रुक्खमूलस्मिं रतो बुद्धस्स सासने ॥ ९ ॥

४७१ बुद्धो च मे वरं दज्जा सो च लब्भेथ मे वरो।
गण्हे'हं सब्बलोकस्स निच्चं कायगतासतिं ॥ १० ॥

४७२ ये मं रूपेन पापिंसु ये च घोसेन अन्वगू।
छन्दरागवसूपेता न मं जानन्ति ते जना ॥ ११ ॥

४७३ अज्झत्तञ्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति)।
समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वुय्हति ॥ १२ ॥

४७४ अज्झत्तञ्च न जानाति बहिद्धा च विपस्सति (v.l. बहिद्धा च न पस्सति)।
बहिद्धाफलदस्सावी, सो पि घोसेन वुय्हति ॥ १३ ॥

४७५ अज्झत्तञ्च पजानाति बहिद्धा च विपस्सति।
अनावरणदस्सावी, न सो घोसेन वुय्हती'ति" ॥ १४ ॥

२२६ भद्दो थेरो (३)

४७६ "एकपुत्तो अहं आसिं पियो मातु पियो पितु।
बहूहि वतचरियाहि लद्धो आयाचनाहि च ॥ १५ ॥

४७७ ते च मं अनुकम्पाय अत्थकामा हितेसिनो।
उभो पिता च माता च बुद्धस्स उपनामयुं ॥ १६ ॥

४७८ 'किच्छा लद्धो अयं पुत्तो सुखुमालो सुखेधितो।
इमं ददाम ते नाथ **जिनस्स परिचारकं**' ॥ १७ ॥

४७९. सत्था च मं पटिग्गय्ह **आनन्दं** एतद'ब्रवी :—।
'पब्बाजेहि इमं खिप्पं हेस्सत्या'जानियो अयं' ॥ १८ ॥

४८० पब्बाजेत्वान मं सत्था विहारं पाविसी जिनो।
अनोग्गतस्मिं सुरियस्मिं ततो चित्तं विमुच्चि मे ॥ १९ ॥

४८१ ततो सत्था निरङ्कत्वा पटिसल्लानवुट्ठितो।
'एहि **भद्दा**'ति मं आह, सा मे आसू'**पसम्पदा** ॥ २० ॥

४८२ जातिया सत्तवस्सेन लद्धा मे उपसम्पदा।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अहो धम्मसुधम्मता'ति" ॥ २१ ॥

२२७ सोपाको थेरो (४)

४८३ " दिस्वा पासादछायायं चङ्कमन्तं नरुत्तमं ।
तत्थ नं उपसङ्कम्म वन्दिस्सं पुरिसुत्तमं ॥ २२ ॥

४८४ एकंसं चीवरं कत्वा संहरित्वान पाणयो ।
अनुचङ्कमिस्सं विरजं सब्बसत्तानमु'त्तमं ॥ २३ ॥

४८५ ततो पञ्हे अपुच्छि मं पञ्हानं कोविदो विदू ।
अच्छम्भी च अभीतो च ब्याकासिं सत्थुनो अहं ॥ २४ ॥

४८६ विस्सज्जितेसु पञ्हेसु अनुमोदि तथागतो ।
भिक्खुसङ्घं विलोकेत्वा इमं अत्थं अभासथ ॥ २५ ॥

४८७ 'लाभा **अङ्गान मगधानं** येसा'यं परिभुञ्जति ।
चीवरं पिण्डपातञ्च पच्चयं सयनासनं ।
पच्चुट्ठानञ्च सामीचिं तेसं लाभा'ति च'ब्रवी ॥ २६ ॥

४८८ अज्जतग्गे'मं **सोपाक** दस्सनायो'पसङ्कम ।
एसा चे'व ते सोपाक भवतु उपसम्पदा' ॥ २७ ॥

४८९ जातिया सत्तवस्सो'हं लद्धान उपसम्पदं ।
धारेमि अन्तिमं देहं, अहो धम्मसुधम्मता'ति" ॥ २८ ॥

२२८ सरभङ्गो थेरो (५)

४९० " सरे हत्थेहि भञ्जित्वा कत्वान कुटिमच्छिसं ।
तेन मे **सरभङ्गो**'ति नामं सम्मुतिया अहु ॥ २९ ॥

४९१ न मय्हं कप्पते अज्ज सरे हत्थेहि भञ्जितुं ।
सिक्खापदानो पञ्ञत्ता गोतमेन यसस्सिना ॥ ३० ॥

४९२ सकलं समत्तं रोगं सरभङ्गो ना'द्दसं पुब्बे ।
सो'यं रोगो दिट्ठो वचनकरेना'तिदेवस्स ॥ ३१ ॥

४९३ येने'व मग्गेन गतो **विपस्सी**। येने'व मग्गेन **सिखी** च **वेस्सभू**।
ककुसन्ध कोणागमनो च **कस्सपो** ।
तेना'ञ्जसेन अगमासि **गोतमो** ॥ ३२ ॥

४९४ वीततण्हा अनादाना **सत्तबुद्धा** खयोगधा ।
येहि अयं देसितो धम्मो धम्मभूतेहि तादिहि ॥ ३३ ॥

४९५ चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ।
दुक्खं समुदयो मग्गो निरोधो दुक्खसङ्ख्यो ॥ ३४ ॥

४९६ यस्मिं निब्बत्तते दुक्खं संसारस्मिं अनन्तकं ।
भेदा इमस्स कायस्स जीवितस्स च सङ्ख्या ।
अञ्ञो पुनब्भवो न'त्थि, सुविमुत्तो'म्हि सब्बधी'ति" ॥ ३५ ॥

उद्दानं

सुन्दरसमुद्दो थेरो थेरो **लकुण्टभद्दियो** ।
भद्दो थेरो च **सोपाको सरभङ्गो** महा इसि ।
सत्तके पञ्चका थेरा, गाथायो **पञ्चतिंसती**'ति ।

निट्ठितो च **सत्तनिपातो**

अट्ठनिपातो

[२३]

२२९ महाकच्चायनो थेरो (१)

४९७ "कम्मं बहुकं न कारये । परिवज्जेय्य जनं, न उय्यमे ।
सो उस्सुको रसानुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखाधिवाहो ॥ १ ॥

४९८ पङ्को'ति हि नं अवेदय्युं । या'यं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं । सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥ २ ॥

४९९ न परस्स उपनिधाय कम्मं मच्चस्स पापकं (v. l. कम्मं अच्चयापपकं)
अत्तना तं न सेवेय्य, कम्मबन्धू हि मातिया ॥ ३ ॥

५०० न परे वचना चोरो न परे वचना मुनि ।
अत्तानञ्च यथा वेति (v. l. वेदि) देवा पि नं तथा विदू ॥ ४ ॥

५०१ परे च न विजानन्ति मयमे'त्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥ ५ ॥

५०२ जीवतेवा'पि सप्पञ्ञो अपि वित्तपरिक्खया ।
पञ्ञाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ॥ ६ ॥

५०३ सब्बं सुणाति सोतेन, सब्बं पस्सति चक्खुना ।
न च दिट्ठं सुतं धीरो, सब्बमु'ज्झितुम'रहति ॥ ७ ॥

५०४ चक्खुमस्स यथा अन्धो, सोतवा बधिरो यथा ।
पञ्ञाव'स्स यथा मूगो, बलवा दुब्बलोरि'व ।
अथ अत्थे समुप्पन्ने सयेथ (v. l. पस्सथ) मतसायिकं'ति" ॥ ८ ॥

२३० सिरिमित्तो थेरो (२)

५०५ " अक्कोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
स वे तादिसको भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ९ ॥

५०६ अक्कोधनो अनुपनाही अमायो रित्तपेसुणो ।
गुत्तद्वारो सदा भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १० ॥

५०७ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणसीलो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ ११ ॥

५०८ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणमित्तो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १२ ॥

५०९ अक्कोधनो...पे०...रित्तपेसुणो ।
कल्याणपञ्ञो यो भिक्खु एवं पेच्च न सोचति ॥ १३ ॥

५१० यस्स **सद्धा तथागते** अचला सुप्पतिट्ठिता ।
सीलञ्च यस्स कल्याणं अरियकन्तं पसंसितं ॥ १४ ॥

५११ सङ्घे पसादो यस्स'त्थि उजुभूतञ्च दस्सनं ।
अदळिद्दो'ति तमा'हु, अमोघं तस्स जीवितं ॥ १५ ॥

५१२ तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी सरं बुद्धान सासनं'ति" ॥ १६ ॥

२३१ महापन्थको थेरो (३)

५१३ " यदा पठमम'द्दक्खिं सत्थारम'कुतोभयं ।
ततो मे अहु संवेगो पस्सित्वा पुरिसु'त्तमं ॥ १७ ॥

५१४ सिरिं हत्थेहि पादेहि यो पणामेय्य आगतं ।
एतादिसं सो सत्थारमा'राधेत्वा विराधये ॥ १८ ॥

५१५ तदा'हं पुत्तदारञ्च धनधञ्ञञ्च छड्डयिं ।
केसम'स्सूनि छेदेत्वा पब्बजिम'नगारियं ॥ १९ ॥

५१६ सिक्खासाजीवसम्पन्नो इन्द्रियेसु सुसंवुतो ।
नमस्समानो सम्बुद्धं विहासिं अपराजितो ॥ २० ॥

५१७ ततो मे पणिधी आसि चेतसो अभिपत्थितो ।
न निसीदे मुहुत्तं पि तण्हासल्ले अनूहते ॥ २१ ॥

५१८ तस्स मे'वं विहरतो पस्स विरियपरक्कमं।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ २२ ॥

५१९ पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं विसोधितं।
अरहा दक्खिणेय्यो'म्हि विप्पमुत्तो निरूपधि ॥ २३ ॥

५२० ततो रत्या विवसने सुरियस्सु'ग्गमनं पति।
सब्बं तण्हं विसोसेत्वा पल्लङ्केन उपाविसिं'ति" ॥ २४ ॥

उद्दानं

महाकच्चायनो थेरो **सिरिमित्तो महापन्थको**।
एते अट्ठनिपातम्हि, गाथायो **चतुवीसती**'ति।

अट्ठनिपातो निट्ठितो.

नवनिपातो

[२४]

२३२ भूतो थेरो (१)

५२१ "यदा दुक्खं जरामरणं'ति पण्डितो । अविद्दसू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
दुक्खं परिञ्ञाय सतो'व झायति । ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥ १ ॥

५२२ यदा दुक्खस्सा'वहनिं विसत्तिकं । पपञ्चसङ्घाटदुखाधिवाहिनिं ।
तण्हं पहन्त्वान सतो'व झायति । ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥ २ ॥

५२३ यदा सिवं द्वेचतुरङ्गगामिनं । मग्गु'त्तमं सब्बकिलेससोधनं ।
पञ्ञाय पस्सित्वा सतो'व झायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ३ ॥

५२४ यदा असोकं विरजं असङ्खतं । सन्तं पदं सब्बकिलेससोधनं ।
भावेति संयोजनबन्धनच्छिदं । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ४ ॥

५२५ यदा नभे गज्जति मेघदुन्दुभि (v. l. °दुद्रभि)। धाराकुला विहङ्गपथे समन्ततो ।
भिक्खु च पब्भारगतो'व झायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ५ ॥

५२६ यदा नदीनं कुसुमाकुलानं । विचित्तवानेय्यवटंसकानं ।
तीरे निसिन्नो सुमनो'व झायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ६ ॥

५२७ यदा निसीथे रहितम्हि कानने । देवे गळन्तम्हि नदन्ति दाठिनो ।
भिक्खु च पब्भारगतो'व झायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ७ ॥

५२८ यदा वितक्के उपरुन्धियत्तनो । नगन्तरे नगविवरं समस्सितो ।
वीतद्दरो विगतखिलो'व झायति । ततो...पे०...न विन्दति ॥ ८ ॥

५२९ यदा सुखी (v. l. सुचि) मलखिलसोकनासनो । निरग्गळो निब्बनथो विसल्लो ।
सब्बासवे व्यन्तिकतो'व झायति । ततो रतिं परमतरं न विन्दती'ति " ॥ ९ ॥

उद्दानं

भूतो तथद्दसो थेरो एको **खग्गविसाणवा** ।
नवकम्हि निपातम्हि, गाथायो पि **इमा नवा**'ति ।

नवनिपातो निट्ठितो.

दसनिपातो

[२५]
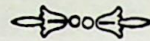
२३३ काळुदायी थेरो (१)

५३० "अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते । फलेसिनो छदनं विप्पहाय ।
ते अच्चिमन्तो'व पभासयन्ति । समयो महावीर भगी रसानं ॥ १ ॥
(v. l. भागी रसानं)

५३१ दुमानि फुल्लानि मनोरमानि । समन्ततो सब्बदिसा पवन्ति
(v. l. सवन्ति) ।
पत्तं पहाय फलमा'ससाना । कालो इतो पक्कमनाय वीर ॥ २ ॥

५३२ ने'वा'तिसीतं न पना'ति उण्हं । सुखा उतु अद्धनिया भदन्ते ।
पस्सन्तु तं **साकिया कोळिया** च । पच्छामुखं **रोहिणियं** तरन्तं ॥ ३ ॥

५३३ आसाय कस्सते खेत्तं । बीजं आसाय वप्पति ।
आसायं वाणिजा यन्ति । समुद्दं धनहारका ।
याय असाय तिट्ठामि । सा मे आसा समिज्झतु ॥ ४ ॥

५३४ पुनप्पुनं चे'व वपन्ति बीजं । पुनप्पुनं वस्सति देवराजा ।
पुनप्पुनं खेत्तं कसन्ति कस्सका । पुनप्पुनं धञ्ञमु'पेति रट्ठं ॥ ५ ॥

५३५ पुनप्पुनं याचनका चरन्ति । पुनप्पुनं दानपती ददन्ति ।
पुनप्पुनं दानपती ददित्वा । पुनप्पुनं सग्गमु'पेन्ति ठानं ॥ ६ ॥

५३६ वीरो हवे सत्तयुगं पुनेति । यस्मिं कुले जायति भूरिपञ्ञो ।
मञ्ञाम'हं सक्कति देवदेवो । तयाहि जातो मुनि सच्चनामो ॥ ७ ॥

५३७ **सुद्धोदनो** नाम पिता महेसिनो । बुद्धस्स माता पन **मायनामा** ।
या बोधिसत्तं परिहरिय कुच्छिना । कायस्स भेदा तिदिवम्हि
मोदति ॥ ८ ॥

५३८ सा **गोतमी** कालकता इतो चुता । दिब्बेहि कामेहि समङ्गिभूता ।
सा मोदति कामगुणेहि पञ्चहि । परिवारिता देवगणेहि तेहि ॥ ९ ॥

५३९ बुद्धस्स पुत्तो'म्हि असय्हसाहिनो । अङ्गीरसस्स अप्पटिमस्स तादिनो ।
पितु पिता मय्हं तुवं'सि **सक्क** । धम्मेन मे **गोतम** अय्यको'सी'
ति" ॥ १० ॥

२३४ एकविहारियो थेरो (२)

५४० "पुरतो पच्छतो वा'पि अपरो चे न विज्जति ।
अतीव फासु भवति एकस्स वसतो वने ॥ ११ ॥

५४१ हन्द एको गमिस्सामि अरञ्ञं बुद्धवण्णितं ।
फासुं एकविहारिस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ १२ ॥

५४२ योगीपीतिकरं रम्मं मत्तकुञ्जरसेवितं ।
एको अत्थवसी खिप्पं पविसिस्सामि काननं ॥ १३ ॥

५४३ सुपुप्फिते **सीतवने** सीतले गिरिकन्दरे ।
गत्तानि परिसिञ्चित्वा चङ्कमिस्सामि एकको ॥ १४ ॥

५४४ एकाकियो अदुतियो रमणीये महावने ।
कदा'हं विहरिस्सामि कतकिच्चो अनासवो ? ॥ १५ ॥

५४५ एवं मे कत्तुकामस्स अधिप्पायो समिज्झतु ।
साधयिस्साम'हं येव, ना'ञ्ञो अञ्ञस्स कारको ॥ १६ ॥

५४६ एस बन्धामि सन्नाहं पविसिस्सामि काननं ।
न ततो निक्खमिस्सामि अप्पत्तो आसवक्खयं ॥ १७ ॥

५४७ मालुते उपवायन्ते सीते सुरभिगन्धके ।
अविज्जं दालयिस्सामि निसिन्नो नगमुद्धनि ॥ १८ ॥

५४८ वने कुसुमसञ्छन्ने पब्भारे नून सीतले ।
विमुत्तिसुखेन सुखितो रमिस्सामि **गिरिब्बजे** ॥ १९ ॥

५४९ सो'हं परिपुण्णसङ्कप्पो चन्दो पन्नरसो यथा ।
सब्बासवपरिक्खीणो, न'त्थि दानि पुनब्भवो'ति" ॥ २० ॥

२३५ महाकप्पिनो थेरो (३)

५५० "अनागतं यो पटिगच्च पस्सति । हितञ्च अत्थं अहितञ्च तं द्वयं ।
विद्देसिनो तस्स हितेसिनो वा । रन्धं न पस्सन्ति समेक्खमाना ॥ २१ ॥

५५१ **आनापानसती** यस्स परिपुण्णा सुभाविता ।
अनुपुब्बं परिचिता यथा बुद्धेन देसिता ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ २२ ॥

५५२ ओदातं वत मे चित्तं अप्पमाणं सुभावितं ।
निब्बिद्धं पग्गहीतञ्च सब्बा ओभासते दिसा ॥ २३ ॥

५५३ जीवते वा पि सप्पञ्ञो अपि वित्तपरिक्खया ।
पञ्ञाय च अलाभेन वित्तवा पि न जीवति ॥ २४ ॥

५५४ **पञ्ञा सुतविनिच्छिनी । पञ्ञा कित्तिसिलोकवद्धनी ।**
पञ्ञासहितो नरो इध । अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥ २५ ॥

५५५ ना'यम'ज्जतनो धम्मो न'च्छेरो न पि अब्भुतो ।
यत्थ जायेथ मीयेथ तत्थ किं विय अब्भुतं ? ॥ २६ ॥

५५६ **अनन्तरं हि जातस्स जीविता मरणं धुवं ।**
जाता जाता मरन्ती'ध एवंधम्मा हि पाणिनो ॥ २७ ॥

५५७ न हे'तदत्थाय मतस्स होति । यं जीवितत्थं
(v. l. जीविकत्तं) परपोरिसानं ।
मतम्हि रुण्णं न यसो न लोक्यं । न वण्णितं समणब्राम्हणेहि ॥ २८ ॥

५५८ चक्खुं सरीरं उपहन्ति रोण्णं । निहीयति वण्णबलं मती च ।
आनन्दिनो तस्स दिसा भवन्ति । हितेसिनो ना'स्स सुखी भवन्ति
॥ २९ ॥

५५९ तस्मा हि इच्छेय्य कुले वसन्ते । मेधाविनो चे'व बहुस्सुते च ।
येसं हि पञ्ञाविभवेन किच्चं । तरन्ति नावाय नदिं'व पुण्णं'ति "
॥ ३० ॥

२३६ चूळपन्थको थेरो (४)

५६० “दन्धा मय्हं गति आसि, परिभूतो पुरे अहं ।
भाता च मं पणामेसि, ‘गच्छ दानि तुवं घरं’ ॥ ३१ ॥

५६१ सो'हं पणामितो सन्तो सङ्घारामस्स कोट्ठके ।
दुम्मनो तत्थ अट्ठासिं सासनस्मिं अपेक्खवा ॥ ३२ ॥

५६२ भगवा तत्थ आगच्छि, सीसं मय्हं परामसि ।
बाहाय मं गहेत्वान सङ्घारामं पवेसयि ॥ ३३ ॥

५६३ अनुकम्पाय मे सत्था पादासि पादपुञ्छनिं ।
‘एतं सुद्धं अधिट्ठेहि एकमन्तं स्वधिट्ठितं’ ॥ ३४ ॥

५६४ तस्सा'हं वचनं सुत्वा विहासिं सासने रतो ।
समाधिं पटिपादेसिं **उत्तमत्थस्स** पत्तिया ॥ ३५ ॥

५६५ पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ३६ ॥

५६६ सहस्सक्खत्तुम'त्तानं निम्मिनित्वान **पन्थको** ।
निसीदि अम्बवने रम्मे याव कालप्पवेदनं ॥ ३७ ॥

५६७ ततो मे सत्था पाहेसि दूतं **कालप्पवेदकं** ।
पवेदितम्हि कालम्हि वेहासानु'पसङ्कमिं ॥ ३८ ॥

५६८ वन्दित्वा सत्थुनो पादे एकम'न्तं निसीद'हं ।
निसिन्नं मं विदित्वान अथ सत्था पटिग्गहि ॥ ३९ ॥

५६९ आयोगो (v. l. आयागो) सब्बलोकस्स, आहुतीनं पटिग्गहो ।
पुञ्ञखेत्तं मनुस्सानं पटिगण्हित्थ दक्खिणं'ति” ॥ ४० ॥

२३७ कप्पो थेरो (५)

५७० “नानाकुलमलसम्पुण्णो महाउक्कारसम्भवो ।
चन्दनिकं'व परिपक्कं महागण्डो महावणो ॥ ४१ ॥

५७१ पुब्बरुहिरसम्पुण्णो गूथकूपे निगाळ्हिको । (v. l. गूथकूपेन गाळ्हितो)
आपोपग्घरणी कायो सदा सन्दति पूतिकं ॥ ४२ ॥

५७२ सट्ठिकण्डरसम्बन्धो (v. l. सम्पन्नो) मंसलेपनलेपितो ।
चम्मकञ्चुकसन्नद्धो पूतिकायो निरत्थको ॥ ४३ ॥

५७३ अट्ठिसङ्घाटघटितो न्हारुसुत्तनिबन्धनो ।
नेकेसं सङ्गतिभावा कप्पेति इरियापथं ॥ ४४ ॥

५७४ धुवप्पयातो मरणस्स मच्चुराजस्स सन्तिके ।
इधे'व छड्डयित्वान येन कामंगमो नरो ॥ ४५ ॥

५७५ अविज्जाय निवुतो कायो चतुगन्थेन गन्थितो ।
ओघसंसीदनो कायो अनुसयजालमो'त्थतो ॥ ४६ ॥

५७६ **पञ्चनीवरणे** युत्तो वितक्केन समप्पितो ।
तण्हामूलेना'नुगतो मोहच्छदनछादितो ॥ ४७ ॥

५७७ एवा'यं वत्तती कायो कम्मयन्तेन यन्तितो ।
सम्पत्ति च विपत्यन्ता नानाभावो विपज्जति ॥ ४८ ॥

५७८ ये'मं कायं ममायन्ति अन्धबाला पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ॥ ४९ ॥

५७९ ये'मं कायं विवज्जेन्ति गूथलित्तं'व पन्नगं ।
भवमूलं वमित्वान परिनिब्बिस्सन्ति अनासवा'ति" ॥ ५० ॥

२३८ उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो थेरो (६)

५८० "विवित्तं अप्पनिग्घोसं वाळमिगनिसेवितं ।
सेवे सेनासनं भिक्खु पटिसल्लानकारणा ॥ ५१ ॥

५८१ सङ्कारपुञ्जा आहत्वा (v. l. आहित्वा) सुसाना रथियाहि च ।
ततो संघाटिकं कत्वा **लूखं** धारेय्य **चीवरं** ॥ ५२ ॥

५८२ नीचं मनं करित्वान **सपदानं** कुला कुलं ।
पिण्डिकाय चरे भिक्खु गुत्तद्वारो सुसंवुतो ॥ ५३ ॥

५८३ लूखेन पि च सन्तुस्से ना'ञ्ञं पत्थे रसं बहुं ।
रसेसु अनुगिद्धस्स झाने न रमती मनो ॥ ५४ ॥

५८४ अप्पिच्छो चे'व सन्तुट्ठो पविवित्तो वसे मुनि ।
असंसट्ठो गहट्ठेहि अनागारेहि चू'भयं ॥ ५५ ॥

५८५ यथा जळो च मूगो च अत्तानं दस्सये तथा ॥
ना'तिवेलं पभासेय्य सङ्घमज्झम्हि पण्डितो ॥ ५६ ॥

५८६ न सो उपवदे कञ्चि उपघातं विवज्जये।
संवुतो **पातिमोक्खस्मिं** मत्तञ्ञू च'स्स भोजने ॥ ५७ ॥

५८७ सुग्गहीत**निमित्तस्स** चित्तस्सु'प्पादकोविदो ।
समथं अनुयुञ्जेय्य कालेन च **विपस्सनं** ॥ ५८ ॥

५८८ विरियसातच्चसम्पन्नो युत्तयोगो सदा सिया ।
न चा'प्पत्वा दुक्खस्स'न्तं विस्सासमे'य्य पण्डितो ॥ ५९ ॥

५८९ एवं विहरमानस्स **सुद्धिकामस्स** भिक्खुनो ।
खीयन्ति आसवा सब्बे निब्बुतिञ्चा'धिगच्छती'ति" ॥ ६० ॥

२३९ गोतमो थेरो (७)

५९० "विजानेय्य सकं अत्थं अवलोकेय्याथ पावचनं ।
यञ्चे'त्थ अस्स (v. l. अत्तं) पटिरूपं सामञ्ञं अज्झुपगतस्स ॥६१॥

५९१ मित्तं इध च कल्याणं सिक्खाविपुलं समादानं ।
सुस्सूसा च गरूनं, **एतं समणस्स पटिरूपं** ॥ ६२ ॥

५९२ बुद्धेसु सगारवता धम्मे अपचिति यथाभूतं ।
सङ्घे च चित्तिकारो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६३ ॥

५९३ आचारगोचरे युत्तो आजीवो सोधितो अगारय्हो ।
चित्तस्स सण्ठपनं, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६४ ॥

५९४ चारित्तं अथ वारित्तं इरियापथियं पसादनियं ।
अधिचित्ते च आयोगो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६५ ॥

५९५ आरञ्ञकानि सेनासनानि पन्तानि अप्पसद्दानि ।
भजितब्बानि मुनिना, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६६ ॥

५९६ सीलञ्च बाहुसच्चञ्च धम्मानं पविचयो यथाभूतं ।
सच्चानं अभिसमयो, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६७ ॥

५९७ भावेय्य अनिच्चं'ति **अनत्तसञ्ञम'सुभसञ्ञञ्च** ।
लोकम्हि चा'नभिरतिं, एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६८ ॥

५९८ भावेय्य च **बोज्झङ्गे इद्धिपादानि इन्द्रियबलानि** ।
अट्ठङ्गमग्गम'रियं एतं समणस्स पटिरूपं ॥ ६९ ॥

५९९ तण्हं पजहेय्य मुनी समूलके आसवे पदालेय्य ।
विहरेय्य विप्पमुत्तो, एतं समणस्स पटिरूपं'ति" ॥ ७० ॥

उद्दानं

काळुदायी च सो थेरो **एकविहारी** च **कप्पिनो** ।
चूळपन्थको कप्पो च **उपसेनो** च **गोतमो** ।
सत्ति'मे दसके थेरा, गाथायो चे'त्थ **सत्तती**'ति ।
दसनिपातो निट्ठितो.

एकादसनिपातो

[२६]
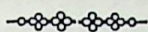
२४० सङ्किच्च-थेरो (१)

६०० "किं तवा'त्थो वने तात, **उज्जुहानो**' व पावुसे।
वेरम्भा (v. l. °म्वा) रमणीया ते पविवेको हि झायिनं" ॥ १ ॥

६०१ 'यथा अब्भानि वेरम्भा (v. l. °म्वो) वातो नुदति पावुसे।
सञ्ञा (v. l. पञ्ञा) मे अभिकीरन्ति विवेकपटिसञ्ञुता ॥ २ ॥

६०२ अपण्डरो अण्डसम्भवो सीवथिकाय निकेतचारिको।
उप्पादयते'व मे सतिं सन्देहस्मिं विरागनिस्सितं ॥ ३ ॥

६०३ **यञ्च अञ्ञे न रक्खन्ति, यो च अञ्ञे न रक्खति।**
स वे भिक्खु सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ॥ ४ ॥

६०४ अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ ५ ॥

६०५ वसितं मे अरञ्ञेसु कन्दरासु गुहासु च।
सेनासनेसु पन्तेसु वाळमिगनिसेविते ॥ ६ ॥

६०६ इमे हञ्ञन्तु वज्झन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो।
सङ्कप्पं ना'भिजानामि अनरियं दोससंहितं ॥ ७ ॥

६०७ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ८ ॥

६०८ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥ ९ ॥

६०९ **ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।**
कालञ्च पटिकङ्खामि निब्बिसं भतको यथा ॥ १० ॥

६१० ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, **सम्पजानो पटिस्सतो**'ति " ॥ ११ ॥

उद्दानं

सङ्किच्च-थेरो एको'व कतकिच्चो अनासवो ।
एकादसनिपातम्हि गाथा **एकादसे**'व चा'ति । ?

एकादसनिपातो निट्ठितो.

द्वादसनिपातो

[२७]

२४१ सीलवत्थेरो (१)

६११ “ **सीलमे'व इध सिक्खेथ अस्मिं लोके सुसिक्खितं ।**
सीलं हि **सब्बसम्पत्तिं उपनामेति सेवितं** ॥ १ ॥

६१२ सीलं रक्खेय्य मेधावी पत्थयानो **तयो सुखे ।**
पसंसं, वित्तिलाभञ्च, पेच्च **सग्गे** च **मोदनं** ॥ २ ॥

६१३ सीलवा हि बहू मित्ते संयमेना'धिगच्छति ।
दुस्सीलो पन मित्तेहि धंसते पापमा'चरं ॥ ३ ॥

६१४ अवण्णञ्च अकित्तिञ्च दुस्सीलो लभते नरो ।
वण्णं कित्तिं पसंसञ्च सदा लभति सीलवा ॥ ४ ॥

६१५ आदि सीलं पतिट्ठा च कल्याणानञ्च मातुकं ।
पमुखं सब्बधम्मानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ५ ॥

६१६ वेला च संवरं सीलं चित्तस्स अभिभासनं ।
तित्थञ्च सब्बबुद्धानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥ ६ ॥

६१७ सीलं बलम'प्पटिमं, सीलं आवुधमु'त्तमं ।
सीलं आभरणं सेट्ठं, सीलं कवचम'ब्भुतं ॥ ७ ॥

६१८ सीलं सेतु महेसक्खो, सीलं गन्धो अनुत्तरो ।
सीलं विलेपनं सेट्ठं येन वाति दिसो दिसं ॥ ८ ॥

६१९ सीलं सम्बलमे'व अग्गं, सीलं पाथेय्यमु'त्तमं ।
सीलं सेट्ठो अतिवाहो येन याति दिसो दिसं ॥ ९ ॥

६२० इधे'व निन्दं लभति पेच्चा'पाये च दुम्मनो ।
सब्बत्थ दुम्मनो बालो सीलेसु असमाहितो ॥ १० ॥

६२१ इधे'व कित्तिं लभति पेच्च सग्गे च सुम्मनो ।
सब्बत्थ सुमनो धीरो सीलेसु सुसमाहितो ॥ ११ ॥

६२२ **सीलमे'व इध अग्गं,** पञ्ञवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु सीलपञ्ञाणतो जयं'ति" ॥ १२ ॥

२४२ सुनीतो थेरो (२)

६२३ "नीचे कुलम्हि जातो'हं दळिद्दो अप्पभोजनो ।
हीनं कम्मं ममं आसि, अहोसिं पुप्फछड्डको ॥ १३ ॥

६२४ जिगुच्छितो मनुस्सानं परिभूतो च वम्भितो ।
नीचं मनं करित्वान वन्दिस्सं बहुकं जनं ॥ १४ ॥

६२५ अथा'द्दसासिं सम्बुद्धं भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ।
पविसन्तं **महावीरं** मगधानं पुरुत्तमं ॥ १५ ॥

६२६ निक्खिपित्वान **ब्याभङ्गिं** वन्दितुं उपसङ्कमिं ।
ममेव अनुकम्पाय अट्ठासि पुरिसुत्तमो ॥ १६ ॥

६२७ वन्दित्वा सत्थुनो पादे एकमन्तं ठितो तदा ।
पब्बज्जम'हं आयाचिं सब्बसत्तानमु'त्तमं ॥ १७ ॥

६२८ ततो कारुणिको सत्था सब्बलोका'नुकम्पको ।
'एहि भिक्खू'ति मं आह, **सा मे आसु'पसम्पदा** ॥ १८ ॥

६२९ सो'हमे'को अरञ्ञस्मिं विहरन्तो अतन्दितो ।
अकासिं सत्थु-वचनं यथा मं ओवदी जिनो ॥ १९ ॥

६३० रत्तिया **पठमं यामं** पुब्बजातिम'नुस्सरिं ।
रत्तिया **मज्झिमं यामं** दिब्बचक्खुं विसोधितं ।
रत्तिया **पच्छिमे यामे** तमोखन्धं पदालयिं ॥ २० ॥

६३१ ततो रत्या विवसने सुरियस्सु'ग्गमनं पति ।
इन्दो ब्रम्हा च आगन्त्वा मं नमस्सिसु पञ्जली ॥ २१ ॥

६३२ 'नमो ते पुरिसाजञ्ञ, नमो ते पुरिसुत्तम ।
पस्स ते आसवा खीणा, दक्खिणेय्यो'सि मारिस' ॥ २२ ॥

६३३ ततो दिस्वान मं सत्था देवसङ्घपुरक्खतं ।
सितं पातुकरित्वान इमम'त्थम'भासथ ॥ २३ ॥

६३४ **'तपेन ब्रम्हचरियेन संयमेन दमेन च ।**
एतेन ब्राम्हणो होति, एतं ब्राम्हणमु'त्तमं'ति'' ॥ २४ ॥

उद्दानं

सीलवा च **सुनीतो** च **थेरा द्वे**'ते महिद्धिका ।
द्वादसम्हि निपातम्हि, गाथायो **चतुवीसती**'ति ।

द्वादस-निपातो निट्ठितो.

तेरस-निपातो
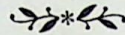
[२८]

२४३ सोणो कोळिविसो थेरो (१)

६३५ "या'हु रट्ठे समुक्कट्ठो रञ्ञो अङ्गस्स पद्धगु (v. l. पट्ठगू)
स्वा'ज्ज धम्मेसु उक्कट्ठो **सोणो** दुक्खस्स पारगू ॥ १ ॥

६३६ पञ्च छिन्दे पञ्च जहे पञ्च च उत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु **ओघतिण्णो**'ति वुच्चति ॥ २ ॥

६३७ उन्नळस्स पमत्तस्स बाहिरासस्स (v. l. बाहिरासयस्स)
भिक्खुनो ।
सीलं समाधि पञ्ञा च पारिपूरिं न गच्छति ॥ ३ ॥

६३८ यं हि किच्चं तद'पविद्धं अकिच्चं पन कयिरति ।
(v. l. यं हि किच्चं अपविट्ठं, अकिच्चं पन न कयिरति)
उन्नळानं पमत्तानं तेसं वड्ढन्ति आसवा ॥ ४ ॥

६३९ येसञ्च सुसमारद्धा निच्चं **कायगतासति** ।
अकिच्चं ते न सेवन्ति किच्चे सातच्चकारिनो ।
सतानं सम्पजानानम'त्थं गच्छन्ति आसवा ॥ ५ ॥

६४० उजुमग्गम्हि अक्खाते गच्छथ, मा निवत्तथ ।
अत्तना चोदय'त्तानं, निब्बाणम'भिहारये ॥ ६ ॥

६४१ अच्चारद्धम्हि विरियम्हि सत्था लोके अनुत्तरो ।
वीणोपमं करित्वा मे धम्मं देसेसि चक्खुमा ॥ ७ ॥

६४२ तस्सा'हं वचनं सुत्वा विहासिं सासने रतो ।

समत्तं (v. l. समथं) पटिपादेसिं **उत्तमत्थस्स** पत्तिया ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ८ ॥

६४३ नेक्खम्मे अधिमुत्तस्स पविवेकञ्च चेतसो ।
अब्यापज्जा'धिमुत्तस्स उपादानक्खयस्स च ॥ ९ ॥

६४४ तण्हक्खया'धिमुत्तस्स असम्मोहञ्च चेतसो ।
दिस्वा आयतनु'प्पादं सम्मा चित्तं विमुच्चति ॥ १० ॥

६४५ तस्स सम्माविमुत्तस्स सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।
कतस्स पटिचयो न'त्थि, करणीयं न विज्जति ॥ ११ ॥

६४६ सेलो यथा एकग्घनो वातेन न समीरति ।
एवं रूपा रसा सद्दा गन्धा फस्सा च केवला ॥ १२ ॥

६४७ इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च नप्पवेधेन्ति तादिनो ।
ठितं चित्तं विसंयुत्तं वयञ्चस्सा'नुपस्सती'ति" ॥ १३ ॥

उद्दानं

सोणो कोळिविसो थेरो एको येव महिद्धिको ।
तेरसम्हि निपातम्हि, गाथायो चे'त्थ **तेरसा**'ति ।

तेरस-निपातो निट्ठितो

चुद्दस-निपातो

[२९]

२४४ रेवतो थेरो (१)

६४८ "यदा'हं पब्बजितो अगारस्मान'गारियं ।
नाभिजानामि सङ्कप्पं अनरियं दोससंहितं ॥ १ ॥

६४९ इमे हञ्ञन्तु वज्झन्तु दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कप्पं ना'भिजानामि इमस्मिं दीघम'न्तरे ॥ २ ॥

६५० मेत्तञ्चा'भिजानामि अप्पमाणं सुभावितं ।
अनुपुब्बं परिचितं यथा बुद्धेन देसितं ॥ ३ ॥

६५१ सब्बमित्तो सब्बसखो सब्बभूता'नुकम्पको ।
मेत्तं चित्तञ्च भावेमि अब्यापज्जरतो सदा ॥ ४ ॥

६५२ असंहीरं असंकुप्पं चित्तं आमोदयाम'हं ।
ब्रम्हविहारं भावेमि अकापुरिससेवितं ॥ ५ ॥

६५३ अवितक्कं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ६ ॥

६५४ यथा पि पब्बतो सेलो अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु पब्बतो'व न वेधति ॥ ७ ॥

६५५ **अनङ्गणस्स** पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स अब्भामत्तं' व (v. l. अब्भमत्तं, अब्भामुत्तं)
खायति ॥ ८ ॥

६५६ नगरं यथा पच्चन्तं गुत्तं सन्तरबाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं खणो वे मा उपच्चगा ॥ ९ ॥

६५७–६५८ ना'भिनन्दामि...पे०...(verses ६०९–६१०) सम्पजानो
पटिस्सतो'ति" ॥ १०–११ ॥

६५९–६६० परिचिण्णो...पे०...(verses ६०७–६०८) सब्बसंयोजनक्खयो ॥
॥ १२–१३ ॥

६६१ सम्पादेथ'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी ।
हन्दा'हं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तो'म्हि सब्बधी'ति" ॥ १४ ॥

२४५ गोदत्तो थेरो (२)

६६२ " यथा पि भद्दो आजञ्ञो धुरे युत्तो धुरस्सहो (v. l. धुरासहो) ।
मथितो अतिभारेन संयुगं ना'तिवत्तति ॥ १५ ॥

६६३ एवं पञ्ञाय ये तित्ता समुद्दो वारिना यथा ।
न परे अतिमञ्ञन्ति अरियधम्मो'व पाणिनं ॥ १६ ॥

६६४ काले कालवसं पत्ता भवाभववसं गता ।
नरा दुक्खं निगच्छन्ति ते'ध सोचन्ति माणवा ॥ १७ ॥

६६५ उन्नता सुखधम्मेन दुक्खधम्मेन वोनता ।
द्वयेन बाला हञ्ञन्ति यथाभूतम'दस्सिनो ॥ १८ ॥

६६६ ये च दुक्खे सुखस्मिञ्च मज्झे सिब्बनिम'ज्झगू ।
ठिता ते इन्दखीलो'व **न ते उन्नता'नता** ॥ १९ ॥

६६७ न हे'व लाभे ना'लाभे न यसे न च कित्तिया ।
न निन्दाय पसंसाय न ते दुक्खे सुखम्हि च ॥ २० ॥

६६८ सब्बत्थ ते न लिम्पन्ति उदबिन्दु'व पोक्खरे ।
सब्बत्थ सुखिता वीरा (v. l. धीरा) सब्बत्थ अपराजिता ॥ २१ ॥

६६९ धम्मेन च अलाभो यो, यो च लाभो अधम्मिको ।
अलाभो धम्मिको सेय्यो यञ्चे लाभो अधम्मिको ॥ २२ ॥

६७० यसो च अप्पबुद्धीनं विञ्ञूनम'यसो च यो ।
अयसो च सेय्यो विञ्ञूनं न यसो अप्पबुद्धिनं ॥ २३ ॥

६७१ दुम्मेधेहि पसंसा च विञ्ञूहि गरहा च या ।
गरहा'व सेय्यो विञ्ञूहि यञ्चे बालप्पसंसना ॥ २४ ॥

६७२ सुखञ्च काममयिकं दुक्खञ्च पविवेकियं ।
पविवेकियं दुक्खं सेय्यो यञ्चे काममयं सुखं ॥ २५ ॥

६७३ जीवितञ्च अधम्मेन धम्मेन मरणञ्च यं ।
मरणं धम्मिकं सेय्यो यञ्चे जीवे अधम्मिकं ॥ २६ ॥

६७४ कामकोपपहीना ये सन्तचित्ता भवाभवे ।
चरन्ति लोके असिता, न'त्थि तेसं पिया'प्पियं ॥ २७ ॥

६७५ भावयित्वान बोज्झङ्गे इन्द्रियानि बलानि च ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं परिनिब्बन्ति अनासवा'ति" ॥ २८ ॥

उद्दानं

रेवतो चे'व **गोदत्तो थेरा द्वे** ते महिद्धिका ।
चुद्दसम्हि निपातम्हि, गाथायो **अट्ठवीसती**'ति ।

चुद्दस-निपातो निट्ठितो *

---

* In sequence there should have been the 15th Nipāta. But the next Nipāta, in all available editions, is *sixteenth* and *not fifteenth*. —Editor

सोळस-निपातो

[३०]

२४६ अञ्ञाकोण्डञ्ञो थेरो (१)

६७६ "एस भिय्यो पसीदामि सुत्वा धम्मं महारसं ।
विरागो देसितो धम्मो, अनुपादाय सब्बसो ॥ १ ॥

६७७ बहूनि लोके चित्रानि अस्मिं पुथुविमण्डले ।
मथन्ति मञ्ञे सङ्कप्पं सुभं रागू'पसंहितं ॥ २ ॥

६७८ रजं ऊहतञ्च वातेन यथा मेघो पसामये ।
एवं सम्मन्ति सङ्कप्पा यदा पञ्ञाय पस्सति ॥ ३ ॥

६७९ 'सब्बे सङ्खारा अनिच्चा'ति यदा पञ्ञाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, **एस मग्गो विसुद्धिया** ॥ ४ ॥

६८०–६८१ 'सब्बे सङ्खारा दुक्खा'ति' यदा...पे०......विसुद्धिया ॥ ५ ॥
'सब्बे धम्मा अनत्ता'ति यदा...पे०......विसुद्धिया ॥ ६ ॥

६८२ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो **कोण्डञ्ञो** तिब्बनिक्खमो ।
पहीनजाति मरणो **ब्रम्हचरियस्स केवली** ॥ ७ ॥

६८३ ओघपासो दळ्हो खिलो, पब्बतो दुप्पदालियो ।
छेत्वा खीलञ्च पासञ्च सेलं (v. l. सेसं) छेत्वान दुब्भिदं ।
तिण्णो पारङ्गतो झायी, मुत्तो सो मारबन्धना ॥ ८ ॥

६८४ उद्धतो चपलो भिक्खु **मित्ते** आगम्म **पापके** ।
संसीदति महोघस्मिं उम्मिया पटिकुज्जितो ॥ ९ ॥

६८५ अनुद्धतो अचपलो निपको संवुतिन्द्रियो ।
कल्याणमित्तो मेधावी दुक्खस्स’न्तकरो सिया ॥ १० ॥

६८६–६८७ कालापब्बङ्गसङ्कासो...पे०...(verses २४६–२४७)
तत्रा’धिवासये ॥ ११–१२ ॥

६८८–६८९ ना’भिनन्दामि...पे०...(verses ६०९–६१०) सम्पजानो
पटिस्सतो’ति ” ॥ १३–१४ ॥

६९० परिचिण्णो...पे०......(verse ६०७) भवनेत्ति समूहता ॥१५॥

६९१ यस्स च’त्थाय पब्बजितो अगारस्मा’नगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, किं मे सन्दविहारेना’ति ” ॥ १६ ॥

२४७ उदायी थेरो (२)

६९२ “ ‘**मनुस्सभूतं सम्बुद्धं** अत्तदन्तं समाहितं ।
इरियमानं **ब्रम्हपथे** चित्तस्सु’पसमे रतं ॥ १७ ॥

६९३ यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्ब धम्मानं पारगुं ।
देवा पि तं नमस्सन्ति,’ इति मे अरहतो सुतं ॥ १८ ॥

६९४ सब्बसंयोजना’तीतं वना **निब्बनमा**’गतं ।
कामेहि निक्खम्मरतं **मुत्तसेला’व कञ्चनं** ॥ १९ ॥

६९५ स वे अच्चन्तरुचि नागो **हिमवा च’ञ्ञे** सिलुच्चये ।
सब्बेसं नागनामानं **सच्चनामो** अनुत्तरो ॥ २० ॥

६९६ **नागं वो कित्तयिस्सामि, न हि आगुं करोति सो ।**
सोरच्चं अविहिंसा च **पादा नागस्स ते दुवे** ॥ २१ ॥

६९७ सति च सम्पजञ्ञञ्च **चरणा नागस्स ते परे** ।
सद्धाहत्थो महानागो, उपेक्खा**सेतदन्तवा** ॥ २२ ॥

६९८ सति **गीवा सिरो** पञ्ञा, वीमंसा धम्मचिन्तना ।
धम्म**कुच्छि,** समावासो, विवेको तस्स **वालधि** ॥ २३ ॥

६९९ सो झायी अस्सासरतो अज्झत्तं सुसमाहितो ।
गच्छं समाहितो नागो, ठितो नागो समाहितो ॥ २४ ॥

७०० सयं समाहितो नागो, निसिन्नो पि समाहितो ।
सब्बत्थ संवुतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ॥ २५ ॥

७०१ भुञ्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुञ्जति ।
घासम'च्छादनं लद्धा सन्निधिं परिवज्जयं ॥ २६ ॥

७०२ संयोजनम'णुं थूलं सब्बं छेत्वान बन्धनं ।
येन येने'व गच्छति अनपेक्खो'व गच्छति ॥ २७ ॥

७०३ यथा पि उदके जातं पुण्डरीकं पवड्ढति ।
नो'पलिम्पति तोयेन सुचिगन्धं मनोरमं ॥ २८ ॥

७०४ तथे'व च लोके जातो बुद्धो लोके विहरति ।
नो'पलिम्पति लोकेन तोयेन पदुमं यथा ॥ २९ ॥

७०५ महागिनि पज्जलितो अनाहारो पसम्मति ।
अङ्गारेसु च सन्तेसु, '**निब्बुतो**'ति पवुच्चति ॥ ३० ॥

७०६ अत्थस्सा'यं **विञ्ञापनी उपमा** विञ्ञूहि देसिता ।
विञ्ञिस्सन्ति महानागा **नागं नागेन देसितं** ॥ ३१ ॥

७०७ वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो अनासवो ।
सरीरं विजहं नागो परिनिब्बिस्सति अनासवो'ति" ॥ ३२ ॥

तत्र **उद्दानं** भवति

कोण्डञ्ञो च **उदायी** च **थेरा द्वे** ते महिद्धिका ।
सोळसम्हि निपातम्हि गाथायो **द्वे** च **तिंस** चा'ति ।
सोळस-निपातो निट्ठितो *

---

* In sequence there should have been 17th, 18th and 19th Nipātas; but, in all available editions, the *next* Nipāta is stated to be 20th !

वीसति-निपातो
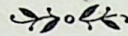
[३१]

२४८ अधिमुत्तो-थेरो (१)

७०८ "**यञ्ञत्थं** वा **धनत्थं** वा ये हनाम मयं पुरे ।
अवसेसं भयं होति, वेधन्ति विलपन्ति च ॥ १ ॥

७०९ तस्स ते न'त्थि भीतत्तं, भिय्यो वण्णो पसीदति ।
कस्मा न परिदेवेसि एवरूपे महब्भये ? ॥ २ ॥

७१० "न'त्थि चेतसिकं दुक्खं अनपेक्खस्स गामणि ।
अतिक्कन्ता भया सब्बे खीणसंयोजनस्स वे ॥ ३ ॥

७११ खीणाय भवनेत्तिया दिट्ठे धम्मे यथातथे ।
न भयं मरणे होति भारनिक्खेपने यथा ॥ ४ ॥

७१२ सुचिण्णं ब्रम्हचरियं मे, मग्गो चा'पि सुभावितो ।
मरणे मे भयं न'त्थि रोगानमि'व सङ्खये ॥ ५ ॥

७१३ सुचिण्णं ब्रम्हचरियं मे, मग्गो चा'पि सुभावितो ।
निरस्सादा भवा दिट्ठा, विसं पित्वान छड्डितं ॥ ६ ॥

७१४ पारगू अनुपादानो कतकिच्चो अनासवो ।
तुट्ठो आयुक्खया होति मुत्तो आघातना यथा (v. l. हता) ॥ ७ ॥

७१५ उत्तमं धम्मतं पत्तो सब्बलोके अनत्थिको ।
आदित्ता'व घरा मुत्तो मरणस्मिं न सोचति ॥ ८ ॥

७१६ यद'त्थि सङ्गतं किञ्चि भवो च यत्थ लब्भति ।
'**सब्बं अनिस्सरं एतं**' इति वुत्तं महेसिना ॥ ९ ॥

७१७ यो तं तथा पजानाति यथा बुद्धेन देसितं ।
न गण्हति भवं किञ्चि सुतत्तं'व अयोगुळं ॥ १० ॥

७१८ न मे होति अहोसिं'ति, भविस्सं'ति न होति मे ।
सङ्खारा विभविस्सन्ति **तत्थ का परिदेवना ?** ॥ ११ ॥

७१९ सुद्धं धम्मसमुप्पादं सुद्धं सङ्खारसन्ततिं ।
पस्सन्तस्स यथाभूतं न भयं होति गामणि ॥ १२ ॥

७२० तिणकट्ठसमं लोकं यदा पञ्ञाय पस्सति ।
ममत्तं सो असंविन्दं न'त्थि मे'ति न सोचति ॥ १३ ॥

७२१ उक्कण्ठामि सरीरेन, भवेन'म्हि अनत्थिको ।
सो'यं भिज्जिस्सति कायो अञ्ञो च न भविस्सति ॥ १४ ॥

७२२ यं वो किच्चं सरीरेन तं करोथ यदिच्छथ ।
न मे तप्पच्चया तत्थ दोसो पेमं च हेहिति" ॥ १५ ॥

७२३ तस्स तं वचनं सुत्वा अब्भुतं लोमहंसनं ।
सत्थानि निक्खिपित्वान माणवा एतद'ब्रवुं :— ॥ १६ ॥

७२४ 'किं भद्दन्ते करित्वान को वा आचरियो तव ? ।
कस्स सासनमा'गम्म लब्भते तम'सोकता ?' ॥ १७ ॥

७२५ 'सब्बञ्ञू सब्बदस्सावी **जिनो** आचरियो मम ।
महाकारुणिको सत्था सब्बलोकतिकिच्छको ॥ १८ ॥

७२६ तेना'यं देसितो धम्मो **खयगामी** अनुत्तरो ।
तस्स सासनमा'गम्म लब्भते तम'सोकता' ॥ १९ ॥

७२७ सुत्वान चोरा इसिनो सुभासितं । निक्खिप्प सत्थानि चा'वुधानि च ।
तम्हा च कम्मा विरमिंसु एके । एके च पब्बजम'रोचयिंसु ॥ २० ॥

७२८ ते पब्बजित्वा सुगतस्स सासने । भावेत्वा **बोज्झङ्गबलानि** पण्डिता ।
उदग्गचित्ता सुमना कतिन्द्रिया । फुसिंसु **निब्बाणपदं** असङ्खतं'ति" ॥ २१ ॥

२४९ पारापरियो थेरो (२)

७२९ "समणस्स अहू चिन्ता **पारापरियस्स** भिक्खुनो ।
एककस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स झायिनो ॥ २२ ॥

७३० किमा'नुपुब्बं पुरिसो ? किं वतं ? किं समाचारं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ? ॥ २३ ॥

७३१ **इन्द्रियानि मनुस्सानं हिताया'हिताय च ।**
अरक्खितानि अहिताय रक्खितानि हिताय च ॥ २४ ॥

७३२ इन्द्रियाने'व सारक्खं, इन्द्रियानि च गोपयं ।
अत्तनो किच्चकारिस्स न च किञ्चि विहेठये ॥ २५ ॥

७३३ **चक्खुन्द्रियञ्चे रूपेसु** गच्छन्तम'निवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २६ ॥

७३४ **सोतिन्द्रियञ्च सद्देसु** गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥ २७ ॥

७३५ अनिस्सरणदस्सावी **गन्धे** चे पटिसेवति ।
न सो मुच्चति दुक्खम्हा गन्धेसु अधिमुच्छितो ॥ २८ ॥

७३६ अम्बिलं मधुरग्गञ्च तित्तकग्गम'नुस्सरं ।
रसतण्हाय गधितो हदयं ना'वबुज्झति ॥ २९ ॥

७३७ सुभानि अप्पटिकूलानि **फोट्ठब्बानि** अनुस्सरं ।
रत्तो **रागा**धिकरणं विविधं विन्दते दुखं ॥ ३० ॥

७३८ मनं चे'तेहि धम्मेहि यो न सक्कोति रक्खितुं ।
ततो नं दुक्खम'न्वेति **सब्बेहे'**तेहि **पञ्चहि** ॥ ३१ ॥

७३९ पुब्बलोहितसम्पुण्णं बहुस्स कुणपस्स च ।
नरवीरकतं वग्गुं समुग्गमि'व चित्तितं ॥ ३२ ॥

७४० कटुकं मधुरस्सादं पियनिबन्धनं दुक्खं ।
खुरं'व मधुना'लित्तं उलित्तं ना'वबुज्झति ॥ ३३ ॥

७४१ इत्थिरूपे इत्थिरसे फोट्ठब्बे·पि च इत्थिया ।
इत्थिगन्धेसु सारत्तो विविधं विन्दते दुखं ॥ ३४ ॥

७४२ इत्थिसोतानि सब्बानि सन्दन्ति पञ्चपञ्चसु ।
तेसमा'वरणं कातुं यो सक्कोति विरियवा ॥ ३५ ॥

७४३ सो अत्थवा, सो धम्मट्ठो, सो दक्खो, सो विचक्खणो ।
करेय्य रममानो हि किच्चं धम्मत्थसंहितं ॥ ३६ ॥

७४४ अथो सीदति संयुत्तं वज्जे किच्चं निरत्थकं ।
न तं किच्चं'ति मञ्ञित्वा अप्पमत्तो विचक्खणो ॥ ३७ ॥

७४५ यञ्चा'त्थेन संयुत्तं या च धम्मगता रति ।
तं समादाय वत्तेथ स हि वे उत्तमा रति ॥ ३८ ॥

७४६ उच्चावचेहि उपायेहि परेसम'भिजिगीसति ।
हन्त्वा वधित्वा अथ सोचयित्वा । आलोपति साहसा यो परेसं ॥ ३९ ॥

७४७ **तच्छन्तो आणिया आणिं निहन्ति बलवा यथा ।**
इन्द्रियानि'न्द्रियेहे एव निहन्ति कुसला तथा ॥ ४० ॥

७४८ सद्धं विरियं समाधिञ्च सतिपञ्ञञ्च भावयं ।
पञ्च पञ्चहि हन्त्वान अनीघो याति ब्राम्हणो ॥ ४१ ॥

७४९ सो अत्थवा सो धम्मट्ठो कत्वा वाक्यानुसासनिं ।
सब्बेन सब्बं बुद्धस्स, सो नरो सुखं एधती'ति " ॥ ४२ ॥

२५० तेलकानि थेरो (३)

७५० " चिररत्तं वत आतापी धम्मम'नुविचिन्तयं ।
समं चित्तस्स ना'लत्थं पुच्छं समणब्राम्हणे ॥ ४३ ॥

७५१ को सो पारङ्गतो लोके ? को पत्तो **अमतोगधं** ? ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि परमत्थविजाननं ? ॥ ४४ ॥

७५२ अन्तो वङ्कगतो आसिं मच्छो'व घसमा'मिसं ।
बद्धो **महिन्दपासेन वेपचित्या**'सुरो यथा ॥ ४५ ॥

७५३ अञ्छामि नं न मुञ्चामि अस्मा सोकपरिद्दवा ।
को मे बन्धं मुञ्चं लोके सम्बोधिं वेदयिस्सति ? ॥ ४६ ॥

७५४ समणं ब्राम्हणं वा कं आदिसन्तं पभङ्गुनं ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि जरामच्चुपवाहनं ? ॥ ४७ ॥

७५५ विचिकिच्छाकङ्खागाथितं सारम्भबलसंयुतं ।
कोधप्पत्तम'नत्थद्धं अभिजप्पपदारणं ॥ ४८ ॥

७५६ तण्हा धनुसमुट्ठानं द्वे च पन्नरसायुतं ।
पस्स ओरसिकं बाल्हं भेत्वान यदि तिट्ठति ॥ ४९ ॥

७५७ अनुदिट्ठीनं अप्पहानं सङ्कप्पसरतेजितं (v. l. सङ्कप्पपरतेजितं) ।
तेन विद्धो पवेधामि पत्तं'व मालुते'रितं ॥ ५० ॥

७५८ अज्झत्तं मे समुट्ठाय खिप्पं पच्चति मामकं ।
छफस्सायतनी कायो यत्थ सरति सब्बदा ॥ ५१ ॥

७५९ तं न पस्सामि ते किच्छं यो मे तं सल्लमु'द्धरे
नानारज्जेन सत्थेन ना'ञ्ञेन विचिकिच्छितं ॥ ५२ ॥

७६० को मे असत्थो अवणो सल्लम'ब्भन्तरापस्सयं ।
अहिंसं सब्बगत्तानि सल्लं मे उद्धरिस्सति ? ॥ ५३ ॥

७६१ धम्मप्पति हि सो सेट्ठो विसदोसपवाहको ।
गम्भीरे पतितस्स मे थलं पाणि'व (v. l. पाणितञ्च)
दस्सये ॥ ५४ ॥

७६२ रहदे'हम'स्मि ओगाळ्हो अहारियरजमन्तिके ।
माया-उस्सुय्य-सारम्भ-थीनमिद्धम'पत्थटे ॥ ५५ ॥

७६३ उद्धच्चमेघथनितं संयोजन-वलाहकं ।
वाहा वहन्ति कुद्दिट्ठिं (v. l. कुदिट्ठं) सङ्कप्पा रागनिस्सिता
॥ ५६ ॥

७६४ सवन्ति सब्बधी सोता, लता उब्भिज्ज तिट्ठति ।
ते सोते को निवारेय्य ? तं लतं को हि छेच्छति (v. l. छिज्जति) ?
॥ ५७ ॥

७६५ वेलं करोथ भद्दन्ते सोतानं सन्निवारणं ।
मा ते मनोमयो सोतो रुक्खं'व सहसा लुवे ॥ ५८ ॥

७६६ एवं मे भयजातस्स अपारा पारमे'सतो ।
ताणो पञ्ञावुधो सत्था इसिसङ्घनिसेवितो ॥ ५९ ॥

७६७ सोपानं सुकतं (v. l. सुगतं) सुद्धं धम्मसारमयं दळ्हं ।
पादासि वुय्हमानस्स मा भायी'ति च मं अब्रवी ॥ ६० ॥

७६८ **सतिपट्ठानपासादं** आरुय्ह पच्चवेक्खिसं ।
यं तं पुब्बे अमञ्ञिस्सं **सक्काया**भिरतं पजं ॥ ६१ ॥

७६९ यदा च मग्गम'द्दक्खिं नावाय अभिरूहनं ।
अनधिट्ठाय अत्तानं तित्थम'द्दक्खिमु'त्तमं ॥ ६२ ॥

७७० सल्लं अत्तसमुट्ठानं भवनेत्तिपभावितं ।
एतेसम'प्पवत्ताय देसेसि मग्गमु'त्तमं ॥ ६३ ॥

७७१ दीघरत्तानुसयितं चिररत्तपतिट्ठितं ।
बुद्धो मे'पानुदी गन्थं विसदोसपवाहनो'ति" ॥ ६४ ॥

२५१ रट्ठपालो थेरो (४)

७७२ "पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं, यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ६५ ॥

७७३ पस्स चित्तकतं रूपं मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तचेन ओनद्धं सह वत्थेहि सोभति ॥ ६६ ॥

७७४ अलत्तककता पादा मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६७ ॥

७७५ अट्ठापदकता केसा नेत्ता अञ्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६८ ॥

७७६ अञ्जनी'व नवा चित्ता पूतिकायो अलङ्कतो ।
अलं बालस्स मोहाय नो च पारगवेसिनो ॥ ६९ ॥

७७७ ओदहि मिगवो पासं नासादा वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम कन्दन्ते मिगबन्धके ॥ ७० ॥

७७८ छिन्ना पासा मिगवस्स नासादा (v. l. नासाटा) वाकुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम सोचन्ते मिगलुद्धके ॥ ७१ ॥

७७९ पस्सामि लोके सधने मनुस्से । लद्धान वित्तं न ददन्ति मोहा ।
लुद्धा धनं सन्निचयं करोन्ति । भिय्यो च कामे अभिपत्थयन्ति ॥७२॥

७८० राजा पसय्हप्पथविं विजेत्वा । ससागरन्तं महिमा'वसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो । पारं समुद्दस्स पि पत्थयेथ ॥ ७३ ॥

७८१ राजा च अञ्ञे च बहू मनुस्सा । अवीततण्हा मरणमु'पेन्ति ।
ऊना'व हुत्वान जहन्ति देहं । कामेहि लोकम्हि न हे'त्थ तित्ति ॥ ७४ ॥

७८२ कन्दन्ति नं ञाति पकिरिय केसे । अहो वता नो अमरा'ति चाहु ।
वत्थेन नं पारुतं नीहरित्वा । चितं समोधाय ततो दहन्ति ॥ ७५ ॥

७८३ सो डय्हति सूलेहि तुज्जमानो । एकेन वत्थेन पहाय भोगे ।
न मिय्यमानस्स भवन्ति ताणा । ञाती च मित्ता अथवा सहाया ॥७६॥

७८४ दायादका तस्स धनं हरन्ति । सत्तो पन गच्छति येनकम्मं ।
न मिय्यमानं धनम'न्वेति किञ्चि । पुत्ता च दारा च धनञ्च रट्ठं ॥७७॥

७८५ न दीघमा'युं लभते धनेन । न चा'पि वित्तेन जरं विहन्ति ।
अप्पं हि नं जीवितमा'हु धीरा । असस्सतं विप्परिणामधम्मं ॥ ७८ ॥

७८६ अड्ढा दलिद्दा च फुसन्ति फस्सं । बालो च धीरो च तथेव फुट्ठो ।
बालो हि बाल्या वधितो'व सेति । धीरो च न वेधति फस्सफुट्ठो ॥७९॥

७८७ **तस्मा हि पञ्ञा'व धनेन सेय्यो** । याय वोसानं इधा'धिगच्छति ।
अब्योसितत्था हि भवाभवेसु । पापानि कम्मानि करोन्ति मोहा ॥८०॥

७८८ उपेति गब्भञ्च परञ्च लोकं । संसारमा'पज्ज परम्पराय ।
तस्स अप्पपञ्ञो अभिसद्दहन्तो । उपेति गब्भञ्च परञ्च लोकं ॥ ८१ ॥

७८९ चोरो यथा सन्धिमुखे गहीतो । सकम्मुना हञ्ञति पापधम्मो ।
एवं पजा पेच्च परम्हि लोके । सकम्मुना हञ्ञति पापधम्मो ॥ ८२ ॥

७९० **कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । विरूपरूपेन मथेन्ति चित्तं ।**
आदीनवं कामगुणेसु दिस्वा । तस्मा'हं पब्बजितो'म्हि राज ॥ ८३ ॥

७९१ दुमप्फलानी'व पतन्ति माणवा । दहरा च वुड्ढा च सरीरभेदा ।
एतम्पि दिस्वा पब्बजितो'म्हि राज । **अपण्णकं सामञ्ञमे'व** सेय्यो ॥ ८४ ॥

७९२ सद्धाया'हं पब्बजितो उपेतो जिनसासने ।
अवञ्झा (v. l. अवञ्छा; अवज्जा) मय्हं पब्बज्जा । अनणो भुञ्जामि भोजनं ॥ ८५ ॥

७९३ कामे आदित्ततो दिस्वा जातरूपानि सत्थतो ।
गब्भे वोकन्तितो दुक्खं निरयेसु महब्भयं ॥ ८६ ॥

७९४ एतमा'दीनवं दिस्वा संवेगम'लभिं तदा ।
सो'हं विद्धो तदा सन्तो सम्पत्तो आसवक्खयं ॥ ८७ ॥

७९५ परिच्चिण्णो...पे०...(verse ६०७) भवनेत्ति समूहता ॥ ८८ ॥

७९६ यस्स अत्थाय पब्बजितो...पे०...(verse ६०८) सब्बसंयोजन-
क्खयो'ति" ॥ ८९ ॥

२५२ मालुंक्यपुत्तो थेरो (५)

७९७ "**रूपं** दिस्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९० ॥

७९८ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **रूप**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो दुक्खं आरा निब्बाणं वुच्चति ॥ ९१ ॥

७९९ **सद्दं** सुत्वा सति मुट्ठा पियनिमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति तञ्च अज्झोस तिट्ठति ॥ ९२ ॥

८०० तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **सद्द**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९३ ॥

८०१ **गन्धं** घत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९४ ॥

८०२ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **गन्ध**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९५ ॥

८०३ **रसं** भोत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९६ ॥

८०४ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **रस**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९७ ॥

८०५ **फस्सं** फुस्स...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ९८ ॥

८०६ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **फस्स**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ ९९ ॥

८०७ **धम्मं** ञत्वा...पे०...मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०० ॥

८०८ तस्स वड्ढन्ति वेदना अनेका **धम्म**सम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च चित्तमस्सु'पहञ्ञति ।
एवमा'चिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०१ ॥

८०९ न सो रज्जति **रूपेसु,** रूपं दिस्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति तञ्च नाज्झोस तिट्ठति ॥ १०२ ॥

८१० यथा'स्स **पस्सतो** रूपं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति नोपचिय्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं **सन्तिके निब्बाणं** वुच्चति ॥ १०३ ॥

८११ न सो रज्जति **सद्देसु** सद्दं सुत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०४ ॥

८१२ यथा'स्स सुणतो सद्दं सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति नोपचिय्यति एवं सो चरती सतो ।
एवम'पचिनतो दुक्खं **सन्तिके निब्बाणं** वुच्चति ॥ १०५ ॥

८१३ न सो रज्जति **गन्धेसु,** गन्धं घत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०६ ॥

८१४ यथा'स्स **घायतो गन्धं** सेवतो वा पि वेदनं ।
खिय्यति...पे०...सतो ।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०७ ॥

८१५ न सो रज्जति **रसेसु,** रसं भोत्वा पटिस्सतो ।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ १०८ ॥

८१६ यथा'स्स **सायतो** रसं सेवतो वा पि वेदनं।
खिय्यति...पे०...सतो।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १०९ ॥

८१७ न सो रज्जति **फस्सेसु,** फस्सं फुस्स पटिस्सतो।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११० ॥

८१८ यथा'स्स **फुसतो** फस्सं सेवतो वा पि वेदनं।
खिय्यति...पे०...सतो।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति ॥ १११ ॥

८१९ न सो रज्जति **धम्मेसु,** धम्मं ञत्वा पटिस्सतो।
विरत्तचित्तो...पे०...तिट्ठति ॥ ११२ ॥

८२० यथा'स्स **विजानतो** धम्मं सेवतो वा पि वेदनं।
खिय्यति...पे०...सतो।
एवम'पचिनतो...पे०...वुच्चति" ॥ ११३ ॥

२५३ सेलो थेरो (६)

८२१ "परिपुण्णकायो सुरुचि सुजातो चारुदस्सनो।
सुवण्णवण्णो'सि भगवा सुसुक्कदाठो'सि विरियवा ॥ ११४ ॥

८२२ नरस्स हि सुजातस्स ये भवन्ति **वियञ्जना।**
सब्बे (v. l. सब्बं) ते तव कायस्मिं **महापुरिसलक्खणा**
॥ ११५ ॥

८२३ पसन्ननेत्तो सुमुखो ब्रम्हा उजु पतापवा।
मज्झे समणसङ्घस्स आदिच्चो'व विरोचसि ॥ ११६ ॥

८२४ कल्याणदस्सनो भिक्खु कञ्चनसन्निभत्तचो।
किं ते समणभावेन एवमु'त्तमवण्णिनो ? ॥ ११७ ॥

८२५ राजा अरहसि भवितुं **चक्कवत्तिरथेसभो।**
चातुरन्तो विजितावी **जम्बुसण्डस्स** (v. l. जम्बुमण्डस्स)
इस्सरो ॥ ११८ ॥

८२६ खत्तिया **भोजराजानो** अनुयन्ता भवन्ति ते।
राजाभिराजा मनुजिन्दो रज्जं कारेहि **गोतम**" ॥ ११९ ॥

८२७ "राजाहम'स्मि **सेल** (इति भगवा) धम्मराजा अनुत्तरो ।
धम्मेन चक्कं वत्तेमि चक्कं अप्पटिवत्तियं" ॥ १२० ॥

८२८ "सम्बुद्धो पाटिजानासि (इति सेलो ब्राम्हणो) धम्मराजा अनुत्तरो ।
'धम्मेन चक्कं वत्तेमि' इति भाससि गोतम ॥ १२१ ॥

८२९ को नु सेनापती भोतो सावको सत्थुरन्वयो ? ।
को इमम'नुवत्तेति धम्मचक्कं पवत्तितं" ? ॥ १२२ ॥

८३० "मया पवत्तितं चक्कं, सेल (इति भगवा) धम्मचक्कम'नुत्तरं ।
सारिपुत्तो'नुवत्तेति अनुजातो तथागतं ॥ १२३ ॥

८३१ **अभिञ्ञेय्यं** अभिञ्ञातं, **भावेतब्बञ्च** भावितं ।
पहातब्बं पहीनं मे, तस्मा **बुद्धो**'स्मि ब्राम्हण ॥ १२४ ॥

८३२ विनयस्सु मयी कङ्खं अधिमुच्चस्सु ब्राम्हण ।
दुल्लभं दस्सनं होति सम्बुद्धानं अभिण्हसो ॥ १२५ ॥

८३३ येसं वे दुल्लभो लोके पातुभावो अभिण्हसो ।
सो'हं ब्राम्हण बुद्धो'स्मि सल्लकत्तो अनुत्तरो ॥ १२६ ॥

८३४ **ब्रम्हभूतो** अतितुलो **मार**सेनप्पमद्दनो ।
सब्बा'मित्ते वसीकत्वा मोदामि अकुतोभयो" ॥ १२७ ॥

८३५ "इदं भोन्तो निसामेथ यथा भासति चक्खुमा ।
सल्लकत्तो महावीरो, सीहो'व नदती वने ॥ १२८ ॥

८३६ ब्रम्हभूतं अतितुलं मारसेनप्पमद्दनं ।
को दिस्वा नप्पसीदेय्य अपि कण्हाभिजातिको ? ॥ १२९ ॥

८३७ यो मं इच्छति अन्वेतु, यो वा ने'च्छति गच्छतु ।
इधा'हं पब्बजिस्सामि वरपञ्ञस्स सन्तिके" ॥ १३० ॥

८३८ "एतञ्चे रुचती भोतो सम्मासम्बुद्धसासनं ।
मयं पि पब्बजिस्साम वरपञ्ञस्स सन्तिके ॥ १३१ ॥

८३९ **ब्राम्हणा तिसता इमे** याचन्ति पञ्जलीकता ।
ब्रम्हचरियं चरिस्साम भगवा तव सन्तिके" ॥ १३२ ॥

८४० "**स्वाक्खातं ब्रम्हचरियं** सेल (इति भगवा) **सन्दिट्ठिक'**
मकालिकं ।
यत्थ'मोघा पब्बज्जा अप्पमत्तस्स सिक्खतो" ॥ १३३ ॥

८४१ "यं तं सरणमा'गम्म इतो अट्ठमि चक्खुमा।
सत्तरत्तेन भगवा दन्त'म्ह तव सासने ॥ १३४ ॥
८४२ तुवं बुद्धो, तुवं सत्था, तुवं माराभिभू मुनि।
तुवम'नुसये छेत्वा तिण्णो तारेसि इमं पजं ॥ १३५ ॥
८४३ उपधी ते समतिक्कन्ता, आसवा ते पदालिता।
सीहो'व अनुपादानो **पहीनभयभेरवो** ॥ १३६ ॥
८४४ **भिक्खवो तिसता इमे** तिट्ठन्ति पञ्जलीकता।
पादे वीर पसारेहि, नागा वन्दन्तु सत्थुनो'ति" ॥ १३७ ॥

२५४ भद्दियो-काळिगोधाय पुत्तो (७)

८४५ "या तं मे हत्थिगीवाय सुखुमा वत्था पधारिता।
सालीनमो'दनो भुत्तो सुचिमंसूपसेचनो ॥ १३८ ॥
८४६ सो'ज्ज भद्दो साततिको उञ्छापत्तागते रतो।
झायति अनुपादानो पुत्तो **गोधाय भद्दियो** ॥ १३९ ॥
८४७ **पंसुकूली** साततिको उञ्छापत्तागते रतो।
झायति अनुपादानो पुत्तो गोधाय भद्दियो ॥ १४० ॥
८४८ **पिण्डपाती** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४१ ॥
८४९ **तेचीवरी** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४२ ॥
८५० **सपदानचारी** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४३ ॥
८५१ **एकासनी** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४४ ॥
८५२ **पत्तपिण्डी** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४५ ॥
८५३ **खलुपच्छाभत्ती** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४६ ॥
८५४ **आरञ्ञिको** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४७ ॥

८५५ **रुक्खमूलिको** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४८ ॥

८५६ **अब्भोकासी** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १४९ ॥

८५७ **सोसानिको** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५० ॥

८५८ **यथासन्थ (न्त) तिको** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५१ ॥

८५९ **नेसज्जिको** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५२ ॥

८६० **अप्पिच्छो** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५३ ॥

८६१ **सन्तुट्ठो** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५४ ॥

८६२ **पविवित्तो** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५५ ॥

८६३ **असंसट्ठो** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५६ ॥

८६४ **आरद्धविरियो** साततिको...पे०...रतो।
झायति...पे०...भद्दियो ॥ १५७ ॥

८६५ हित्वा **सतपलं** (v. l. सतबलं) **कंसं सोवण्णं सतराजिकं।**
अग्गहिं **मत्तिकापत्तमि'दं** दुतियाभिसेचनं ॥ १५८ ॥

८६६ उच्चे मण्डलिपाकारे दळ्हमट्टालकोट्ठके।
रक्खितो खग्गहत्थेहि उत्तसं विहरिं पुरे ॥ १५९ ॥

८६७ सो'ज्ज भद्दो अनुत्रासी पहीनभयभेरवो।
झायति वनमो'गय्ह पुत्तो गोधाय भद्दियो ॥ १६० ॥

८६८ **सीलक्खन्धे** पतिट्ठाय **सतिं पञ्ञ**ञ्च भावयं।
पापुणिम'नुपुब्बेन सब्बसंयोजनक्खयं'ति" ॥ १६१ ॥

२५५ अङ्गुलिमालो-थेरो (८)

८६९ "गच्छं वदेसि समण 'ठितो'म्हि । ममञ्च ब्रूसि ठितम'ट्ठितो'ति' ।
पुच्छामि तं समण एतम'त्थं । कस्मा ठितो त्वं अहम'ट्ठितो'म्हि ?"
॥ १६२ ॥

८७० "ठितो अहं अङ्गुलिमाल सब्बदा । सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्डं ।
त्वञ्च पाणेसु असंयतो'सि । तस्मा ठितो'हं तुवम'ट्ठितो'सि" ॥ १६३ ॥

८७१ "चिरस्सं वत मे महितो महेसि । महावनं समणो पच्चुपादि ।
सो'हं चजिस्सामि सहस्सपापं । सुत्वान गाथं तव धम्मयुत्तं ॥ १६४ ॥

८७२ इत्वे'व चोरो असि आवुधञ्च । सोब्भे पपाते नरके अन्वकासि ।
अवन्दि चोरो सुगतस्स पादे । तत्थे'व पब्बज्जम'याचि बुद्धं
॥ १६५ ॥

८७३ बुद्धो च खो कारुणिको महेसि । यो सत्था लोकस्स सदेवकस्स ।
तं 'एहि भिक्खू'ति तदा अवोच । एसे'व तस्सा'हु भिक्खुभावो ॥१६६॥

८७४ यो पुब्बे पमज्जित्वान पच्छा सो नप्पमज्जति ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ १६७ ॥

८७५ यस्स पापं कतं कम्मं कुसलेन पिथीयति (v. l. पिधियति) ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ १६८ ॥

८७६ यो हवे दहरो भिक्खु युञ्जति बुद्धसासने ।
सो'मं लोकं पभासेति अब्भा मुत्तो'व चन्दिमा ॥ १६९ ॥

८७७ दिसा हि मे धम्मकथं सुणन्तु । दिसा हि मे युञ्जन्तु बुद्धसासने ।
दिसा हि मे ते मनुस्से भजन्तु । ये धम्ममे'वादपयन्ति सन्तो
॥ १७० ॥

८७८ दिसा हि मे खन्तिवादानं अविरोधप्पसंसिनं ।
सुणन्तु धम्मं कालेन तञ्चा'नुविधीयन्तु ॥ १७१ ॥

८७९ न हि जातु सो ममं हिंसे अञ्ञं वा पन कञ्चिनं ।
पप्पुय्य **परमं सन्तिं** रक्खेय्य तसथावरे ॥ १७२ ॥

८८० उदकं हि नयन्ति नेत्तिका । उसुकारा नमयन्ति (v. l. दमयन्ति)
तेजनं ।
दारुं नमयन्ति (v. l. दमयन्ति) तच्छका । अत्तानं दमयन्ति
पण्डिता ॥ १७३ ॥

८८१ दण्डेने'के दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च ।
अदण्डेना'सत्थेना'हं दन्तो'म्हि तादिना ॥ १७४ ॥

८८२ अहिंसको'ति मे नामं हिंसकस्स पुरे सतो ।
अज्जा'हं सच्चनामो'म्हि, न नं हिंसामि कञ्चिनं ॥ १७५ ॥

८८३ **चोरो** अहं पुरे आसिं **अङ्गुलिमालो**'ति विस्सुतो ।
वुय्हमानो महोघेन बुद्धं सरणमा'गमं ॥ १७६ ॥

८८४ **लोहितपाणि** पुरे आसिं अङ्गुलिमालो'ति विस्सुतो ।
सरणागमनं पस्स; भवनेत्ति समूहता ॥ १७७ ॥

८८५ तादिसं कम्मं कत्वान बहुं दुग्गतिगामिनं ।
फुट्ठो कम्मविपाकेन अनणो भुञ्जामि भोजनं ॥ १७८ ॥

८८६ पमादम'नुयुञ्जन्ति बाला दुम्मेधिनो जना ।
अप्पमादञ्च मेधावी धनं सेट्ठं'व रक्खति ॥ १७९ ॥

८८७ मा पमादम'नुयुञ्जेथ मा कामरतिसन्थवं ।
अप्पमत्तो हि झायन्तो पप्पोति परमं सुखं ॥ १८० ॥

८८८ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
संविभत्तेसु (v. l. सविभत्तेसु) धम्मेसु यं सेट्ठं तदु'पागमं ॥ १८१ ॥

८८९ स्वागतं ना'पगतं ने'तं दुम्मन्तितं मम ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १८२ ॥

८९० अरञ्ञे रुक्खमूले वा पब्बतेसु गुहासु वा ।
तत्थ तत्थेवा'ट्ठासिं उब्बिग्ग मनसो तदा ॥ १८३ ॥

८९१ **सुखं सयामि ठायामि सुखं कप्पेमि जीवितं ।**
अहत्थपासो मारस्स, अहो सत्था'नुकम्पितो ॥ १८४ ॥

८९२ ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं उदिच्चो उभतो अहुं ।
सो'ज्ज पुत्तो सुगतस्स धम्मराजस्स सत्थुनो ॥ १८५ ॥

८९३ वीततण्हो अनादानो गुत्तद्वारो सुसंवुतो ।
अघमूलं वमित्वान पत्तो मे आसवक्खयो ॥ १८६ ॥

८९४ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता'ति" ॥ १८७ ॥

२५६ अनुरुद्धो-थेरो (९)

८९५ "पहाय मातापितरो भगिनीञातिभातरो ।
पञ्च कामगुणे हित्वा अनुरुद्धो'व झायति ॥ १८८ ॥

८९६ समेतो नच्चगीतेहि सम्मताळप्पबोधनो ।
न तेन सुद्धिम'ज्झगमा, मारस्स विसये रतो ॥ १८९ ॥

८९७ एतञ्च समतिक्कम्म रतो बुद्धस्स सासने ।
सब्बोघं समतिक्कम्म अनुरुद्धो'व झायति ॥ १९० ॥

८९८ रूपा सद्दा रसा गन्धा फोट्ठब्बा च मनोरमा ।
एते च समतिक्कम्म अनुरुद्धो'व झायति ॥ १९१ ॥

८९९ पिण्डपातपटिक्कन्तो एको अदुतियो मुनि ।
एसति पंसुकूलानि अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९२ ॥

९०० विचिनि अग्गही धोवि रजयी धारयी मुनि ।
पंसुकूलानि मतिमा अनुरुद्धो अनासवो ॥ १९३ ॥

९०१ महिच्छो च असन्तुट्ठो संसट्ठो यो च उद्धतो ।
तस्स धम्मा इमे होन्ति पापका संकिलेसिका ॥ १९४ ॥

९०२ सतो च होति अप्पिच्छो सन्तुट्ठो अविघातवा ।
पविवेकरतो वित्तो निच्चमा'रद्धवीरियो ॥ १९५ ॥

९०३ तस्स धम्मा इमे होन्ति कुसला **बोधिपक्खिका** ।
अनासवो च सो होति, इति वुत्तं महेसिना ॥ १९६ ॥

९०४ मम सङ्कप्पम'ञ्ञाय सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन **इद्धिया** उपसङ्कमि ॥ १९७ ॥

९०५ यदा मे अहु सङ्कप्पो ततो उत्तरि देसयि ।
निप्पपञ्चरतो बुद्धो निप्पपञ्चम'देसयि ॥ १९८ ॥

९०६ तस्सा'हं धम्मम'ञ्ञाय विहासिं सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥ १९९ ॥

९०७ **पञ्चपञ्ञास वस्सानि यतो नेसज्जिको अहं** ।
पञ्चवीसति वस्सानि यतो मिद्धं समूहतं ॥ २०० ॥

९०८ **ना'हु अस्सासपस्सासो ठितचित्तस्स तादिनो** ।
अनेजो सन्तिमा'रब्भ चक्खुमा परिनिब्बुतो ॥ २०१ ॥

९०९ असल्लीनेन चित्तेन वेदनं अज्झवासयि।
पज्जोतस्से'व निब्बाणं विमोक्खो चेतसो अहू ॥ २०२ ॥

९१० एते पच्छिमका दानि मुनिनो **फस्सपञ्चमा**।
ना'ञ्ञे धम्मा भविस्सन्ति सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥ २०३ ॥

९११ न'त्थि दानि पुनावासो देवकायस्मिं जालिनि।
विक्खीणो जातिसंसारो न'त्थि दानि पुनब्भवो ॥ २०४ ॥

९१२ यस्स मुहुत्ते सहस्सदा। लोको संविदितो स **ब्रम्हकप्पो**।
वसी इद्धिगुणे चुतूपपाते। काले पस्सति देवता स भिक्खु * ॥ २०५ ॥

९१३ अन्नभारो पुरे आसिं दळिद्दो घासहारको।
समणं पटिपादेसिं उपरिट्ठं यसस्सिनं ॥ २०६ ॥

९१४ सो'म्हि सक्यकुले जातो **अनुरुद्धो**'ति मं विदू।
उपेतो नच्चगीतेहि सम्मताळप्पबोधनो ॥ २०७ ॥

९१५ अथाद्द'सासिं सम्बुद्धं सत्थारम'कुतोभयं।
तस्मिं चित्तं पसादेत्वा पब्बजिम'नगारियं ॥ २०८ ॥

९१६ पुब्बेनिवासं जानामि यत्थ मे वुसितं पुरे।
तावातिंसेसु देवेसु अट्ठासिं सक्कजातिया ॥ २०९ ॥

९१७ सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो अहं रज्जम'कारयिं।
चातुरन्तो विजितावी **जम्बुसण्डस्स** (v. l. जम्बुमण्डस्स)
इस्सरो।
अदण्डेन असत्थेन धम्मेन अनुसासयिं ॥ २१० ॥

९१८ इतो सत्त इतो सत्त संसारानि चतुद्दस।
निवासम'भिजानिस्सं देवलोके ठितो तदा ॥ २११ ॥

९१९ **पञ्चङ्गिके समाधि**म्हि सन्ते एकोदिभाविते।
पटिप्पस्सद्धिलद्धम्हि, **दिब्बचक्खुं** विसुज्झि मे ॥ २१२ ॥

९२० चुतूपपातं जानामि सत्तानं आगतिं गतिं।
इत्थ भाव'ञ्ञथाभावं झाने पञ्चङ्गिके ठितो ॥ २१३ ॥

---

* Burmese edition reads thus :—
यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा लोको। संविदितो सब्रम्हकप्पो वसि।
इद्धिगुणचुतूपपाते काले। पस्सति देवता सभिक्खुनो ॥

९२१ परिचिण्णो मया सत्था—पे०—(verse ६०७)समूहता ॥ २१४ ॥

९२२ **वज्जीनं वेळुगामे** अहं जीवितसङ्खया ।
हेट्ठतो वेळुगुम्बस्मिं निब्बायिस्सं अनासवो'ति" ॥ २१५ ॥

२५७ पारापरियो (v. l. पारम्परियो थेरो) (१०)

९२३ "समणस्स अहू चिन्ता पुप्फितम्हि महावने ।
एकग्गस्स निसिन्नस्स पविवित्तस्स झायिनो ॥ २१६ ॥

९२४ अञ्ञथा लोकनाथम्हि तिट्ठन्ते पुरिसुत्तमे ।
इरियं आसि भिक्खूनं अञ्ञथा दानि दिस्सते ॥ २१७ ॥

९२५ सीतवातपरित्तानं हिरिकोपीनछादनं ।
मत्तट्ठियं अभुञ्जिंसु सन्तुट्ठा इतरीतरे ॥ २१८ ॥

९२६ पणीतं यदि वा लूखं अप्पं वा यदि वा बहुं ।
यापनत्थम'भुञ्जिंसु अगिद्धा ना'धिमुच्छिता ॥ २१९ ॥

९२७ जीवितानं परिक्खारे भेसज्जे अथ पच्चये ।
न बाळ्हं उस्सुका आसुं यथा ते आसवक्खये ॥ २२० ॥

९२८ अरञ्ञे रुक्खमूलेसु कन्दरासु गुहासु च ।
विवेकम'नुब्रूहन्ता विहिंसु तप्परायना ॥ २२१ ॥

९२९ नीचनिविट्ठा सुभरा मुदू अत्थद्धमानसा ।
अब्यासेका (v. l. अब्यासोका) अत्थचिन्तावसानुगा ॥ २२२ ॥

९३० ततो पासादिकमा'सि गतं भुत्तं निसेवितं ।
सिनिद्धा तेलधारा'व अहोसि **इरियापथो** ॥ २२३ ॥

९३१ सब्बासवपरिक्खीणा महाझायी महाहिता ।
निब्बुता दानि ते थेरा, परित्ता दानि तादिसा ॥ २२४ ॥

९३२ कुसलानञ्च धम्मानं पञ्ञाय च परिक्खया ।
सब्बाकारवरूपेतं **लुज्जते जिनसासनं** ॥ २२५ ॥

९३३ पापकानञ्च धम्मानं किलेसानञ्च यो उतु ।
उपट्ठिता विवेकाय ये च सद्धम्मसेसका ॥ २२६ ॥

९३४ ते किलेसा पवड्ढन्ता आविसन्ति बहुं जनं ।
कीळन्ति मञ्ञे बालेहि उम्मत्तेहि'व रक्खसा ॥ २२७ ॥

९३५ किलेसेहि अभिभूता ते तेन तेन विधाविता ।
नरा किलेसवत्थूसु सयंगाहे'व (v. l. ससङ्गामे'व) घोसिते ॥२२८॥

९३६ परिच्चजित्वा सद्धम्मं अञ्ञमञ्ञेहि भण्डरे ।
दिट्ठिगतानि अन्वेन्ता 'इदं सेय्यो'ति मञ्ञरे ॥ २२९ ॥

९३७ धनञ्च पुत्तं भरियञ्च छड्डयित्वान निग्गता ।
कटच्छु भिक्खहेतू'पि अकिच्चानि निसेवरे ॥ २३० ॥

९३८ उदरावदेहकं भुत्वा सयन्ति उत्तानसेय्यका ।
कथा वदेन्ति, पटिबुद्धा या कथा सत्थु गरहिता ॥ २३१ ॥

९३९ सब्बकारुक्कसिप्पानि (v. l. सब्बकारुणसिप्पानि)
चित्तिकत्वान सिक्खरे ।
अवूपसन्ता अज्झत्तं सामञ्ञत्थो'ति अच्छति ॥ २३२ ॥

९४० मत्तिकं तेलं चुण्णञ्च उदकासनभोजनं ।
गिहीनं उपनामेन्ति आकङ्खन्ता बहुत्तरं ॥ २३३ ॥

९४१ दन्तपोणं कपिट्ठञ्च पुप्फखादनियानि च ।
पिण्डपाते च सम्पन्ने अम्बे आमलकानि च ॥ २३४ ॥

९४२ भेसज्जेसु यथा वेज्जा, किच्चाकिच्चे यथा गिही ।
गणिका'व विभूसायं इस्सरे खत्तिया यथा ॥ २३५ ॥

९४३ नेकतिका वञ्चनिका कूटसक्खी अवाटुका (v. l. अपाटुका)
बहूहि परिकप्पेहि आमिसं परिभुञ्जरे ॥ २३६ ॥

९४४ लेसकप्पे परियाये परिकप्पे'नुधाविता ।
जीविकत्था (v. l. जीविकत्ता) उपायेन सङ्कड्ढन्ति बहुं धनं
(v. l. जनं) ॥ २३७ ॥

९४५ उपट्ठपेन्ति परिसं कम्मतो नो च धम्मतो ।
धम्मं परेसं देसेन्ति लाभतो नो च अत्थतो ॥ २३८ ॥

९४६ सङ्घलाभस्स भण्डं'ति सङ्घतो परिबाहिरा ।
परलाभोप'जीवन्ता अहिरीका'व न लज्जरे ॥ २३९ ॥

९४७ ना'नुयुत्ता तथा एके मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
सम्भावनं येव इच्छन्ति लाभसक्कारमुच्छिता ॥ २४० ॥

९४८ एवं नानप्पयातम्हि न दानि सुकरं कता ।
अफुसितं वा फुसितं फुसितं वा'नुरक्खितुं ॥ २४१ ॥

९४९ यथा कण्टकट्ठानम्हि चरेय्या'नुपाहनो ।
सतिमु'पट्ठपेत्वान एवं गामे मुनी चरे ॥ २४२ ॥

९५० सरित्वा **पुब्बके योगी** तेसं वत्तम'नुस्सरं ।
किञ्चा'पि पच्छिमो कालो फुसेय्य अमतं पदं" ॥ २४३ ॥

९५१ इदं वत्वा सालवने समणो भावितिन्द्रियो ।
ब्राम्हणो परिनिब्बायि इसि खीणपुनब्भवो'ति" ॥ २४४ ॥

उद्दानं

अधिमुत्तो पारापरियो तेलकानि रट्ठपालो ।
मालुंक्य सेलो भद्दियो अङ्गुलि दिब्बचक्खुको[1] ।
पारापरियो दसे'ते वीसम्हि सुपरिकित्तिता ।
गाथायो **द्वे सता होन्ति पञ्चतालीस** उत्तरिं'ति[2] ।

निट्ठितो **वीसति-निपातो**

---

1 The absence of अनुरुद्ध makes the number of Bhikkhus *Nine, but* the Theras mentioned in the Uddāna are *Ten.* दिब्बचक्खुक, therefore, must be taken as standing for अनुरुद्ध, since he possessed the divine power of sight. *Editor.*

2. The total number of verses in this vagga comes to 244 and not 245 as mentioned in the Uddāna.

तिंस-निपातो *
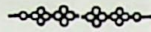
[३२]

२५८ फुस्स-थेरो (१)

९५२ "पासादिके बहू दिस्वा भावितत्ते सुसंवुते ।
इसि **पण्डरसगोत्तो** अपुच्छि **फुस्ससव्हयं** ॥ १ ॥

९५३ किं छन्दा किम'धिप्पाया किमा'कप्पा भविस्सरे ।
अनागतम्हि कालम्हि तं मे अक्खाहि पुच्छितो" ॥ २ ॥

९५४ "सुणोहि वचनं मय्हं इसि पण्डरसव्हय ।
सक्कच्चमु'पधारेहि, आचिक्खिस्सामि अनागतं ॥ ३ ॥

९५५ कोधना उपनाही च मक्खी थम्भी सठा बहू ।
इस्सुकी नानावादा च भविस्सन्ति अनागते ॥ ४ ॥

९५६ अञ्ञातमानिनो धम्मे गम्भीरे तीरगोचरा ।
लहुका अगरू धम्मे अञ्ञमञ्ञम'गारवा ॥ ५ ॥

९५७ बहू आदीनवा लोके उप्पज्जिस्सन्ति'नागते ।
सुदेसितं इमं धम्मं किलिसिस्सन्ति दुम्मती ॥ ६ ॥

९५८ गुणहीना'पि सङ्घम्हि वोहरन्ति (v. l. वोहरन्ता [अ] विसारदा) विसारदा ।
बलवन्तो पि भविस्सन्ति मुखरा अस्सुताविनो ॥ ७ ॥

---

* In sequence there should have been 21–29 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 30th !
—Editor.

९५९. गुणवन्तो पि सङ्घम्हि वोहरन्ता यथत्थतो ।
दुब्बला ते भविस्सन्ति हिरिमना अनत्थिका ॥ ८ ॥

९६० रजतं जातरूपञ्च खेत्तं वत्थुं अजेळकं ।
दासीदासञ्च दुम्मेधा सादियिस्सन्ति' नागते ॥ ९ ॥

९६१ उज्झानसञ्ञिनो बाला सीलेसु असमाहिता ।
उन्नळा विचरिस्सन्ति (v. l. विवदिस्सन्ति) कलहाभिरता मगा ॥ १० ॥

९६२ उद्धता च भविस्सन्ति नीलचीवरपारुता ।
कुहा थद्धा लपा सिङ्गी चरिस्सन्ति अरिया विय ॥ ११ ॥

९६३ तेलसण्हेहि केसेहि चपला अञ्जनक्खिका ।
रथियाय गमिस्सन्ति दन्तवण्णकपारुता ॥ १२ ॥

९६४ अजेगुच्छं विमुत्तेहि सुरत्तम'रहद्धजं ।
जिगुच्छिस्सन्ति कासावं ओदातेसु समुच्छिता ॥ १३ ॥

९६५ लाभकामा भविस्सन्ति कुसीता हीनवीरिया ।
किच्छन्ता वनपत्तानि गामन्तेसु वसिस्सरे ॥ १४ ॥

९६६ ये ये लाभं लभिस्सन्ति मिच्छाजीवरता सदा ।
ते ते चा'नुसिक्खन्ता भजिस्सन्ति असंयता ॥ १५ ॥

९६७ ये ये अलाभिनो लाभं न ते पुज्जा (v. l. पूजा) भविस्सरे ।
सुपेसले पि ते धीरे सेविस्सन्ति न ते तदा ॥ १६ ॥

९६८ मिलक्खुरजनं रत्तं गरहन्ता सकं धजं ।
तित्थियानं धजं केचि धारेस्सन्ति अवदातकं ॥ १७ ॥

९६९ अगारवो च कासावे तदा तेसं भविस्सति ।
पटिसङ्खा च कासावे भिक्खूनं न भविस्सति ॥ १८ ॥

९७० अभिभूतस्स दुक्खेन सल्लविद्धस्स रुप्पतो ।
पटिसङ्खा महाघोरा नागस्सासि अचिन्तिया ॥ १९ ॥

९७१ **छद्दन्तो** हि तदा दिस्वा सुरत्तम'रहद्धजं ।
तावदे'व भणी गाथा गजो अत्थो'पसंहिता :— ॥ २० ॥

९७२ 'अनिक्कसावो कासावं यो वत्थं परिदहिस्सति ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावम'रहति ॥ २१ ॥

९७३ 'यो च वन्तकसाव'स्स सीलेसु सुसमाहितो।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावम'रहति' ॥ २२ ॥

९७४ विपन्नसीलो दुम्मेधो पाकटो कामकारियो।
विब्भन्तचित्तो निस्सुक्को, न सो कासावम'रहति ॥ २३ ॥

९७५ यो च सीलेन सम्पन्नो वीतरागो समाहितो।
ओदातमनसङ्कप्पो, स वे कासावम'रहति ॥ २४ ॥

९७६ उद्धतो उन्नळो बालो सीलं यस्स न विज्जति।
ओदातकं अरहति, कासावं किं करिस्सति? ॥ २५ ॥

९७७ भिक्खू च भिक्खुनियो च दुट्ठचित्ता अनादरा।
तादीनं मेतचित्तानं निग्गण्हिस्सन्ति'नागते ॥ २६ ॥

९७८ सिक्खापेन्ता'पि थेरेहि बाला चीवरधारणं।
न सुणिस्सन्ति दुम्मेधा पाकटा कामकारिया ॥ २७ ॥

९७९ ते तथा सिक्खिता बाला अञ्ञमञ्ञम'गारवा।
नादियिस्सन्ति उपज्झाये खलुङ्को विय सारथिं ॥ २८ ॥

९८० **एवं अनागतद्धानं पटिपत्ति भविस्सति।**
भिक्खूनं भिक्खुनीनञ्च पत्ते कालम्हि पच्छिमे ॥ २९ ॥

९८१ पुरा आगच्छते एतं अनागतं महब्भयं।
सुब्बचा होथ सखिला अञ्ञमञ्ञं सगारवा ॥ ३० ॥

९८२ मेत्तचित्ता कारुणिका होथ सीलेसु संवुता।
आरद्धविरिया पहितत्ता निच्चं दळ्ह परक्कमा ॥ ३१ ॥

९८३ पमादं भयतो दिस्वा अप्पमादञ्च खेमतो।
भावेथ'ट्ठङ्गिकं मग्गं फुसन्ति **अमतं पदं**'ति" ॥ ३२ ॥

२५९ सारिपुत्तो थेरो (२)

९८४ "यथाचारी यथासतो सतिमा यथा सङ्कप्पचरियाय अप्पमत्तो।
अज्झत्तरतो सुसमाहितत्तो एको सन्तुसितो, तमाहु भिक्खुं ॥ ३३ ॥

९८५ अल्लं सुक्खञ्च भुञ्जन्तो न बाळ्हं सुहितो सिया।
ऊनूदरो मिताहारो सतो भिक्खु परिब्बजे ॥ ३४ ॥

९८६ **चत्तारो पञ्च आलोपे अभुत्वा उदकं पिवे।**
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३५ ॥

९८७ कप्पियतञ्च आदेति चीवरं इदम'त्थिकं।
अलं फासुविहाराय पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ ३६ ॥

९८८ पल्लङ्केन निसिन्नस्स जण्णुके ना'भिवस्सति।
अलं......पे०......भिक्खुनो ॥ ३७ ॥

९८९ यो सुखं दुक्खतो अद्द दुक्खं अद्दक्खि सल्लतो।
उभयन्तरेन ना'होसि, केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३८ ॥

९९० मा मे कदाचि पापिच्छो कुसीतो हीनवीरियो।
अप्पस्सुतो अनादरो केन लोकस्मिं किं सिया ? ॥ ३९ ॥

९९१ बहुस्सुतो च मेधावी सीलेसु सुसमाहितो।
चेतोसमथम'नुयुत्तो अपि मुद्धनि तिट्ठतु ॥ ४० ॥

९९२ यो पपञ्चम'नुयुत्तो पपञ्चाभिरतो मगो।
विराधयी सो निब्बाणं **योगक्खेमं अनुत्तरं** ॥ ४१ ॥

९९३ यो च पपञ्चं हित्वान निप्पपञ्चपथे रतो।
आराधयी सो निब्बाणं योगक्खेमं अनुत्तरं ॥ ४२ ॥

९९४ गामे वा यदि वा'रञ्ञे निन्ने वा यदि वा थले।
यत्थ अररहन्तो विहरन्ति तं भूमि रामणेय्यकं ॥ ४३ ॥

९९५ रमणीयानि अरञ्ञानि यत्थ न रमती जनो।
वीतरागा रमिस्सन्ति, न ते कामगवेसिनो ॥ ४४ ॥

९९६ निधीनं' व पवत्तारं यं पस्से वज्जदस्सिनं।
निग्गय्हवादिं मेधाविं तादिसं पण्डितं भजे।
तादिसं भजमानस्स सेय्यो होति न पापियो ॥ ४५ ॥

९९७ ओवदेय्या'नुसासेय्य असब्भा च निवारये।
सतं हि सो पियो होति असतं होति अप्पियो ॥ ४६ ॥

९९८ अञ्ञस्स भगवा बुद्धो धम्मं देसेसि चक्खुमा।
धम्मे देसियमानम्हि सोतं ओधेसिं अत्थिको ॥ ४७ ॥

९९९ तं मे अमोघं सवनं विमुत्तो'म्हि अनासवो।
ने'व पुब्बेनिवासाय न'पि दिब्बस्स चक्खुनो ॥ ४८ ॥

१००० चेतो–परियाय–इद्धिया चुतिया उपपत्तिया।
सोतधातुविसुद्धिया **पणिधी मे न विज्जति** ॥ ४९ ॥

१००१ रुक्खमूलं'व निस्साय मुण्डो सङ्घाटिपारुतो।
पञ्ञाय उत्तमो थेरो **उपतिस्सो**'व झायति (v. l. चभयति, चभायति) ॥ ५० ॥

१००२ अवितक्कं समापन्नो सम्मासम्बुद्धसावको।
अरियेन तुण्हिभावेन उपेतो होति तावदे ॥ ५१ ॥

१००३ यथा पि पब्बतो सेलो अचलो सुपतिट्ठितो।
एवं मोहक्खया भिक्खु पब्बतो'व न वेधति ॥ ५२ ॥

१००४ अनङ्गणस्स पोसस्स निच्चं सुचिगवेसिनो।
वालग्गमत्तं पापस्स अब्भा'मत्तं'व खायति ॥ ५३ ॥

१००५ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं।
निक्खिपिस्सं इमं कायं सम्पजानो पटिस्सतो ॥ ५४ ॥

१००६ ना'भिनन्दामि मरणं ना'भिनन्दामि जीवितं।
कालञ्च पटिकङ्खामि निब्बिसं भतको यथा ॥ ५५ ॥

१००७ उभयेनं इदं मरणमे'व ना'मरणं पच्छा वा पुरे वा।
पटिपज्जथ मा विनस्सथ, **खणो वे मा उपच्चगा** ॥ ५६ ॥

१००८ नगरं यथा पच्चन्तं गुत्तं सन्तरबाहिरं।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वे मा उपच्चगा।
खणातीता हि सोचन्ति निरयम्हि समप्पिता ॥ ५७ ॥

१००९ उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो।
धुनाति पापके धम्मे दुमपत्तं'व मालुतो ॥ ५८ ॥

१०१० उपसन्तो उपरतो मन्तभाणी अनुद्धतो।
अब्बहि पापके धम्मे दुमपत्तं'व मालुतो ॥ ५९ ॥

१०११ उपसन्तो अनायासो विप्पसन्नम'नाविलो।
कल्याणसिलो मेधावी दुक्खस्स'न्तकरो सिया ॥ ६० ॥

१०१२ न विस्ससे (v. l. विस्सये) एक तियेसु एवं। अगारिसु पब्बजितेसु चा'पि।
साधू'पि हुत्वान असाधु होन्ति। असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥ ६१ ॥

१०१३ कामच्छन्दो च व्यापादो थीनमिद्धञ्च भिक्खुनो।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च **पञ्च ते चित्तकेलिसा** (v. l. चित्त-किलिसा) ॥ ६२ ॥

१०१४ यस्स सक्करियमानस्स असक्कारेन चू'भयं।
समाधि न विकम्पति अप्पमादविहारिनो ॥ ६३ ॥

१०१५ तं झायिनं साततिकं सुखुमदिट्ठिविपस्सकं।
उपादानक्खयारामं आहु **सप्पुरिसो** इति ॥ ६४ ॥

१०१६ महासमुद्दो पथवी पब्बतो अनिलो पि च।
उपमाय न युज्जन्ति सत्थुवरविमुत्तिया ॥ ६५ ॥

१०१७ चक्का'नुवत्तको थेरो महाञाणी समाहितो।
पथवापग्गि समानो न रज्जति न दुस्सति ॥ ६६ ॥

१०१८ **पञ्ञापारमितं** पत्तो महाबुद्धि महामुनि।
अजळो जळसमानो सदा चरति निब्बुतो ॥ ६७ ॥

१०१९ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ६८ ॥

१०२० सम्पादेथा'प्पमादेन एसा मे अनुसासनी।
हन्दा'हं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तो'म्हि सब्बधी'ति" ॥ ६९ ॥

२६० आनन्दो थेरो (३)

१०२१ "पिसुनेन च कोधनेन (च)। मच्छरिना च विभूतिनन्दिना।
सखितं न करेय्य पण्डितो। **पापो कापुरिसेन सङ्गमो** ॥ ७० ॥

१०२२ सद्धेन च पेसलेन च। पञ्ञवता बहुस्सुतेन च।
सखितं हि करेय पण्डितो। **भद्दो सप्पुरिसेन सङ्गमो** ॥ ७१ ॥

१०२३ पस्स चित्तकतं बिम्बं अरुकायं समुस्सितं।
आतुरं बहुसङ्कप्पं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ ७२ ॥

१०२४ बहुस्सुतो **चित्तकथी** बुद्धस्स परिचारको।
पन्नभारो विसंयुत्तो सेय्यं कप्पेति गोतमो ॥ ७३ ॥

१०२५ खीणासवो विसंयुत्तो सङ्गा'तीतो सुनिब्बुतो।
धारेति अन्तिमं देहं जातिमरणपारगू ॥ ७४ ॥

१०२६ यस्मिं पतिट्ठिता धम्मा बुद्धस्सा'दिच्चबन्धुनो ।
निब्बाणगमने मग्गे, सो'यं तिट्ठति गोतमो ॥ ७५ ॥

१०२७ **द्वासीतिं** बुद्धतो गण्हिं, **द्वे सहस्सानि** भिक्खुतो ।
चतुरासीति सहस्सानि ये'मे धम्मा पवत्तिनो ॥ ७६ ॥

१०२८ अप्पस्सुतो'यं पुरिसो बलिवद्दो'व जीरति ।
मंसानि तस्स वड्ढन्ति, पञ्ञा तस्स न वड्ढति ॥ ७७ ॥

१०२९ बहुस्सुतो अप्पसुतं यो सुतेना'तिमञ्ञति ।
अन्धो पदीपधारो'व तत्थे'व पटिभाति मं ॥ ७८ ॥

१०३० बहुस्सुतं उपासेय्य सुतञ्च न विनासये ।
तं मूलं ब्रम्हचरियस्स; तस्मा धम्मधरो सिया ॥ ७९ ॥

१०३१ पुब्बा'परञ्ञू अत्थञ्ञू निरुत्तिपदकोविदो ।
सुग्गहीतञ्च गण्हाति अत्थञ्चो'पपरिक्खति ॥ ८० ॥

१०३२ खन्त्या छन्दिकतो (v. l. छन्दकतो) होति, उस्सहित्वा तुलेति तं ।
समये सो पदहति अज्झत्तं सुसमाहितो ॥ ८१ ॥

१०३३ बहुस्सुतं धम्मधरं सप्पञ्ञं बुद्धसावकं ।
धम्मविञ्ञाणं आकङ्खं तं भजेथ तथाविधं ॥ ८२ ॥

१०३४ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स पूजनेय्यो बहुस्सुतो ॥ ८३ ॥

१०३५ धम्मारामो धम्मरतो धम्मं अनुविचिन्तयं ।
धम्मम'नुस्सरं भिक्खु सद्धम्मा न परिहायति ॥ ८४ ॥

१०३६ कायमच्छेरगरुनो हिय्यमाने अनुट्ठहे (v. l. अनुद्धसो) ।
सरीरसुखगिद्धस्स (v. l. °मिद्धस्स) **कुतो समणफासुता?**
॥ ८५ ॥

१०३७ न पक्खन्ति दिसा सब्बा धम्मा न पटिभन्ति मं ।
गते कल्याणमित्तम्हि अन्धकारं'व खायति ॥ ८६ ॥

१०३८ अब्भातीतसहायस्स अतीतगतसत्थुनो ।
न'त्थि एतादिसं मित्तं यथा कायगतासति ॥ ८७ ॥

१०३९ ये पुराणा अतीता ते, नवेहि न समेति मे ।
स्व'ज्ज एको'व झायामि वस्सुपेतो'व पक्खिमा ॥ ८८ ॥

१०४० दस्सनाय अतिक्कन्ते नानावेरज्जके बहू ।
मा वारयित्थ सोतारो पस्सन्तु समयो ममं ॥ ८९ ॥

१०४१ दस्सनाय अतिक्कन्ते नानवेरज्जके पुथू ।
करोति सत्था ओकासं न निवारेति चक्खुमा ॥ ९० ॥

१०४२ **पण्णवीसतिवस्सानि** सेखभूतस्स मे सतो ।
न कामसञ्ञा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९१ ॥

१०४३ पण्णवीसतिवस्सानि सेखभूतस्स मे सतो ।
न दोससञ्ञा उप्पज्जि पस्स धम्मसुधम्मतं ॥ ९२ ॥

१०४४ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन कायकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९३ ॥

१०४५ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन वचीकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९४ ॥

१०४६ पण्णवीसतिवस्सानि भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन मनोकम्मेन, छाया'व अनपायिनी (v. l. अनुपायिनी)
॥ ९५ ॥

१०४७ बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स पिट्ठितो अनुचङ्कमिं ।
धम्मे देसियमानम्हि ञाणं मे उदपज्जथ ॥ ९६ ॥

१०४८ अहं सकरणीयो'म्हि सेखो अप्पत्तमानसो ।
सत्थु च परिनिब्बाणं यो अम्हं अनुकम्पको ॥ ९७ ॥

१०४९ तदा'सि यं भिंसनकं, तदा'सि लोमहंसनं ।
सब्बाकारवरूपेते सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥ ९८ ॥

१०५० बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स **आनन्दो** परिनिब्बुतो ॥ ९९ ॥

१०५१ बहुस्सुतो धम्मधरो कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स अन्धकारे तमोनुदो ॥ १०० ॥

१०५२ गतिमन्तो सतीमन्तो धितिमन्तो च यो इसि ।
सद्धम्माधारको थेरो आनन्दो रतनाकरो ॥ १०१ ॥

१०५३ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता " ॥ १०२ ॥

उद्दानं

फुस्सो उपतिस्सो आनन्दो तयो'ति'मे पकित्तिता ।
गाथायो तत्थ सङ्खाता **सतं पञ्च** च **उत्तरी**'ति* ।

निट्ठितो **तिंसनिपातो**†

---

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to *102* and *not 105* as mentioned in the Uddāna. —Editor.

† In sequence there should have been 31–39 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 40th ! —Editor.

चत्तालीस-निपातो

[३३]

२६१ महाकस्सपो थेरो (१)

१०५४ "न गणेन पुरक्खतो चरे । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
नानाजनसङ्गहो दुक्खो । इति दिस्वान गणं न रोचये ॥ १ ॥

१०५५ न कुलानि उपब्बजे मुनि । विमनो होति समाधि-दुल्लभो ।
सो उस्सुको रसा'नुगिद्धो । अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २ ॥

१०५६ पङ्को'ति हि नं अवेदयुं । या'यं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं (v. l. ददुज्जहं) । सक्कारो कापुरिसेन
दुज्जहो ॥ ३ ॥

१०५७ सेनासनम्हा ओरुय्ह नगरं पिण्डाय पाविसिं ।
भुञ्जन्तं पुरिसं कुट्ठिं सक्कचं तं उपट्ठहिं ॥ ४ ॥

१०५८ सो तं पक्केन हत्थेन आलोपमु'पनामयि ।
आलोपं पक्खिपन्तस्स अङ्गुली पे'त्थ छिज्जथ ॥ ५ ॥

१०५९ कुड्डमूलञ्च निस्साय आलोपं तं अभुञ्जिसं ।
भुञ्जमाने च भुत्ते वा जेगुच्छं मे न विज्जति ॥ ६ ॥

१०६० उत्तिट्ठपिण्डो आहारो पूतिमुत्तञ्च ओसधं ।
सेनासनं रुक्खमूलं पंसुकूलञ्च चीवरं ।
यस्से'ते अभिसम्भुत्वा, स वे **चातुद्दिसो नरो** ॥ ७ ॥

१०६१ यत्थ एके विहञ्ञन्ति आरुहन्तो सिलुच्चयं ।
तस्स बुद्धस्स दायादो सम्पजानो पटिस्सतो ।
इद्धिबलेन उपत्थद्धो (v. l. पत्थद्धो) कस्सपो अभिरूहति ॥ ८ ॥

१०६२ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुय्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो पहीन**भयभेरवो** ॥ ९ ॥

१०६३ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुय्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो **डय्हमानेसु निब्बुतो** ॥ १० ॥

१०६४ पिण्डपातपटिक्कन्तो सेलमा'रुय्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो **कतकिच्चो अनासवो** ॥ ११ ॥

१०६५ **करेरिमाला**वितता भूमिभागा मनोरमा ।
कुञ्जराभिरुदा रम्मा, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १२ ॥

१०६६ नीलब्भवण्णा रुचिरा वारिसीता सुचिन्धरा ।
इन्दगोपक सञ्छन्ना, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १३ ॥

१०६७ नीलब्भकूटसदिसा कूटागारवरूपमा ।
वारणाभिरुदा रम्मा, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १४ ॥

१०६८ अभिवुट्ठा रम्मतला नगा इसिभि सेविता ।
अब्भुन्नदिता सिखीही, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १५ ॥

१०६९ अलं झायितुकामस्स पहितत्तस्स मे सतो ।
अलं मे अत्थकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ १६ ॥

१०७० अलं मे फासुकामस्स पहितत्तस्स भिक्खुनो ।
अलं मे योगकामस्स पहितत्तस्स तादिनो ॥ १७ ॥

१०७१ उम्मापुप्फेन समाना (v. l. उम्मापुप्फवसमाना) गगना'व अब्भछादिता ।
नानादिजगणा'किण्णा, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १८ ॥

१०७२ अनाकिण्णा गहट्ठेहि मिगसङ्घनिसेविता ।
नानादिजगणा'किण्णा, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ १९ ॥

१०७३ अच्छोदिका पुथुसिला गोनङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, **ते सेला रमयन्ति मं** ॥ २० ॥

१०७४ न पञ्चङ्गिकेन तुरियेन रति मे होति तादिसी।
यथा एकग्गचित्तस्स सम्मा धम्मं विपस्सतो ॥ २१ ॥

१०७५ कम्मं बहुकं न कारये। परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे।
उस्सुक्को सो रसा'नुगिद्धो। अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥ २२ ॥

१०७६ कम्मं बहुकं न कारये। परिवज्जेय्य अनत्थनेय्यमे'तं
किच्छति कायो किलमति। दुक्खितो सो समथं न विन्दति ॥ २३ ॥

१०७७ ओट्ठपहतमत्तेन अत्तानं पि न पस्सति।
पत्थद्धगीवो चरति अहं सेय्यो'ति मञ्ञति ॥ २४ ॥

१०७८ असेय्यो सेय्यसमानं बालो मञ्ञति अत्तानं।
न तं विञ्ञू पसंसन्ति पत्थद्धमानसं नरं ॥ २५ ॥

१०७९ यो च सेय्यो' हम'स्मी'ति ना'हं सेय्यो'ति वा पुन।
हीनो' हं सदिसो वा'ति विधासु न विकम्पति ॥ २६ ॥

१०८० पञ्ञवन्तं तथावादिं सीलेसु सुसमाहितं।
चेतो-समथसंयुत्तं तञ्च विञ्ञू पसंसरे ॥ २७ ॥

१०८१ यस्स सब्रम्हचारीसु गारवो नू'पलब्भति।
आरका होति सद्धम्मा नभसो पुथवी यथा ॥ २८ ॥

१०८२ येसञ्च हिरिओत्तप्पं सदा सम्मा उपट्ठितं।
विरूळ्हब्रम्हचरिया तेसं खीणा पुनब्भवा ॥ २९ ॥

१०८३ उद्धतो चपलो भिक्खु पंसकूलेन पारुतो।
कपी'व सीहचम्मेन न सो तेनु'पसोभति ॥ ३० ॥

१०८४ अनुद्धतो अचपलो निपको संवुतिन्द्रियो।
सोभति पंसुकूलेन सीहो'व गिरिगब्भरे ॥ ३१ ॥

१०८५ एते सम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्सिनो।
दस देवसहस्सानि सब्बे ते ब्रम्हकायिका ॥ ३२ ॥

१०८६ धम्म-सेनापतिं धीरं महाझायिं समाहितं।
सारिपुत्तं नमस्सन्ता तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ॥ ३३ ॥

१०८७ 'नमो ते पुरिसाजञ्ञ, नमो ते पुरिसुत्तम।
यस्स ते ना'भिजानाम यं'पि निस्साय झायति ॥ ३४ ॥

१०८८ 'अच्छेरं वत बुद्धानं गम्भीरो गोचरो सको ।
ये मयं ना'भिजानाम **वालवेधी** समागता' ॥ ३५ ॥

१०८९ तं तथा देवकायेहि पूजितं पूजनारहं ।
सारिपुत्तं तदा दिस्वा **कप्पिनस्स** सितं अहू ॥ ३६ ॥

१०९० यावता बुद्धक्खेत्तम्हि ठपयित्वा महामुनिं ।
धुतगुणे विसिट्ठो'हं, सादिसो मे न विज्जति ॥ ३७ ॥

१०९१ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥ ३८ ॥

१०९२ न चीवरे न सयने भोजने नु'पलिम्पति ।
गोतमो अनप्पमेय्यो मुळालिपुप्फं विमलं'व अम्बुना । निक्खम्मनिन्नो'ति भवा'भिनिस्सटो ॥ ३९ ॥

१०९३ **सतिपट्ठान**गीवो सो सद्धाहत्थो महामुनि ।
पञ्ञासीसो महाञाणी सदा चरति निब्बुतो'ति'' ॥ ४० ॥

उद्दानं

चत्ताळीसनिपातम्हि **महाकस्सप**सव्हयो ।
एको'व थेरो, गाथायो **चत्ताळीस दुवे**'पि चा'ति* ॥

चत्ताळीस-निपातो निट्ठितो†

---

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to *40* and *not 42* as mentioned in the Uddāna. —*Editor.*

† In sequence there should have been 41–49 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 50th !
—Editor.

पञ्ञास-निपातो
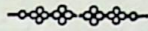
[३४]

२६२ तालपुटो-थेरो (१)

१०९४ "कदा नु'हं पब्बतकन्दरासु । एकाकियो अदुतियो विहस्सं ।
अनिच्चतो सब्बभवं विपस्सं । तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ? ॥१॥

१०९५ कदा नु'हं भिन्नपटन्धरो मुनि । कासाववत्थो अममो निरासयो
(v. l. निरासो) ?
रागञ्च दोसञ्च तथे'व मोहं । हन्त्वा सुखी पवनगतो विहस्सं ? ॥ २ ॥

१०९६ कदा अनिच्चं वधरोगनीळं । कायं इमं मच्चुजरायु'पद्दुतं ।
विपस्समानो वीतभयो विहस्सं । एको वने तं नु कदा भविस्सति ?
॥ ३ ॥

१०९७ कदानु'हं भयजननिं दुक्खावहं । तण्हालतं बहुविधा'नुवत्तनिं ।
पञ्ञामयं तिखिणम'सिं गहेत्वा । छेत्वा वसे तं पि कदा भविस्सति ?
॥ ४ ॥

१०९८ कदा नु पञ्ञामयमु'ग्गतेजं । सत्थं इसीनं सह सादियित्वा ।
मारं ससेनं सहसा भञ्जिस्सं । सीहासने तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ५ ॥

१०९९ कदा नु'हं सब्भि समागमेसु । दिट्ठो भवे धम्मगरूहि तादिहि ।
यथावदस्सीहि जितिन्द्रियेहि । पधानियो तं नु कदा भविस्सति ? ॥६॥

११०० कदा नु मं तन्दिखुदापिपासा । वाता'तपा कीटसिरिंसपा वा ।
निबाधयिस्सन्ति न तं **गिरिब्बजे** । अत्तत्थियं तं नु कदा भविस्सति ? ॥ ७ ॥

११०१ कदा नु खो यं विदितं महेसिना। **चत्तारि सच्चानि** सुदुद्दसानि।
समाहितत्तो सतिमा अगच्छं। पञ्ञाय तं तं नु कदा भविस्सति?
॥ ८ ॥

११०२ कदा नु रूपे अमिते च सद्दे। गन्धे रसे फुसितब्बे च धम्मे।
आदित्ततो'हं समथेहि युत्तो। पञ्ञाय दक्खं तदि'दं कदा मे?
॥ ९ ॥

११०३ कदा नु'हं दुब्बचनेन वुत्तो। ततो निमित्तं विमनो न हेस्सं।
अथो पसट्ठो पि ततो निमित्तं। तुट्ठो न हेस्सं तदि'दं कदा मे?
॥ १० ॥

११०४ कदा नु कट्ठे च तिणे लता च। खन्धे इमे'हं अमिते च धम्मे।
अज्झत्तिकाने'व च **बाहिरानि** च। समं तुलेय्यं तदि'दं कदा मे?
॥ ११ ॥

११०५ कदा नु मं पावुसकालमेघो। नवेन तोयेन सचीवरं वने।
इसिप्पयातम्हि पथे वजन्तं। ओवस्सते तं नु कदा भविस्सति?
॥ १२ ॥

११०६ कदा मयूरस्स सिखण्डिनो वने। दिजस्स सुत्वा गिरिगब्भरे रुतं।
पच्चुट्ठहित्वा **अमतस्स पत्तिया**। सञ्चिन्तये तं नु कदा भवि-
स्सति? ॥ १३ ॥

११०७ कदा नु **गङ्गं यमुनं सरस्सतिं**। पाताल-खित्तं वळवा मुखञ्च।
असज्जमानो पतरेय्यमि'द्धिया। विभिंसनं तं नु कदा भविस्सति?
॥ १४ ॥

११०८ कदा नु नागो'व सङ्गामचारी। पदालये कामगुणेसु छन्दं।
निब्बज्जयं **सब्बसुभं निमित्तं**। झाने युतो तं नु कदा भविस्सति?
॥ १५ ॥

११०९ कदा इणट्टो'व दळिद्दको निधिं। आराधयित्वा धनिकेहि पीळितो।
तुट्ठो भविस्सं अधिगम्म सासनं। महेसिनो तं नु कदा भविस्सति? ॥१६॥

१११० बहूनि वस्सानि तया'म्हि याचितो। अगारवासेन अलं नु ते इदं।
तं दानि मं पब्बजितं समानं। किं कारणं चित्त तुवं नियुञ्जसि
(v. l. न युञ्जसि)? ॥ १७ ॥

१९११ ननु अहं चित्त तया'म्हि याचितो । **गिरिब्बजे चित्रछदा** (v. l. चित्रछमा) विहङ्गमा ।
महिन्दघोसत्थनिताभिगज्जिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनम्हि झायिनं ॥१८॥

१९१२ कुलम्हि मित्ते च पिये च ञातके । खिड्डारतिं कामगुणञ्च लोके ।
सब्बं पहाय इदम'ज्झुपागतो । अथो'पि त्वं चित्त न मय्हं तुस्ससि ॥१९॥

१९१३ ' ममे'व एतं न हि तं परेसं । सन्नाहकाले परिदेवितेन किं ? ।
सब्बमि'दं चलमि'ति पेक्खमानो । अभिनिक्खमिं **अमतं पदं** जिगीसं ॥ २० ॥

१९१४ सुवुत्तवादी (v. l. सुयुत्तवादी) द्विपदानमु'त्तमो । महाभिसक्को नरदम्मसारथी ।
चित्तं चलं मक्कटसन्निभं इति । अवीतरागेन सुदुन्निवारियं (v. l. सुदुन्निवारयं) ॥ २१ ॥

१९१५ कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा । अविद्दसू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
ते दुक्खमि'च्छन्ति पुनब्भवेसिनो । चित्तेन नीता निरये निरङ्कता ॥ २२ ॥

१९१६ मयूरकोञ्चाभिरुदम्हि कानने । दीपीहि ब्यग्घेहि पुरक्खतो वसं ।
काये अपेक्खं जह मा विराये । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २३ ॥

१९१७ भावेहि झानानि च इन्द्रियानि च । बलानि बोज्झङ्गसमाधिभावना ।
तिस्सो च विज्जा फुस बुद्धसासने । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २४ ॥

१९१८ भावेहि मग्गं अमतस्स पत्तिया । निय्यानिकं सब्बदुक्खक्खयोगधं
अट्ठङ्गिकं सब्बकिलेससोधनं । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २५ ॥

१९१९ दुक्खं'ति खन्धे पटिपस्स योनिसो । यतो च दुक्खं समुदेति तं जह ।
इधे'व दुक्खस्स करोहि अन्तं । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २६ ॥

११२० अनिच्चं दुक्खं'ति विपस्स योनिसो । सुञ्ञं अनत्तो'ति अघं वधं'ति च ।
मनो विचारे उपरुन्ध चेतसो । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २७ ॥

११२१ मुण्डो विरूपो अभिसापमा'गतो । कपालहत्थो'व कुलेसु भिक्खुसु ।
युञ्जस्सु सत्थु वचने महेसिनो । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २८ ॥

११२२ सुसंवुतत्तो विसिखन्तरं चरं । कुलेसु कामेसु असङ्गमानसो ।
चन्दो यथा दोसिनपुण्णमासिया । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ २९ ॥

११२३ आरञ्ञिको होति च पिण्डपातिको । सोसानिको होति च पंसुकूलिको ।
नेसज्जिको होति सदा **धुते रतो** । **इति स्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि** ॥ ३० ॥

११२४ रोपेत्वा रुक्खानि यथा फलेसी । मूले तरुं छेत्तुं तमे'व इच्छसि ।
तथूपमं चित्त इदं करोसि यं । मं अनिच्चम्हि चले नियुञ्जसि ॥ ३१ ॥

११२५ अरूपदूरङ्गमएकचारी । न ते करिस्सं वचनं इदानि'हं ।
दुक्खा हि कामा कटुका महब्भया । निब्बाणमे'वा'भिमनो चरिस्सं ॥ ३२ ॥

११२६ ना'हं अलक्ख्या अहिरिकताय वा । न चित्तहेतु न च दूरकन्तना ।
आजीवहेतू चा'हं न निक्खमिं । कतो च ते चित्त पटिस्सवो मया ॥ ३३ ॥

११२७ **अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि वण्णिता** । मक्खप्पहानं (v. l. मक्खप्फलानं) वूपसमो दुक्खस्स ।
इति स्सु मं चित्त तदा नियुञ्जसि । इदानि त्वं गच्छसि पुब्बचिण्णं ॥ ३४ ॥

११२८ तण्हं अविज्जञ्च पियापियञ्च । सुभानि रूपानि सुखा च वेदना ।
मनापिया कामगुणा च वन्ता । वन्ते अहं आगमितुं (v. l. आवमितुं) न उस्सहे ॥ ३५ ॥

११२९ सब्बत्थ ते चित्त वचो कतं मया । बहूसु जातीसु न मे'सि कोपितो ।
अज्झत्तसम्भवो कतञ्ञुताय ते । दुक्खे चिरं संसरितं तया कते ॥ ३६ ॥

११३० त्वञ्ञेव नो चित्त करोसि ब्राम्हणो । त्वं खत्तिया राजदिसी करोसि ।
वेस्सा च सुद्दा च भवाम एकदा । देवत्तनं वा'पि तथे'व वाहसा ॥ ३७ ॥

११३१ तथे'व हेतू असुरा भवामसे । त्वं मूलकं नेरयिका भवामसे ।
अथो तिरच्छानगता पि एकदा । पेतत्तनं वा पि तथे'व वाहसा ॥३८॥

११३२ न नून दुब्भिस्ससि मं पुनप्पुनं । मुहुं मुहुं वारणिकं'व दस्सहं ।
उम्मत्तकेने'व मया पलोभसि । किञ्चा पि ते चित्त विराधितं मया ॥ ३९ ॥

११३३ इदं पुरे चित्तं अचारिचारिकं । येनिच्छकं यथाकामं यथासुखं ॥
तदज्ज'हं निग्गहिस्सामि योनिसो । हत्थिप्पभिन्नं विय अङ्कुसग्गहो ॥४०॥

११३४ सत्था च मे लोकमि'मं अधिट्ठहि । अनिच्चतो अद्धुवतो असारतो ।
पक्खन्द मं चित्त जिनस्स सासने । तारेहि ओघा महतो सुदुत्तरा ॥४१॥

११३५ न ते इदं चित्त यथापुराणकं । ना'हं अलं तुय्हवसे निवत्तितुं ।
महेसिनो पब्बजितो'म्हि सासने । न मादिसा होन्ति विनासधारिनो ॥ ४२ ॥

११३६ नगा समुद्दा सरिता वसुन्धरा । दिसा चतस्सो विदिसा अधोदिसा ।
सब्बे अनिच्चा'ति भवा उपद्दुता । कुहिं गतो चित्त सुखं रमिस्ससि ? ॥ ४३ ॥

११३७ धी धी परं किं मम चित्त काहसि (v. l. वितप्परं किं मम चित्त काहिसि) न ते अलं चित्त-वसानुवत्तको ।
न जातु भस्तं दुभतो मुखं छुपे (v. l. न जातु भस्तं उभतो मुखं थुपे) धिर'त्थु पूरं नव-सोतसन्दनि ॥ ४४ ॥

११३८ वराहएणेय्यविगाळ्हसेविते । पब्भारकूटे पकटे'व सुन्दरे ।
नवम्बुना पावुससित्तकानने । तहिं गुहागेहगतो रमिस्ससि ॥ ४५ ॥

११३९ सुनीलगीवा सुसिखा सुपेखुना । सुचित्तपत्तच्छदना विहङ्गमा ।
सुमञ्जु-घोसत्थनिता'भिगज्जिनो । ते तं रमिस्सन्ति वनम्हि झायिनं ॥ ४६ ॥

११४० वुट्ठम्हि देवे चतुरङ्गुले तिणे । सम्पुप्फिते मेघनिभम्हि कानने ।
नगन्तरे विटपिसमो सयिस्सं । तं मे मुदु होहिति तूलसन्निभं ॥४७॥

११४१ तथा तु कस्सामि यथा पि इस्सरो। यं लब्भती तेन पि होतु मे अलं।
तं तं करिस्सामि (v. l. तं ना'हं तं करिस्सामि) यथा अतन्दितो।
विळारभस्तं'व यथा समुद्दितं ॥ ४८ ॥

११४२ तथा तु कस्सामि यथा'पि इस्सरो। यं लब्भती तेन'पि होतु मे अलं।
विरियेन तं मय्ह वसानयिस्सं। गजं'व मत्तं कुसलङ्कुसग्गहो ॥ ४९ ॥

११४३ तया सुदन्तेन अवट्ठितेन हि। हयेन योग्गाचरियो'व उज्जुना।
पहोमि मग्गं पटिपज्जितुं सिवं। चित्ता'नुरक्खीहि सदा निसेवितं
॥ ५० ॥

११४४ आरम्मणे तं बलसा निबन्धिसं। नागं'व थम्भम्हि दळ्हाय रज्जुया।
तं मे सुगुत्तं सतिया सुभावितं। अनिस्सितं सब्बभवेसु हेहिसि
॥ ५१ ॥

११४५ पञ्ञाय छेत्वा विपथानुसारिनं। योगेन निग्गय्ह पथे निवेसिय।
दिस्वा समुदयं विभवञ्च सम्भवं। दायादको हेहिसि अग्गवादिनो
॥ ५२ ॥

११४६ **चतुब्बिपल्लास**वसं अधिट्ठितं। गाममण्डलं'व परिनेसि चित्त मं।
ननु संयोजनबन्धनच्छिदं। संसेवसे कारुणिकं महामुनिं ॥ ५३ ॥

११४७ मिगो यथा सेरि सुचित्तकानने। रम्मं गिरिं पाविसि अब्भमालिनं
(v. l. पावुसअब्भमालिनिं)।
अनाकुले तत्थ नगे रमिस्ससि। असंसयं चित्त पराभविस्ससि ॥५४॥

११४८ ये तुय्ह छन्देन वसेन वत्तिनो। नरा च नारी च अनुभोन्ति यं सुखं।
अविद्दसू मारवसानुवत्तिनो। भवाभिनन्दी तव चित्त सेवका'
(v. l. सावका') ति" ॥ ५५ ॥

उद्दानं

पञ्ञासम्हि निपातम्हि एको तालपुटो सुचि।
गाथायो तत्थ **पञ्ञास** पुन **पञ्च** च उत्तरी'ति।

पञ्ञासनिपातो समत्तो*

---

* In sequence there should have been 51–59 Nipātas; but, in all available editions, the next Nipāta is stated to be 60th!
—Editor.

सट्ठिक-निपातो
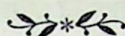
[३५]

२६३ महामोग्गल्लानो थेरो (१)

११४९ "आरञ्ञका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ १ ॥

११५० आरञ्ञका पिण्डपातिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ २ ॥

११५१ रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागत्ते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं अज्झत्तं सुसमाहिता ॥ ३ ॥

११५२ रुक्खमूलिका साततिका उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं नळागारं'व कुञ्जरो ॥ ४ ॥

११५३ अट्ठिकंकलकुटिके मंसन्हारुप्पसिब्बिते ।
धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे परगत्ते ममायसे ॥ ५ ॥

११५४ गूथभस्ते तचोनद्धे उरगण्ड-पिसाचिनि ।
नव सोतानि ते काये यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥ ६ ॥

११५५ तव सरीरं नव सोतं दुग्गन्धं करिपरिबन्धं ।
भिक्खु परिवज्जयते तं मीळ्हं'व यथा सुचिकामो ॥ ७ ॥

११५६ एवञ्चे तं जनो जञ्ञा यथा जानामि तं हं ।
आरका परिवज्जेय्य गूथट्ठानं'व पावुसे ॥ ८ ॥

११५७ एवमे'तं महावीर यथा समण भाससि ।
एत्थ चे'के विसीदन्ति पङ्कम्हि'व जरग्गवो ॥ ९ ॥

११५८ आकासम्हि हलिद्दाय यो मञ्ञेथ रजेतवे।
अञ्ञेन वा'पि रङ्गेन विघातुदयमे'व तं ॥ १० ॥

११५९ तदाकाससमं चित्तं अज्झत्तं सुसमाहितं।
मा पापचित्ते आहरि अग्गिक्खन्धं'व पक्खिमा ॥ ११ ॥

११६० पस्स चित्तकतं विम्बं अरुकायं समुस्सितं।
आतुरं बहुसङ्कप्पं यस्स न'त्थि धुवं ठिति ॥ १२ ॥

११६१ तदा'सि यं भिंसनकं तदा'सि लोमहंसनं।
अनेका'कारसम्पन्ने **सारिपुत्तम्हि** निब्बुते ॥ १३ ॥

११६२ अनिच्चा वत सङ्खारा उप्पादवयधम्मिनो।
उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो ॥ १४ ॥

११६३ सुखुमं पटिविज्झन्ति वालग्गमुसुना यथा।
ये पञ्च खन्धे पस्सन्ति परतो नो च अत्ततो ॥ १५ ॥

११६४ ये च पस्सन्ति सङ्खारे **परतो नो** च **अत्ततो**।
पच्चव्याधिंसु निपुण वालग्गमुसुना यथा ॥ १६ ॥

११६५ सत्तिया विय ओमट्ठो डय्हमाने' व मत्थके।
कामरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति ॥ १७ ॥

११६६ सत्तिया विय ओमट्ठो डय्हमाने'व मत्थके।
भवरागपहानाय सतो भिक्खु परिब्बजे'ति ॥ १८ ॥

११६७ चोदितो भावितत्तेन सरीरन्तिमधारिना।
मिगारमातुपासादं पादङ्गुट्ठेन कम्पयिं ॥ १९ ॥

११६८ न'यिदं सिथिलमा'रब्भ न'यिदं अप्पेन थामसा।
निब्बाणम'धिगन्तब्बं **सब्बगन्थपमोचनं** ॥ २० ॥

११६९ अहञ्च (v. l. **अयञ्च**) **दहरो भिक्खु अयमु'त्तमपोरिसो**।
धारेति अन्तिमं देहं जेत्वा मारं सवाहनं ॥ २१ ॥

११७० विवरम'नुपतन्ति विज्जुता। **वेभारस्स** च **पण्डवस्स** च।
नगविवरगतो च झायति। पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥ २२ ॥

११७१ उपसन्तो उपरतो पन्तसेनासनो मुनि।
दायादो बुद्धसेट्ठस्स, ब्रम्हुना अभिवन्दितो ॥ २३ ॥

११७२ उपसन्तं उपरतं पन्तसेनासनं मुनिं ।
दायादं बुद्धसेट्ठस्स वन्द ब्राम्हण **कस्सपं** ॥ २४ ॥

११७३ यो च जातिसतं गच्छे सब्बा ब्राम्हणजातियो ।
सोत्थियो वेदसम्पन्नो मनुस्सेसु पुनप्पुनं ॥ २५ ॥

११७४ अज्झायको पि चे अस्स, **तिण्णं वेदान पारगू** ।
एतस्स वन्दनाये'कं कलं ना'ग्घति सोळसिं ॥ २६ ॥

११७५ यो सो **अट्ठ विमोक्खानि** पुरे भत्तं अपस्सयि ।
अनुलोमं पटिलोमं ततो पिण्डाय गच्छति ॥ २७ ॥

११७६ तादिसं भिक्खुं आहरि, मा'त्तानं खणि ब्राम्हण ।
अभिप्पसादेहि मनं अरहन्तम्हि तादिने ।
खिप्पं पञ्जलिको वन्द, मा ते विजटि मत्थकं ॥ २८ ॥

११७७ न सो पस्सति सद्धम्मं संसारेन पुरक्खतो ।
अचङ्कमं (v. l. अज्झगमं) जिम्हपथं कुमग्गम'नुधावतिं ॥ २९ ॥

११७८ किमी'व मीळ्हसल्लित्तो सङ्खारे अधिमुच्छितो ।
पगाळ्हो लाभसक्कारे तुच्छो गच्छति **पोट्ठिलो** ॥ ३० ॥

११७९ इमञ्च पस्स आयन्तं सारिपुत्तं सुदस्सनं ।
विमुत्तं उभतोभागे अज्झत्तं सुसमाहितं ॥ ३१ ॥

११८० विसल्लं खीणसंयोगं तेविज्जं मच्चुहायिनं ।
दक्खिणेय्यं मनुस्सानं पुञ्ञखेत्तं अनुत्तरं ॥ ३२ ॥

११८१ एते सम्बहुला देवा इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि सब्बे ब्रम्हपुरोहिता ॥
मोग्गल्लानं नमस्सन्ता तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ॥ ३३ ॥

११८२ नमो ते पुरिसाजञ्ञ, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिणेय्यो'सि मारिस ॥ ३४ ॥

११८३ पूजितो नरदेवेन उप्पन्नो मरणाभिभू ।
पुण्डरीकं'व तोयेन सङ्खारे नो'पलिम्पति ॥ ३५ ॥

११८४ यस्स मुहुत्ते सहस्सधा लोको । संविदितो स **ब्रम्हकप्पो** ।
वसी इद्धिगुणे चुतूपपाते । काले पस्सति देवता स भिक्खु* ॥ ३६ ॥

---

* In Burmese text this verse is given as quoted on Page 104 in the foot-note. —*Editor.*

११८५ सारिपुत्तो'व पञ्ञाय सीलेन उपसमेन च ।
योपि पारङ्गतो भिक्खु एतावपरमो सिया ॥ ३७ ॥

११८६ कोटिसतसहस्सस्स अत्तभावं खणेन निम्मिने ।
अहं **विकुब्बनासु कुसलो** वसी भूतो'म्हि इद्धिया ॥ ३८ ॥

११८७ समाधिविज्जावसीपारमीगतो । मोग्गल्लानगोत्तो **असितस्स** सासने ।
धीरो समुच्छिन्दि समाहितिन्द्रियो । नागो यथा पूतिलतं'व बन्धनं ॥ ३९ ॥

११८८ परिचिण्णो मया सत्था कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो भवनेत्ति समूहता ॥ ४० ॥

११८९ यस्स च'त्थाय पब्बजितो अगारस्मा अनगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो सब्बसंयोजनक्खयो ॥ ४१ ॥

११९० कीदिसो (v. l. किं दिसो) निरयो आसि यत्थ **दुस्सी** अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज **ककुसन्धञ्च** ब्राम्हणं ? ॥ ४२ ॥

११९१ सतं आसि अयोसङ्कु सब्बे पच्चत्तवेदना ।
ईदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमा'सज्ज **ककुसन्धञ्च** ब्राम्हणं ॥ ४३ ॥

११९२ यो एतम'भिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज **कण्ह** दुक्खं निगच्छसि ॥ ४४ ॥

११९३ मज्झे सागरस्मिं तिट्ठन्ति विमाना कप्पट्ठायिनो ।
वेळुरियवण्णा रुचिरा अच्चिमन्तो पभस्सरा ।
अच्छरा तत्थ नच्चन्ति पुथु नानत्तवण्णियो ॥ ४५ ॥

११९४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४६ ॥

११९५ यो वे बुद्धेन चोदितो भिक्खुसङ्घस्स पेक्खतो ।
मिगारमातु पासादं पादङ्गुट्ठेन कम्पयि ॥ ४७ ॥

११९६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमा'सज्ज कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ ४८ ॥

११९७ यो **वेजयन्तपासादं** पादङ्गुट्ठेन कम्पयि ।
इद्धिबलेनु'पत्थद्धो संवेजेसि च देवता ॥ ४९ ॥

११९८ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५० ॥

११९९ यो वेजयन्तपासादे **सक्कं** सो परिपुच्छति ।
अपि आवुसो जानासि तण्हक्खयविमुत्तियो ।
तस्स सक्को वियाकासि पञ्हं पुट्ठो यथातथं ॥ ५१ ॥

१२०० यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५२ ॥

१२०१ यो **ब्रम्हानं** परिपुच्छति **सुधम्मायं** अभितोसभं (v. l. ठितोसभं)।
अज्जा'पि ते आवुसो सा दिट्ठि या ते दिट्ठि पुरे अहू ? ।
पस्ससि वीतिवत्तन्तं **ब्रम्हलोके** पभस्सरं ? ॥ ५३ ॥

१२०२ तस्स ब्रम्हा वियाकासि पञ्हं पुट्ठो यथातथं ।
न मे मारिस सा दिट्ठि या मे दिट्ठि पुरे अहू ॥ ५४ ॥

१२०३ पस्सामि वीतिवत्तन्तं ब्रम्हलोके पभस्सरं ।
सो'हमज्ज कथं वज्जं, अहं निच्चो'म्हि सस्सतो ॥ ५५ ॥

१२०४ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छसि ॥ ५६ ॥

१२०५ यो **महानेरुनो** कूटं विमोक्खेन अपस्सयि ।
वनं **पुब्ब-विदेहानं** ये च भूमिसया नरा ॥ ५७ ॥

१२०६ यो एतं अभिजानाति भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खु...पे०...निगच्छति ॥ ५८ ॥

१२०७ न वे अग्गि चेतयति ' अहं बालं दहामि'ति ।
बालो च जलितम'ग्गिं आसज्ज नं पडय्हति ॥ ५९ ॥

१२०८ एवमे'व तुवं मार आसज्ज नं तथागतं ।
सयं दहिस्सं अत्तानं बालो अग्गिं'व सम्फुसं ॥ ६० ॥

१२०९ अपुञ्ञं पसवी मारो आसज्ज नं तथागतं ।
किं नु मञ्ञसि पापिम, न मे पापं विपच्चति ॥ ६१ ॥

१२१० करतो ते मिग्यते पापं चिररत्ताय **अन्तक** ।
मार निब्बिन्द बुद्धम्हा, आसं मा कासि भिक्खुसु" ॥ ६२ ॥

१२११ इति मारं अतज्जेसि भिक्खु **भेसकळावने** ।
ततो सो दुम्मनो यक्खो तत्थे'व अन्तरधायती'ति" ॥ ६३ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा **महामोग्गल्लानो थेरो** गाथायो अभासित्था'ति ।

उद्दानं (भवति)

सट्ठिकम्हि निपातम्हि मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
एको'व थेरो गाथायो **अट्ठसट्ठि** (?) भवन्ति ता'ति* ।

सट्ठिको निपातो

---

* According to the numbering we have followed, the number of verses in this Nipāta comes up to *63* and *not 68* as mentioned in the Uddāna. —*Editor.*

महा-निपातो*
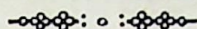
[३६]

२६४ वङ्गीस-थेरो (१)

१२१२ "निक्खन्तं वत मं सन्तं अगारस्मा अनगारियं ।
वितक्का उपधावन्ति पगब्भा कण्हतो इमे ॥ १ ॥

१२१३ उग्गपुत्ता महिस्सासा सिक्खिता दळ्ह-धम्मिनो ।
समन्ता परिकिरेय्युं सहस्सं अपलायिनं ॥ २ ॥

१२१४ सचे पि एत्तका भिय्यो आगमिस्सन्ति इत्थियो ।
ने'व मं ब्याधयिस्सन्ति धम्मेस्व'म्हि पतिट्ठितो ॥ ३ ॥

१२१५ सक्खिं हि मे सुतं एतं बुद्धस्सा'दिच्चबन्धुनो ।
निब्बाणगमनं मग्गं तत्थ मे निरतो मनो ॥ ४ ॥

१२१६ एवमे'वं विहरन्तं पापिम उपगच्छसि ।
तथा मच्चु करिस्सामि न मे मग्गं उदिक्खसि ॥ ५ ॥

१२१७ अरतिं रतिञ्च पहाय । सब्बसो गेहसितञ्च वितक्कं ।
वनथं न करेय्य कुहिञ्चि । निब्बनथा अवनथो स हि भिक्खु ॥ ६ ॥

१२१८ यमि'ध पथविञ्च विहासं । रूपगतं जगतो गधं किञ्चि ।
परिजिय्यति सब्बम'निच्चं । एवं समेच्च चरन्ति मुत्तन्ता ॥ ७ ॥

१२१९ उपधीसु जना गधितासे । दिट्ठसुते पटिघे च मुते च ।
एत्थ विनोदय छन्दम'नेजो । यो हे'त्थ न लिम्पति मुनि तमा'हु ॥ ८ ॥

---

* In the Commentary of the Thera-gāthā this Nipāta is designated as the Sattati-Nipāta and *not* the Mahā-Nipāta.
—*Editor*.

१२२० **अट्ठसट्ठिसिता** सवितक्का । पुथुज्जनताय अधम्मनिविट्ठा ।
न च वग्गगतस्स कुहिञ्चि । नो पन पदुट्ठगाही स भिक्खु ॥ ९ ॥

१२२१ **दब्बो** चिररत्तं समाहितो । अकुहको निपको अपिहालु ।
सन्तं पदम'ज्झगमा मुनि । पटिच्च परिनिब्बुतो कङ्खति कालं ॥ १० ॥

१२२२ मानं पजहस्सु गोतम । मानपथञ्च जहस्सु असेसं ।
मानपथम्हि समुच्छितो । विप्पटिसारी हुत्वा चिररत्तं ॥ ११ ॥

१२२३ मक्खेन मक्खिता पजा । मानहता निरयं पतन्ति ।
सोचन्ति जना चिररत्तं । मानहता निरयं उपपन्ना ॥ १२ ॥

१२२४ न हि सोचति भिक्खु कदाचि । मग्गजिनो सम्मा पटिपन्नो ।
कित्तिञ्च सुखञ्चा'नुभोति । **धम्मदसो**'ति तमा'हु तथत्तं ॥ १३ ॥

१२२५ तस्मा अखिलो इध पधानवा (v. l. इध अमानवा) । नीवरणानि पहाय विसुद्धो ।
मानञ्च पहाय असेसं । विज्जाय'न्तकरो समितावी ॥ १४ ॥

१२२६ कामरागेन डय्हामि चित्तं मे परिडय्हति ।
साधु निब्बापनं ब्रूहि अनुकम्पाय गोतम" ॥ १५ ॥

१२२७ "सञ्ञाय विपरियेसा चित्तं ते परिडय्हति ।
निमित्तं परिवज्जेहि सुभं रागूपसंहितं ॥ १६ ॥

१२२८ असुभाय चित्तं भावेहि एकग्गं सुसमाहितं ।
सति कायगतात्यु'त्थु निब्बिदा बहुलो भव ॥ १७ ॥

१२२९ अनिमित्तञ्च भावेहि मानानुसयमु'ज्जह ।
ततो मानाभिसमया उपसन्तो चरिस्ससि ॥ १८ ॥

१२३० **तमे'व वाचं भासेय्य याय'त्तानं न तापये ।**
परे च न विहिंसेय्य सा वे वाचा सुभासिता ॥ १९ ॥

१२३१ पियवाचमे'व भासेय्य या वाचा पटिनन्दिता ।
यमना'दाय पापानि परेसं भासते पियं ॥ २० ॥

१२३२ सच्चं वे अमता वाचा एस धम्मो सनन्तनो ।
सच्चे अत्थे च धम्मे च आहु सन्तो पतिट्ठिता ॥ २१ ॥

१२३३ यं बुद्धो भासती वाचं खेमं निब्बाणपत्तिया ।
दुक्खस्स'न्तकिरियाय स वे वाचानं उत्तमा" ॥ २२ ॥

१२३४　गम्भीरपञ्ञो मेधावी मग्गामग्गस्स कोविदो ।
सारिपुत्तो महापञ्ञो धमं देसेति भिक्खुनं ॥ २३ ॥

१२३५　सङ्खित्तेन पि देसेति वित्थारेन पि भासति ।
सालिकाये'व निग्घोसो पटिभानं उदिय्यति ॥ २४ ॥

१२३६　तस्स तं देसयन्तस्स सुणन्ता मधुरं गिरं ।
सरेन रजनीयेन सवनीयेन वग्गुना ।
उदग्गचित्ता मुदिता सोतं ओधेन्ति भिक्खवो ॥ २५ ॥

१२३७　अज्ज पन्नरसे विसुद्धिया । भिक्खु पञ्चसता समागता ।
संयोजनबन्धनच्छिदा । अनीघा खीणपुनब्भवाइसी ॥ २६ ॥

१२३८　चक्कवत्ती यथा राजा अमच्चपरिवारितो ।
समन्ता अनुपरियेति सागरन्तं महिमि'मं ॥ २७ ॥

१२३९　एवं विजितसङ्गामं सत्थवाहम'नुत्तरं ।
सावका पयिरुपासन्ति तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥ २८ ॥

१२४०　सब्बे भगवतो पुत्ता, पलापो (v. l. पलासो) एत्थ न विज्जति ।
तण्हासल्लस्स हन्तारं वन्दे आदिच्चबन्धुनं ॥ २९ ॥

१२४१　परोसहस्सं भिक्खूनं सुगतं पयिरुपासति ।
देसेन्तं विरजं धम्मं निब्बाणम'कुतोभयं ॥ ३० ॥

१२४२　सुणन्ति धम्मं विपुलं सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
सोभति वत सम्बुद्धो भिक्खुसङ्घपुरक्खतो ॥ ३१ ॥

१२४३　नागनामो'सि भगवा इसीनं इसिसत्तमो ।
महामेघो'व हुत्वान सावके अभिवस्ससि ॥ ३२ ॥

१२४४　दिवाविहारा निक्खम्म सत्थुदस्सनकम्यता
सावको ते महावीर पादे वन्दति **वङ्गिसो** ॥ ३३ ॥

१२४५　उम्मग्गपथं मारस्सा'भिभुय्य । चरति पभिज्ज खिलानि ।
तं पस्सथ बन्धनपमुञ्चकरं । असितं'व भागसो पविभज्ज ॥ ३४ ॥

१२४६　ओघस्स हि नित्थरणत्थं । अनेकविहितं मग्गम'क्खासि ।
तस्मिञ्च अमते अक्खाते । धम्मदसा ठिता असंहीरा ॥ ३५ ॥

१२४७ पज्जोतकरो अतिविज्झ । सब्बठितीनं अतिक्कममद्द ।
ञत्वा च सच्छिकत्वा च । अग्गं सो देसयि दसद्धानं ॥ ३६ ॥

१२४८ एवं सुदेसिते धम्मे । को पमादो विजानतं धम्मं ।
तस्मा हि तस्स भगवतो सासने । अप्पमत्तो सदा नमस्सम'नुसिक्खे ॥ ३७ ॥

१२४९ बुद्धा'नुबुद्धो यो थेरो **कोण्डञ्ञो** तिब्बनिक्खमो ।
लाभी सुखविहारानं विवेकानम'भिण्हसो ॥ ३८ ॥

१२५० यं सावकेन पत्तब्बं सत्थुसासनकारिना ।
सब्बस्स तं अनुप्पत्तं अप्पमत्तस्स सिक्खतो ॥ ३९ ॥

१२५१ महानुभावो तेविज्जो चेतोपरियायकोविदो ।
कोण्डञ्ञो बुद्धदायादो पादे वन्दति सत्थुनो ॥ ४० ॥

१२५२ नागस्स पस्से आसीनं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
सावका परियुपासन्ति ते विज्जा मच्चुहायिनो ॥ ४१ ॥

१२५३ चेतसा अनुपरियेति **मोग्गल्लानो महिद्धिको** ।
चित्तं ने'सं समन्वेसं विप्पमुत्तं निरूपधिं ॥ ४२ ॥

१२५४ एवं सब्बङ्गसम्पन्नं मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
अनेकाकारसम्पन्नं पयिरुपासन्ति गोतमं ॥ ४३ ॥

१२५५ चन्दो यथा विगतवलाहके नभे । विरोचति वीतमलो'व भानुमा ।
एवं पि **अङ्गीरस** त्वं महामुनि । अतिरोचसि यससा सब्बलोकं ॥ ४४ ॥

१२५६ **कावेय्यमत्ता** विचरिम्ह पुब्बे गामा गामं पुरापुरं ।
अथ अद्दसामि सम्बुद्धं सब्बधम्मान पारगुं ॥ ४५ ॥

१२५७ सो मे धम्मम'देसेसि मुनि दुक्खस्स पारगू ।
धम्मं सुत्वा पसीदिम्ह सद्धा नो उदपज्जथ ॥ ४६ ॥

१२५८ तस्सा'हं वचनं सुत्वा **खन्धे आयतनानि** च ।
धातुयो च विदित्वान पब्बजिं अनगारियं ॥ ४७ ॥

१२५९ **बहूनं वत अत्थाय उप्पज्जन्ति तथागता** ।
इत्थीनं पुरिसानञ्च ये ते सासनकारका ॥ ४८ ॥

१२६० तेसं खो वत अत्थाय बोधिम'ज्झगमा मुनि ।
भिक्खूनं भिक्खुणीनञ्च ये नियामगतं दसा ॥ ४९ ॥

१२६१ सुदेसिता चक्खुमता बुद्धेना'दिच्चबन्धुना ।
चत्तारि अरियसच्चानि अनुकम्पाय पाणिनं ॥ ५० ॥

१२६२ दुक्खं, दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं, ।
अरियट्ठङ्गिकं मग्गं दुक्खू'पसमगामिनं ॥ ५१ ॥

१२६३ एवम'ते तथा वुत्ता दिट्ठा मे ते यथातथा ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो कतं बुद्धस्स सासनं ॥ ५२ ॥

१२६४ स्वागतं वत मे आसि मम बुद्धस्स सन्तिके ।
संविभत्तेसु धम्मेसु यं सेट्ठं तदु'पागमिं ॥ ५३ ॥

१२६५ अभिञ्ञा पारमिप्पत्तो सोतधातुविसोधितो ।
तेविज्जो इद्धिप्पत्तो'म्हि चेतोपरियायकोविदो ॥ ५४ ॥

१२६६ पुच्छामि सत्थारम'नोमपञ्ञं । दिट्ठे'व धम्मे यो विचिकिच्छानं छेत्वा ।
अग्गाळवे कालम'कासि भिक्खु । जातो यसस्सी अभिनिब्बुतत्तो ॥ ५५ ॥

१२६७ **निग्रोधकप्पो** इति तस्स नामं । तया कतं भगवा ब्राम्हणस्स ।
सो तं नमस्सम'चरि मुत्य'पेखो (v. l. सो'हं नमस्सं अचरिं मुत्यपेखो) । आरद्धविरियो दळ्हधम्मदस्सी ॥ ५६ ॥

१२६८ तं सावकं सक्क मयं पि सब्बे । अञ्ञातुमि'च्छाम समन्तचक्खु ।
समवट्ठिता नो सवनाय सोतं । तुवं नु सत्था त्वम'नुत्तरो'सि ॥ ५७ ॥

१२६९ छिन्दे'व नो विचिकिच्छं ब्रूहि मे'तं । परिनिब्बुतं वेदय भूरिपञ्ञ ।
मज्झेव नो भास समन्तचक्खु । सक्को'व देवान **सहस्सनेत्तो** ॥ ५८ ॥

१२७० ये केचि गन्धा इध मोहमग्गा । अञ्ञाणपक्खा विचिकिच्छट्ठाना ।
तथागतं पत्वा न ते भवन्ति । **चक्खुं हि एतं परमं नरानं** ॥५९॥

१२७१ नो चे हि जातु पुरिसो किलेसे । वातो यथा अब्भघनं विहने ।
तमो'व अस्स निब्बुतो सब्बलोको । जोतिमन्तो'पि न पभासेय्युं ॥ ६० ॥

१२७२ धीरा च पज्जोतकरा भवन्ति। तं तं अहं धीर (v. l. वीर) तथेव मञ्ञे।
विपस्सिनं (v. l. विपस्सनं) जानमु'पागमिम्ह। परिसाय नो आविकरोहि **कप्पं** (v. l. कम्मं) ॥ ६१ ॥

१२७३ खिप्पं गिरमे'रय वग्गु वग्गुं। हंसो'व पग्गय्ह सणिकं निकूजं।
बिन्दुस्सरेन सुविकप्पितेन। सब्बे'व ते उज्जुगता सुणोम ॥ ६२ ॥

१२७४ पहीनजातिं मरणं असेसं। निग्गय्ह धोनं वदेस्सामि (v. l. पटिवेदियामि) धम्मं।
न कामकारो हि पुथुज्जनानं। सङ्खेय्यकारो'व तथागतानं ॥ ६३ ॥

१२७५ सम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं। समुज्जपञ्ञस्स समुग्गहीतं।
अयमञ्जलि पच्छिमो सुप्पणामितो। मा मोहयि जानम'नोमपञ्ञ ॥ ६४ ॥

१२७६ परोवरं अरियधम्मं विदित्वा। मा मोहयि जानम'नोमविरिय।
वारिं यथा धम्मनिधम्मतत्तो। वाचाभिकङ्खामि सुतं पवस्स ॥ ६५ ॥

१२७७ यद'त्थिय ब्रम्हचरियम'चारि। **कप्पायनो** कच्चि'स्स तं अमोघं।
निब्बायि सो आदु **सउपादिसेसो**। यथा विमुत्तो अहु तं सुणोम ॥ ६६ ॥

१२७८ अच्छेच्छि तण्हमि'ध नामरूपे (इति भगवा)। तण्हाय सोतं दीघरत्तानुसयितं।
अतारि जातिमरणं असेसं। इच्च' ब्रवी भगवा पञ्चसेट्ठो ॥ ६७ ॥

१२७९ एस सुत्वा पसीदामि वचो ते इसिसत्तम।
अमोघं किर मे पुट्ठं न मं वञ्चेसि ब्राम्हणो ॥ ६८ ॥

१२८० **यथावादी तथाकारी अहू बुद्धस्स सावको।**
अच्छेच्छि मच्चुनो जालं ततं (v. l. अतं) मायाविनो दळ्हं ॥ ६९ ॥

१२८१ अद्दस भगवा आदिं उपादानस्स कप्पियो।
अच्चगा (v. l. अज्झगा) वत कप्पायनो मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥७०॥

१२८२ तं देवदेवं वन्दामि पुत्तं ते द्विपदुत्तम ।
अनुजातं महावीरं नागं नागस्स ओरसं'ति ॥ ७१ ॥
इत्थं सुदं आयस्मा वङ्गीसो थेरो गाथायो अभासित्था'ति" ।

महानिपातो निट्ठितो

सत्ततिम्हि निपातम्हि **वङ्गीसो** पटिभाणवा ।
एको'व थेरो, न'त्थि अञ्ञो, गाथायो **एकसत्तति** ।
सहस्सं होन्ति ता गाथा **तीणि सट्ठिसतानि** च,* ।
थेरा च **द्वे सता सट्ठि चत्तारो** च पकासिता ।
सीहनादं नदित्वान **बुद्धपुत्ता** अनासवा ।
खेमन्तं पापुणित्वान अग्गिक्खन्धा'व निब्बुता'ति" ।

निट्ठिता **थेरगाथायो.**

---

* As for the *disparity* in the number of verses arrived at in *This Edition* and the number of verses, mentioned in *The Uddāna*, Vide : *Preface.* — Editor.

INDEX OF THERAS,

with Their Serial Number and the number of verses uttered by them.

[Compiled by Messrs. GANGJI V. Shah and B. G. GOKHALE]

उ

ए

क

म

य

र

ल

व